

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΟΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

30 ΜΑΪΟΥ, 1865.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 58.

ΠΕΡΙ

ΤΕΛΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙ

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

§ 1.

ΠΑΡΑ τοῖς Ἕλλησιν ἡ ἀρχαία πατριρχικὴ οἰκογενεῖα νομοθεσίᾳ ταχέως κατηργήθη, καὶ ὁ δημόσιος βίος, ἤτοι δὲν ἐπέτυχε διακεκριμένον χωρισμὸν τάξεων, ἀντιθέτω: πρὸς ἀλλήλας διακειμένων, ἢ ὅπου τοῦτο συνέβη, ὡς παρ' Ἀθηναίους, δὲν διήρκεσε πολὺ, ὥστε δὲν δύναται τις ν' ἀναφέρῃ παρ' αὐτοῖς πολὺν ἀριθμὸν τύπων τελέσεως τοῦ γάμου ὡς παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ Ῥωμαίοις. Ἐὰν κατηργεῖτο ἔθιμον τι ἢ νόμος ὡς μὴ συνάδοντες πρὸς τὴν τῶν χρόνων ἐκείνων ἀνάπτυξιν, ἐξηφανίζοντο καθ' ὁλοκληρίαν, καὶ δὲν ἐτηροῦντο πλέον οὐδ' ὡς τύπος ἀπλούς ὡς παρὰ Ῥωμαίους συνέβαινε. Ἐν Ἑλλάδι ἔλλειπει ὁ ἀνταγωνισμὸς ἐκεῖνος μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου καὶ νέου, οὐ ἕνεκα ἐν Ῥώμῃ οἱ θεσμοὶ διαφοροτάτων χρόνων ἐκείνο παρ' ἀλλήλους. Οὐχ ἦσαν ὅμως ἡ τέλει τῶν γάμων παρ' Ἕλλησι συγκριτικῶς πρὸς τὴν τῶν βωμαϊκῶν εἶναι λίαν σπουδαία. Αὕτη μᾶς διδάσκει, ὅτι οὐδεμίαν ἀντίθεσιν ὑπάρχει με-

ταξὺ θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς τοῦ γάμου τελέσεως ἀλλ' ὅτι ἡ ἀνάγκη θρησκευτικοῦ ἀγνισμοῦ, δι' οὗ καθαγιαζεται ὁ γάμος, λαμβάνει χώραν ἐπίσης παρ' Ἕλλησι, μᾶς δεῖκνυται προσέτι ἱστορικὴν κίνησιν καὶ μεταβολὴν τῶν τύπων. Ἀρχαιότατα ἠγοράζετο ἡ γυνή, βραδύτερον δὲ ἡ ἀγοραπωλησίᾳ καθίσταται σύμβολον, τέλος ἐκλείπει ὅλως, καὶ ἀντ' αὐτῆς λαμβάνει ἡ καλυμμένη ἐγγύθισι τὸ κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἀποτέλεσμα ἐκείνης. Δὲν παραγνωρίζομεν δὲ τὴν ἐν τῷ παραλληλισμῷ τοῦ βωμαϊκοῦ πρὸς τὴν ἑλληνικὸν γάμον ἐγκειμένην δυσκολίαν, οὐχ ἦσαν ὅμως δύναται ν' ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ τέλει τοῦ γάμου παρὰ ταῖς διαφορὰς ἑλληνικαῖς φυλαῖς στηρίζεται ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν, ἂν καὶ πολλάκις αἱ διαφοραὶ εἶναι λίαν σημαντικαί, καὶ ὅτι ἐπαμένω: καὶ οἱ Ἕλληνες δύνανται νὰ παρασχωσῇ τὴν ἀποδείξιν, ὅτι οἱ συγγενεῖς λαοὶ ἔχουσιν οὐχὶ ἐκ διαμέτρου διαφορὰς ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τοὺς αὐτοὺς τύπους τῆς τοῦ γάμου τελέσεως. Καὶ τὰ μὲν περὶ Δωριέων καὶ Αἰολέων σωζόμενα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶναι λίαν εὐτελῆ, καὶ ταῦτα δὲ καθ' ἡμᾶς οὐχὶ ἀρκούντως συνηρηολογημένα καὶ διεσκευασμένα, τούτου δ' ἕνεκα πρέπει νὰ παρατείνωμεν ἐπὶ τούτων τὸν λόγον. Τὰ δὲ περὶ τοῦ ἄττικοῦ γάμου θὰ πραγματευθῶμεν ἐν ὀλίγοις,

ως ὄντα σαφέστερα καὶ μᾶλλον ἐγνωσμένα (α).

Α. Δωριεῖς.

§ 2. Οἱ συγγραφεῖς διγοῦνται, ὅτι ἐν Σπάρτῃ ὁ γάμος ἐγένετο δι' ἀρπαγῆς τῆς κόρης (1). Τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ περὶ Βυζαντίων (2) καὶ σχεδὸν δὲν δύναται τις ν' ἀμφισβᾶλῃ, ὅτι ἡ ἀρπαγὴ παρ' ὀλοκλήρῳ τῇ δωρικῇ φυλῇ ὑπῆρξε κοινή. Αὕτη βεβαίως ἦτο πανάρχαιον ἔθιμον, διασωθὲν παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, οἵτινες καὶ ἄλλως ἐνεμεναν εἰς τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον τῶν λοιπῶν ἐλλήνων. Κατὰ πλάνην δ' ἰσχυρίζονται τινες, ὅτι ἡ ἀρπαγὴ ὑπῆρχεν ἀκανόνιστος (3), ὅτι ὁ νεανίσκος ἐξέλεγε κατὰ βούλησιν κόρην τινά, καὶ τότε ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν συγχορευτῶν ἢ ἀλλαχόθεν τὴν ἀπῆγεν. Ἐν δὲ τοῖς Ἕλληνας συγγραφεῖς τονίζουσι πολὺ τὴν ἀρπαγὴν, τοῦτο ἔχει τὸν λόγον του ἐν τούτῳ, ὅτι ἐν ταύτῃ καθέωρων τὸ ἰδιάζον τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ γάμου παρὰ Δωριεῦσι, τούναντίον δὲ ὅ,τι εἶναι κοινὸν πρὸς τὰς λοιπὰς ἐλληνικὰς φυλάς, δὲν ἀναφέρουσιν, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ νοοῦμενον. Καὶ τῷ ὄντι δὲ σώζονται ἱκανὰ ἔχνη δυνάμενα νὰ μᾶς παράσχωσιν ὀρθὴν τῆς ἀρπαγῆς ἔννοιαν. Ἡ παρὰ Δωριεῦσι τέλεσις τοῦ γάμου οὐδαμῶς ἐστερεῖτο τοῦ θρησκευτικοῦ καθαρῆς ἐπισημοῦ ἐν Σπάρτῃ αἱ μητέρες κατὰ τὸν γάμον τῶν θυγατέρων τῶν ἦγον

(α) Μεταξὺ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀναφέρουσι πρὸ πάντων Becker Χαριτικῆς Bieder allyrieichs Sitten 1840 κ. σελ. 452 ἐπ. — K. F. Hermann Lehrbuech der griech. Privatalterthum 1852 σελ. 143 ἐπ. Lasanex zur Geschicht. und Philos. du Ehe bet den Griechen 1857.

(1) Πλουτ. Λυκούργ. 15. Ἐγάμων δὲ δι' ἀρπαγῆς, οὐ μικρὰς οὐδ' αἰῶρους πρὸς γάμον, ἀλλὰ καὶ ἀκαζούσας καὶ πεπεῖρους. — Πλουτ. ἀποφθέγμ. Λακων. σελ. 224 ἐκδ. Hutt. — Ξενοφ. Πολιτεία Λακεδ. 1. 5. — Ἡρόδ. 6. 65. — Ἐρμιπ. περὶ νομοθετ. παρ' Ἀθηναίων 13. 2 σελ. 555. Ἐν Λακεδαιμόνι εἰς οἰκῆν τι σκοτεινὸν πᾶσαι συνεκλείοντο αἱ κόραι, συγκλειομένων καὶ τῶν ἀγάμων νεανίσκων καὶ ἕκαστος ἧς ἐπιλάθοιτο, ταύτην ἀπῆγεν ἀπρῶτον. — Διον. 2. 30 τῆς ἀρπαγῆς. . . ἐπὶ γάμῳ γενομένης, ἐλληνικὸν τε καὶ ἀρχαῖον ἀποφαίνων τὸ ἔθος καὶ τρόπον συμπάντων, καθ' οὓς συνάπτονται γάμοι ταῖς γυναῖξιν ἐπιφανέστατον.

(2) Ἀγιλ. Τάτ. 2 15 Νόμου γὰρ ὄντος Βυζαντίου, εἴ τις ἀρπάσας παρθένον φάσας ποιήσει γυναῖκα, γάμον ἔχει τὴν βίαν, προσεῖχε τούτῳ τῷ νόμῳ.

(3) Ἰδίως ὁ Mueller Δωριεῖς 2. σελ. 282 παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Ἐρμιππος ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ παρεμόρφωτε τὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἔθιμον τῆς ἀρπαγῆς.

θύμα εἰς τὴν Ἥραν Ἀφροδίτην (1)· ὅτι δ' ἐν Κρήτῃ τῷ Δίῳ καὶ τῇ Ἥρᾳ ἔθουον ῥητῶς ἀναφέρεται (2)· ἐπίσης δὲ ἐν Μεγάροις ἔθουον πρὸ τοῦ γάμου. (3) Ἐν δὲ ταῖς δωρικαῖς τῆς κάτω Ἰταλίας ἀποικίαις ἐτελεῖτο ὁ γάμος, προσφερομένων θυμάτων ἐν τῇ τῆς οἰκίας ἐστία, (4) καὶ οἱ θεοὶ ἐκαλοῦντο μάρτυρες τοῦ συνδέσμου τούτου (5). Ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ βεβαιοῦται, ὅτι ἡ δωρικὴ τοῦ γάμου τέλεσις ἔχει τὴν αὐτὴν βᾶσιν, ἣν καὶ παρὰ ταῖς λοιπαῖς φυλαῖς Ἡ ἀρπαγὴ παρὰ τοῖς Δωριεῦσι δὲν δύναται νὰ ἔχη σημασίαν διάφορον τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις λαοῖς λ. χ. παρὰ Ῥωμοῖσι· αὕτη συνδέετο μετὰ τῆς λοιπῆς τοῦ γάμου τελετῆς, ἀπετέλει μόνον ἴδιον ἀναπόσπαστον στοιχεῖον ταύτης, τὸ στοιχεῖον δηλονότι δι' οὗ ὁ γάμος, τελούμενος διὰ θυμάτων καὶ εὐχῶν, ἐπερατοῦτο, ἦτοι ἦτο τὸ σημεῖον τῆς εἰς τὴν οἰκίαν ἀπαγωγῆς. Κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος δὲν προηγεῖτο τοῦ γάμου οὐδεμία σχέσις μεταξὺ νέου καὶ κόρης, ἡ κόρη ἦγετο εἰς τὸν γάμον διὰ τῆς βίας, ἀντίστατο καὶ ἔπρεπε νὰ καταπονηθῇ. Διὰ νὰ γείνη δ' ἐν Ῥώμῃ ἡ ἀπαγωγὴ, κατέφευγεν ἡ νύμφη εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρός τῆς, ἀφ' ὧν ἠρπάζετο καὶ ἀπῆγετο διὰ τῆς βίας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Τὰ καθ' ἕκαστα δὲ τῆς ἀρπαγῆς παρὰ Δωριεῦσι περιγράφει ὁ Ἰάμβλιχος ἐν τινι χωρίῳ, ὅπου ὁ Πυθαγόρας λέγει· Ὁ ἀνὴρ λαμβάνει τὴν γυναῖκα μετὰ σπονδῶν ἀπὸ τῆς ἐστίας, καὶ ὡς ἱκέτιν ἐνώπιον τῶν θεῶν εἰσάγει εἰς τὴν οἰκίαν του (6). Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἐν Σπάρτῃ καὶ ἀλλαχού παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν ἐγένετο ἡ ἀρπαγὴ. Ἀφ' οὗ δ' ἐλαμβάνετο ἡ συναίνεσις τοῦ πατρὸς, προσήγοντο παρὰ

(1) Πaus. 3. 13. 6. — (2) Διόδ. 5. 73. (Παραδοθῆναι δὲ τῇ μὲν Ἀφροδίτῃ τὴν τε τῶν παρθένων ἡλικίαν, ἐν οἷς χρόνοις δεῖ γαμεῖν αὐτὸς, καὶ τὴν ἀλλήν ἐπιμελείαν τὴν ἐπι καὶ νῦν ἐν τοῖς γάμοις γινομένην μετὰ θυσιῶν καὶ σπονδῶν, ἧς ποιοῦσιν ἄνθρωποι τῇ θεῇ ταύτῃ προθύουσι δὲ πρότερον ἅπαντες τῷ Δίῳ τῷ τελείῳ καὶ Ἥρᾳ τελείᾳ. — Ὅτι δὲ καὶ τὸ ἔθος τῆς ἀρπαγῆς κατὰ τοὺς ἐν Κρήτῃ γάμους ἐκράτει, συμπεριλαμβάνει ἐκ τοῦ ἀναλόγου ἔθιμου τῆς τῶν παίδων ἀρπαγῆς. — (3) Πaus. 1. 43. 4. 61. ἐπίσης αὐτῷ 2. 21. 1. — (4) Ἰάμβλιχ. βίος Πυθαγ. 9. 48. Ἐπὶ δὲ τὴν γυναῖκα νομίζειν ἀπὸ τῆς ἐστίας εἰληφότας μετὰ σπονδῶν καθάπερ ἱκέτιν ἐναντίον τῶν θεῶν εἰσῆχθαι πρὸς αὐτήν. αὐτ. 18. 48. Γυναῖκα οὐ δεῖ διώκειν τὴν αὐτήν· ἱκέτις γὰρ διὸ καὶ ἀφ' ἐστίας ἀγόμεθα, καὶ ἡ λῆψις διὰ δεξιᾶς.

(5) Φίντου (5) περὶ σωφορσ. γυναικ. παρὰ Στοβ. 74. 64.

(6) Ἰδε ἀνωτέρω σημ. 4.

τῶν συγγενῶν τὰ θύματα, καὶ ἐγένετο ἐπικλήσις τῶν θεῶν, τότε κατέφευγεν ἡ ἀντίσταμένη κόρη εἰς τὴν ἐστίαν, τὸ ἄσυλον τῆς οἰκίας, ὅθεν ἀπεσπάτο ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἀπῆγετο εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὅτι δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Δωριεῦσιν ἐθεωρεῖτο τοῦτο βία προκύπτει ἐκ τῶν λέξεων «ἱκέτιν εἰσῆχθαι πρὸς αὐτήν.» Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐκαλεῖτο παρὰ μὲν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀρπαξίειν ὡς παρὰ τοῖς Ῥωμοῖσι rapere, καὶ ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὴν ὅλην τέλεσιν τοῦ γάμου, σημαῖον τὴν προπομπὴν τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμοῖσι μίση μόνη ἱεροτελεστία τὸ nubere καὶ τὸ domum ducere, ἐκεῖνο μὲν ἐπὶ τῆς γυναικὸς, τοῦτο δὲ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐσήμαινε τὴν τοῦ γάμου τέλεσιν. Καὶ ἐν Ἀθήναις παρέμενε, ὡς σύμβολον τούτῳ· χριστον, καὶ ἄνευ συνειδήσεως τῆς ἀρχῆς· καὶ τῆς σημασίας τῆς ἡ ἀρπαγῆς, καὶ ἐνταῦθα δηλ. κατέφευγεν ἡ κόρη εἰς τὴν ἐστίαν, ἀπεσπάτο ἐκείθεν, καὶ παρεπέμπετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς. (4) Ἐὰν ἡ ἐξιστόρησις αὕτη τῆς ἀρπαγῆς εἶναι ὀρθή, τότε ἠδύνατο χωρίον τι τοῦ Πλουτάρχου νὰ παράσχω ἀκριβεστέρων συμπλήρωσιν τῶν παρακολουθούτων αὐτὴν περιστατικῶν. «Τὴν δὲ ἀρπαθείσαν ἡ νυμφεύτρια καλουμένη παραλαβοῦσα, τὴν μὲν κεφαλὴν ἐν χρῶ περιέκειρεν, ἱματίῳ δὲ ἀνδρείῳ καὶ ὑποδήμασιν ἐνσκευάσασα, κατέκλιεν ἐπὶ στιβάδα μόνην ἄνευ φωτός. Ὁ δὲ νυμφίος οὐ μεθύων οὐδὲ θρυπτόμενος, ἀλλὰ νήφων, ὡς περ αἰετὸς, δεδεπινηκῶς ἐν τοῖς φιδιτίοις, παρῆσθλων ἔλυε τὴν ζώνην, καὶ μετήνεγκεν ἀράμενος ἐπὶ τὴν κλίνην. Συνδιατρίψας δὲ χρόνον οὐ πολὺν, ἀπῆγε κοσμίως οὐπὲρ εἰώθει τὸ πρότερον καθευδῆσων μετὰ τῶν ἄλλων νέων. Καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἐπραττε, τοῖς μὲν ἡλικιώταις συνδιημερεύων καὶ συναπαυόμενος, πρὸς δὲ τὴν νύμφην κρύφα μετ' εὐλαθείας φοιτῶν, αἰσχυρόμενος καὶ δεδοικῶς μή τις αἰσθηται τῶν ἔνδον (2). Ἡ σκηνὴ μεταλλάσσει ἐν τῇ πατρικῇ τοῦ νυμφίου οἰκίᾳ, ὅπου οὗτος μετήγε τὴν νύμφην, καὶ μάλιστα εὐθὺς μετὰ τὴν ἀρπαγὴν. Ἄμα εἰσῆγετο ἡ νύμφη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, παρέδιδεν αὐτὴν ὁ γαμβρὸς τῇ νυμφεύτρῃ (3) αὕτη δὲ ἔκειρε τὰς τρί-

(1) Ἀρποκρ. ὑπὸ τὴν λέξιν ζεύγος ἡμιονικόν.

(2) Πλουτ. Λυκούργ. 15.

(3) Ἠσύχ. ὑπὸ τὴν λέξιν. Νυμφεύτρια ἡ συμπεπομένη ὑπὸ τῶν γονέων τῇ νύμφῃ παράνομος· αὐτὸ δὲ, ὑπὸ τὴν αὐτὴν λέξιν. Νυμφόκομος ἡ νυμφεύτρια ἡ κοσμοῦσα τὴν νύμφην.

χας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ἕπερ ἦτο λίαν διαδεδομένον ἔθιμον, σημαῖον τὴν κοσμιότητα τῆς γυναικὸς καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς. Τί δὲ σημαίνει τὸ ἱμάτιον ἀνδρείον; Αἱ κόραι τῶν Λακεδαιμονίων ἐφόρουσαν μέχρι τοῦ γάμου τὸν χιτῶνα, ὡς αἱ τῶν Ῥωμοίων τὴν toga praetexta. Κατὰ τὸν γάμον τῶν λοιπῶν ἐλάμβανον τὸ γυναικεῖον φόρεμα, ἕπερ δὲν διέφερον οὐσιωδῶς τοῦ ἀνδρὸς, διὰ τοῦτο ὁ Πλουτάρχος ἀνομάζει αὐτὸ ἱμάτιον ἀνδρείον (1). Καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμοῖσι δὲ ἡ ἐνδυμασία τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἦτο ποτε ἡ αὐτὴ, ἦτοι ἡ toga pura (2) διὰ τοῦτο καὶ αἱ νύμφαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν ἐνεδύοντο τὴν σολὴν αὐτὴν καὶ καθ' ἂν χρόνον αἱ γυναῖκες ἐν τῷ κοινῷ βίῳ ἐπὶ μακρὸν ἤδη χρόνον δὲν τὴν ἐφόρουσαν (3) εἰς δὲ ἡ Ῥωμαῖα pronuba (= νυμφόκομος, νυμφοστόλος) ἐτοιμάζει τὸν Lectus genialis (= εὐνὴν γαμήλιον, παστός) καὶ κατακλίνει τὴν νύμφην ἐρχομένην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, (4) οὕτω καὶ ἡ λακεδαιμονία νυμφεύτρια. Καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς συμφωνοῦσι τὰ ἔθιμα ἀμφοτέρων τῶν λαῶν, ὅτι δηλ. κατὰ τὸν νόμον ὁ νεανίσκος ἄνευ φωτὸς πρέπει νὰ πλησιάσῃ τὴν κόρην (5). Ὅλαι δὲ αὐταὶ αἱ πράξεις γίνονται παρὰ τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ῥωμοῖσι εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εἰσαγωγὴν τῆς νύμφης. Αἱ δὲ λέξεις οὐ μεθύων οὐδὲ θρυπτόμενος, ἀλλὰ νήφων κτλ. περιέχουσι πλαγίαν ἐπίκρισιν κατὰ τῆς πολυτελείας τῶν παρ' Ἀθηναίους καὶ Αἰολεῦσι γάμων, τῶν ὅποιον αἱ δαπάναι εἶχον κανονισθῆ δι' ἰδίων νόμων, συνάμα δὲ ἐνδεικνύουσιν, ὅτι ἐν Λακεδαίμονι συμπόσια κατὰ τοὺς γάμους δὲν ἐγίνοντο. Ἐὰν δὲ ὁ νυμφίος διητᾶτο ἐπὶ ἐν ταῖς ἀγέλαις, ἐμνηστεύετο μὲν τὴν κόρην, τὴν ἐλάμβανε πανηγυρικῶς, καὶ τὴν ὠδήγει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς του, παρέμενε ὅμως μετὰ τῶν συντρόφων του, καὶ ἐφοῖτα πρὸς τὴν γυναῖκα του σπανίως. Δὲν δυνάμεθα ὅμως ἐκ τούτου νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ γάμος οὗτος δὲν εἶναι νόμιμος, καὶ μόνον προπαρασκευαστικὴ κατάστασις μέλλοντος γάμου (6) διότι οὗτος ἐτελεῖτο κατὰ τοὺς

(1) Ἰδε O. Mueller Δωρ. 2. σελ. 265. — Πλουτ. σύγκρισις Λυκούργ. καὶ Νομᾶ 3.

(2) Nonius ὑπὸ τὴν λέξιν toga. — Serv. ad Aen. 1. 286. — (3) Plin. 8. 48. — (4) Catull. 61. 187.

(5) Πλουτ. Κερ. καταγρ. Ῥωμ. 65. Τῇ νύμφῃ τὸ πρῶτον οὐκ ἐντυγχάνει μετὰ φωτὸς ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ διὰ σκότους.

(6) Οὕτω φαίνεται, ὅτι ἐκτίθει τὴν στίβον ταύτην ὁ ἄγων. Ἀθην. 13. 79. σελ. 602. — Παρὰ δὲ Σπυρτιάταις, ὡς Ἀθων φησὶν ὁ Ἀκαδημαῖκος, πρὸ τῶν γάμων ταῖς παρθένοις καὶ παιδικαῖς νόμοις εἰσὶν ἐμψυκται.

πραδεδομένους τύπους και εθεωρείτο ως νομίμως γενόμενος, αν και η ιδρυσις της κοινής των συζύγων εστίας η η αδιάκοπος συμβίωσις επηκολούθει την εκ της ἀγάλης αποχώρησιν (1). Τοσούτα περί της ἀρπαγής και της συναφείας προς την τελευτήν του γάμου. Άλλα παρὰ ταύτα τὰ ἔθιμα περί των γάμων δὲν ἀναφέρονται. Πιθανὸν παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν ἡ ἀρχαία ἐκείνη συνάφεια μεταξύ τῆς τελευτῆς του γάμου και των ἀγροτικῶν θεῶν νὰ ἐξέλιπε τῆς λατρείας ἔτι μάλλον ἢ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑλληνοῖς λαοῖς, ὡς προκύπτει εκ τούτου, ὅτι τοῦλάχιστον οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν γεωργικὴν ἀνάθεσιν εἰς τοὺς εἰλωτας τὴν δὲ τῆς Διμήτρος λατρείαν ἀπέβαλον (2). Ὅτι δὲ ὑπῆρξέ ποτε τοιαύτη (συνάφεια) ἐλαχίστη δύναται νὰ ὑπάρχη ἀμφιβολία. Ἡ συνάφεια ἐκείνη ἀνάγκη εἰς τὰ πρῶτα κοινὰ εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας λείψανα των ἀρχαιοτάτων χρόνων, διεσώθη μάλιστα παρὰ Δωριεῦσι των Μεγάρων ἡ ἀγροτικὴ λατρεία ζωηροτάτη.

Και τὸ δεύτερον στοιχεῖον τῆς του γάμου τελευτῆς ὁ ἀββάθων ἢ ἡ ἐγγύησις δὲν ἐλλείπει παρὰ Δωριεῦσιν. (3) Εἰ μὲν ἔξῃ ἔτι ὁ πατήρ ἢ ὁ πάππος, ἦτον ἀναγκαῖα ἢ τούτων συναίνεσις πρὸς τελευτῆν του γάμου τῆς θυγατρὸς, εἰ δὲ εἶχεν ἀποθάνει, περιήρχετο ἡ κόρη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των ἀδελφῶν εκ τῆς συναίνεσεως των ὁποίων ἐξήρτητο ὁ γάμος αὐτῆς (4). Ἐν δὲ τῇ κάτω ἰταλίᾳ ἐτελεῖτο ὁ ἀββάθων, παρόντων των συγγενῶν, ὅτε ἐδίδετο και ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι ὁ γάμος πρὸς κοινωνίαν του βίου και πρὸς γένεσιν τέκνων ἐγένετο (5).

Ἐάν δὲ τὰ ἐκτεθέντα λάβωμεν συνάμα ὑπ' ὄψιν, προκύπτει τὸ ἔξῃς ὡς πρὸς τὸν παρὰ Δωριεῦσι γάμον. Ὁ δωρικὸς γάμος ἔχει δύο στοιχεῖα τὴν ἐγγύησιν και τὸν θρησκευτικὸν καθαρτικισμὸν. Ἡ συναίνεσις πρὸς τὴν των γάμων τελευτῆν ἐζητεῖτο ἀπὸ του ἔχοντος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τὴν κόρην, και ὡς φαίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ των συγγενῶν, οἵτινες παρίστανται πανηγυρικῶς ὡς μάρτυρες· εἴτα ἐγένετο ὁ γάμος, προσεφέρετο τοῖς θεοῖς θυμια και ἀνεπέμποντο αὐτοῖς δεήσεις, ἡ δὲ κόρη

(1) Παρὰ Κρητῶν ἐγένετο ὁ γάμος μετὰ τὴν εκ των ἀγαλῶν ἀποχώρησιν και μάλιστα πάντων των ὁμηρικῶν νέων συνάμα. Ἐξορ. παρὰ Στράβ. 10 σελ. 739.
(2) Ἰδ. Ο. Mueller ἐνθ. ἀνωτ. — (3) Τούτο προέκυπταν εκ του 2. 24 Διον., ὅτι ἀνεγγύος γάμοι ἦταν ἔθιμον βαρβάρων. — (4) Οὕτως ἐν Κωρῶν Πλουτ. γυναίκα ἀπεικτι σελ. 393. Πολυβ. 8. 41. — (5) Ἰδὲ σημ. 5. σ. 290.

πρὶν ἢ ἀπαχθῆ εἰς τὴν οἰκίαν του ἀνδρός, κατέφουγεν εἰς τὴν ἐστίαν του οἴκου, ἐκείθεν δ' ἀπεσπάτο διὰ τῆς βίας ἤτοι ἤρπαζετο, και ἀπήγετο ὑπὸ του γαμβροῦ εἰς τὴν οἰκίαν του ἐνταῦθα δ' ἡ νυμφεῦτρα περιέειρε τὰς τρίχας αὐτῆς, τὴν ἐνέδυε και χιτῶνα γυναικειῶν, τὴν προητοίμαζε πρὸς προσέλευσιν του γαμβροῦ. Ὁ δὲ νεανίσκος ἠδύνατο νὰ νυμφεῦθῃ, και ἐάν ἔτι ἔξῃ ἐν ἀγέλῃ, και ὁ γάμος του ἦτο νόμιμος.

6'. Αἰολεῖς.

Ἡ παρ' Αἰολεῦσι τελευτῆς του γάμου οὐδεμίαν φέρει οὐσιώδη διαφορὰν ἀπὸ τῆς του ἀττικῆς και δωρικῆς γάμου. Του γάμου προηεῖται ἀββάθων, ὅστις ἀπ' οὐδενὸς γάμου ἑλληνικοῦ ἐλλείπει (1). Τὴν ἡμέραν αὐτὴν του γάμου, ἡ ὀλίγον πρότερον θύονται θύματα Ἀρτέμιδι τῇ Εὐκλείᾳ ἐν Βοιωτίᾳ και Λοκρίδι (2), ταῖς Νύμφαις ἐν τῇ Κισσοσέῃ κρήνῃ ἐν Ἀλιάρτῳ (3). Και τὸ νυμφικὸν λουτρὸν ἔχει τινα σημασίαν ἐνταῦθα, ἐν Βοιωτίᾳ λούεται ἡ νύμφη ἐν ὕδατι ἀρυσμένῳ εκ τῆς ἱερᾶς του Ἰσμηνοῦ πηγῆς (4). Σύμβολον τῆς ἀγροτικῆς λατρείας τῆς μετὰ του γάμου συνεχομένης καταφαίνεται ἐν τῷ στεφάνῳ ἐξ ἀσφαράγων, ὃν φέρει ἡ νύμφη ἐν Θήβαις (5)· ὁ δὲ ἀσφαράγος σημαίνει ἄλλως και τὴν γονιμότητα. Ἡ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν του ἀνδρός προπομπὴ γίνεται ὡς και ἐν Ἀθήναις ἐφ' ἀμάξης (6), ἀδομένου συνάμα του ὕμεναίου (7). Εἶναι δ' ἐπουσιῶδες, ἐάν ὁ ἄξων τῆς ἀμάξης, κατὰ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν ἀφίξιν τῆς νύμφης, καίεται, ἐμφαίνον τούτο, ὅτι αὐτὴ εἶναι προσδεδεμένη διὰ παντός εἰς τὸν ἴδιον ἀνδρα. Ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ ὁ γαμβρὸς μετὰ τὸ θυμια τὸ γινόμενον ἐπὶ τῷ γάμῳ ἦγεν εἰς τὴν νύμφην ἵππον (8)· Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον, ὅτι ἐν τούτῳ ἐμφαίνεται λείψανόν τι τῆς ἀρχαίας ἀγοραπωλησίας· ὁ ἵππος αὐτός βεβαίως εἶχε συμβολικὴν σημασίαν· διότι

(1) Ἰδὲ ἀνωτέρω σημ. 3. — (2) Πλουτ. Ἀριστοτ. 20. Βοιωτὸς γὰρ ἱερεύεται και προθύουσι αὐτῆ, κ.τ.λ.
(3) Πλουτ. ἐρωτ. διηγ. 1 ἡ κόρη κατὰ τὰ πατέρα ἐπὶ τὴν Κισσοσέσαν κρήνην κατῆε ταῖς νύμφαις τὰ προτελεῖσθ θύουσα.
(4) Πολυβ. 3. 43. Εὐρ. Φοινισ. 347. — (5) Πλουτ. γαμικ. παραγγελ. 2. — (6) Πλουτ. Κερ. ῥωμ. 29. Παρ' ἡμῶν ἐν Βοιωτίᾳ καίεται πρὸ τῆς θύρας τὸν ἄξωνα τῆς ἀμάξης, ἐμφαίνοντες δαῖν τὴν νύμφην ἐμμένειν, ὡς ἀνηστῆ μένην του ἀπάσαντος.
(7) Ὅτι και παρ' Αἰολεῦσι εἶθετο ὁ θυμικός, προκύπτει εκ των ὕμεναίων τῆς Σαπφούς. — (8) Αἰλ. περὶ ζῶων 12, 34.

κατὰ τοὺς ἀπωτέρω χρόνους ἐνδεχόμενον νὰ ἡγήραζον οἱ ἐν Θεσσαλίᾳ Αἰολεῖς τὰς νύμφας παρὰ των γονέων, και ἐπειδὴ ἡ Θεσσαλίᾳ εἶχεν ἵππους πολλοὺς, ὡς τίμημα εἰδίδοντο ἵπποι. Βεβαίως δὲν δύναται τις νὰ ὑπονοήσῃ, ὅτι ἐνταῦθα τὸ ζῶον τοῦτο ἀντικατέστησε τὴν ἀμάξαν. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει γενικώτατα, ὅτι οἱ Ἕλληνες ποτε ἡγήραζον παρ' ἀλλήλων τὰς γυναῖκας (1), ἀν δὲ και δὲν δυνάμεθα εκ τούτου μόνου νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἐπὶ πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀναφέρεται τούτο, δυνάμεθα ὅμως εκ του ἤδη μνημονευθέντος Θεσσαλικῆς ἐθίμου νὰ ἐξαγάγωμεν πιθανὸν τεκμήριον, ὅτι ἡ ἀγορὰ τῆς γυναικὸς ἐξηπλώθη πέραν τῆς ἰωνικῆς φυλῆς και ἐπὶ τῆς αἰολικῆς. Ἰδίως ἐπειδὴ και ἐν τοῖς αἰολικοῖς μύθοις μνημονεύεται αὐτὴ ὡς λι. γ. ἐν τῷ παρὰ Ἰζιονος και Δαϊονέως μύθῳ. Δὲν εἶναι δὲ πιστευτὸν, ὅτι περιορίσθη αὐτὴ παρὰ μόνους τοὺς Ἰωσι, διὰ τε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, και διὰ τὴν και παρὰ Γερμανοῖς ὁμοίαν ἀναλογίαν, παρ' οἷς πρέπει νὰ ἔλαθεν ἀρχὴν εἰς χρόνους, καθ' οὓς καὶ διάφοροι φυλαὶ ἴσταντο πλησιέστερον πρὸς ἀλλήλας. Ὅτι δὲ ἡ ἀγοραπωλησία ἐξέλιπε παρ' Αἰολεῦσι, σαφόμενον μόνον μικρῶν αὐτῆς ἰχνῶν, δὲν εἶναι παράδοξον, διότι βραδύτερον και παρ' Ἰωσιν ἡ τελευτῆς του γάμου δὲν τὴν παρεφύλαξε, ἀν και κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους πρόκειται φανερά. Εἰθίζετο δὲ και ὁ ὕμεναῖος ἐπὶ πάντων των ἑλληνικῶν γάμων, οὐχι διότι ἐδανείζετο τούτο ἡ μία φυλὴ παρὰ τῆς ἄλλης, ἀλλὰ διότι αἱ φυλαὶ αὐταὶ κοινῶς ἀνεπτύχθησαν, ἐπομένως οὗτος ἔχει τὴν ἀρχὴν του παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι κοινὴν εκ του ἀρχαιοτάτου χρόνου, ὅτε οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν εἰς πλείονας ἰδίαις φυλαῖς διηρημένοι.

(ἀκολουθεῖ).

ΔΥΟ ΕΛΛΗΝΕΣ

Εἰς τὰ λουτρά του Βάδεμ τῆς Βιέννης.
(Συνέχεια ἀπὸ φυλλ. 57.)
— Εἶσαι πρὸ πολλοῦ εἰς ταύτην τὴν θέσιν σου; τὸν ἠρώτησα.
— Ἐκ των κινήσεών σου, εκ του προσώπου σου, εκ των ζωηρῶν σου ὀμμάτων, εἰκάζω, ὅτι δὲν εἶσαι δυσχεραστημένος, μοι εἶπεν ἀποκρινόμενος ὁ

(1) Ἀριστοτ. πολιτ. 2 5 11 Τούτῳ γὰρ ἀρχαίους νόμους ἴδεν ἀπλοῦς εἶναι και βαρβαρικοῦς· εἰσθηροφόρον γὰρ τότε καὶ Ἕλληνας, και τὰς γυναῖκας ἐνοῶντο παρ' ἀλλήλων.

Λαμπροκλῆς ὑπογελῶν και νεφύδριον καπνοῦ στέλλων μοι κατὰ πρόσωπον.
— Δυσχεραστημένος;· εἶναι ἀπερίγραπτος ἡ χαρὰ μου, ἡ εὐτυχία μου! Εἶναι ἄγγελος ἀληθής!
— Σιγὰ, σιγὰ, φίλε· μὴ κινήσῃ τόσο ταχέως τοὺς τροχοὺς τῆς μηχανῆς σου, εὐρίσκεισαι εἰς τὸν πρῶτον ἐνθουσιασμὸν σου.
— Εἰς τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμὸν εἰς ὃν και σὺ εὐρέθης, και πανόλθιοι ἡμεῖς καθ' ὅλα συμφωνοῦντες και εἰς αὐτὰ τὰ πρῶτα βήματά. Ἀδελφοὶ δὲν εἴμεθα, πλὴν ἐντούτοις ἡ τύχη θέλει τὸ ἐναντιὸν ν' ἀποδείξῃ... Αὐριον μετ' αὐτῆς προγευματίζω εἰς τὸ Stadt zur Wienn, και θὰ ἔλθῃς μαζί μου νὰ σὲ παρουσιάσω· θὰ καταθελγῆς.
— Πρὶν ἢ ὦρᾳ περισσότερον προχωρήσῃ — πηγαίνω μετὰ τῆς βαρωνίδος εἰς τὸ μικρὸν του Βάδεμ θέατρον —, περιγράφον μοι τάχιστα αὐτὴν· θέλω εκ προτέρων νὰ σοὶ συγχαρῶ διὰ τὴν καλὴν σου τύχην.
— Ἐδῶ πρὸ τῆς θύρας θέλεις νὰ μ' ἀκούσης; δὲν εἶναι κάλλιον νὰ εἰσελθῶμεν, και, παρὰ τὴν τράπεζαν καθήμενοι και κώθωνα; ἀφορέντος ζύθου ἔχοντες ἐνώπιόν μας, νὰ συνομιλήσωμεν;
— Ἀπεφάσισα, νὰ μὴ πῶ εἰς τὸ ἔξῃς ζύθον· αἰσθάνομαι τὴν ὑπερσαρκίαν προσεγγίζουσιν, και δὲν ἐπιθυμῶ ἀπὸ τούδε προγὰστωρ νὰ κατανήσω — τί ἄνοστον πράγμα! — και τὴν ἄκραν τῆς βίνος μου πορφυρᾶν νὰ βλέπω, ὡς τουρκικὸν φέσιον. Ὁμίλει, ἐδῶ σ' ἀκούω· πρὸ του πυλῶνος τούτου ἀκρόασιν σὺ δίδω, προσεῖπε μειδιῶν.
— Ἦς εκ του ἐπιστολίου τῆς ἐγνώρισας, τὸ ὄνομά τῆς εἶναι Ἐλένη, βερωνίς του Λανδεσφελδ' κατρικεῖ παρὰ τὴν Ἐρμανστάδην τῆς Τρανσιλβανίας, εἰς πύργον, ὅστις καλεῖται πύργος του Λανδεσφελδ'· πρὸ ἑνδεκα περίπου μηνῶν ἀπέθανεν ὁ σύζυγός τῆς, γέρων ταγματάρχης ποθαλγός, και διὰ τούτο φορεῖ ἔτι ἡμισυ πένθος — αὐριον θὰ τὸ ἀφήσῃ —, ὡς εἰς τὰ μέρη ταῦτα συναθίζουσι.
Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῆς πόσον ὠραία τῇ ἀρμόζει ἡ μέλινα αὐτῆς ἐσθῆς, πεποικιλμένη ποῦ και ποῦ διὰ φαῖου χρώματος λεπτῶν κεντημάτων, και τὸ, ὡς χιῶν, ἐκλευκον περιλαίμιόν τῆς.
— Ἄφες τὴν καλλονὴν, Ἀνθόκλειε, προύχωρε· τὰ ἄλλα ἐπιθυμῶ ν' ἀκούσω.
— Ἐκ των συγγενῶν τῆς, ἐπαπέλαθον ἐγὼ βηματίζων μετὰ του Λαμπροκλέους ὀλίγον, εἰς ἕκ μητρὸς θεῖος τῆ μέγαι και μία εκ πατρὸς θεῖα,

ἀμφοτέρω προβεβηκότας. Τὸν πύργον καὶ τὰ αὐτοῦ ἐξαρτώμενα ἀφῆκεν ἐπιστάτην πιστὸν, ἀνθρώπον τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, νὰ φροντίζη. Δι' ἀφελοῦς χάριτος μοι περιέγραψε τὰς καλλονὰς τοῦ κήπου τῆς, ποῖα ἄνθη προτιμᾷ, ποῖα δὲν δρῶντα περισσότερον ἀγαπᾷ, καὶ μειδιώσα μοι εἶπεν, ἥτι ἐλπίζει νὰ με ἴδῃ ἐν τῷ πύργῳ τῆς, καὶ ὡς οἰκοδόμοισιν νὰ μοι κάμῃ τὰς τιμὰς. Τῇ ἔδωκα τὸν λόγον μου, καὶ αὐτὴν ἀναχωροῦσάν δι' Ἐρμυνοπόλιν θέλω συναδεύσει. Μετ' ἐνδιαφέροντος με ἠρώτησε περὶ τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ βασιλέως Γεωργίου, πρὸς ὃν συμπάθειαν ἠσθάνετο, περὶ τῶν Ἡγεμονιῶν, τῶν κατοίκων αὐτῶν, περὶ τοῦ Δουναβέως, καὶ ἄλλων πολλῶν, καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῆς τὰς ἐρασιμίας χαίρων ἐγὼ προθύμως ἀπήντων. Εἶμ' εὐτυχῆς, ὦ Λαμπροκλήεις, ὃ καλέ μου φίλε, καὶ εἴθε ἡ τύχη μοι βοηθήσῃ ἄχρι τέλους.

— Σοὶ ἀξίζει, ὦ Ἀνθόκλεις, μοι εἶπε περιπτυσσόμενός με ὁ Λαμπροκλήεις πιστεύω ὅσα μοι εἶπες, καὶ πιστεύω εἰς τὰ λεγόμενα τῆς φίλης σου· φαίνεται ἀγαπῶσά σε καὶ σὺ ἀγαπῶν αὐτὴν· παράδοξος ἡ δύναμις τῆς συμπαθείας! Ἀμφοτέρω ὑπῆρχαμεν ἐξ ἴσου εὐτυχεῖς· μᾶς ἠγάπησαν αἱ ὠραιότεραι γυναικες, καὶ ἠγαπήσαμεν αὐτὰς ζωηρῶς, καὶ αἱ καρδίαι μας σκιρτῶσιν εἰς τὸ ὄνομα τῶν· καὶ ὁμιλῶ δι' ἀμφοτέρους, διότι γινώσκων νηπιόθεν τὸν χαρακτήρα σου, εἶμαι μακρὰν πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι ἀγαπᾷς ἤδη τὴν βαρωνίδα Ἑλένην, ἃν καὶ πρὸ ὀλίγου ἐπὶ μικρὸν μόλις εἶδες αὐτὴν, ὅσον ἐγὼ ἀγαπῶ τὴν ξανθὴν μου Αἰκατερίνην. Τῷ ὄντι μεγάλη μεταξὺ ἡμῶν συμφωνία· ἡ φίλη μου ξανθὴ, ἡ ἐδική σου ξανθὴ· ἡ ἰδική μου νέα εἶλοσι μόλις καὶ δύο ἐτῶν, καὶ ἡ ἰδική σου τὸ αὐτὸ αὐτὴ σὲ προσεκάλεσε πρῶτον, ὡς κ' ἐμὲ ἡ Αἰκατερίνη· χήρα εἶναι ἡ ἰδική σου· ἀγνωσθῆμις διὰ τὴν ἰδικὴν μου, θὰ τὸ μάθω ὅμως· βαρωνίς ἡ ξανθὴ σου, βαρωνίς ἡ θεά μου, τὴν ἀγαπῶ ἀληθῶς καὶ σὺ ἐπίσης. Χαρὰ λοιπὸν καὶ ὑγεία εἰς ἡμᾶς, Ἀνθόκλεις, καὶ εἴθε γέλως καὶ εὐφροσύνη νὰ ἴναι πάντοτε μεθ' ἡμῶν! Αὐριον μὲ παρουσιάσεις, αὐριον αἱ φίλαι μας πρέπει νὰ γνωρισθῶσι, καὶ ἐπειδὴ ἀγαπῶσιν ἡμᾶς, πρέπει νὰ ἀγαπήσωσιν ἀλλήλας! . . . Ἐχεις καιρὸν, ἔρχεσαι καὶ σὺ εἰς τὸ θέατρον; θὰ ψάλῃ ἡ Mourschka τοῦ Βερολίνου.

— Ἐντὸς ὀλίγου· πεινώ.

Ε'.

Ἐισελθὼν εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου, πρὸς τὸν ἔμ-

προσθέν μου σπεύδοντα παιδὰ ἐκραζᾷ ein mélange, mit ein beef-steak· ἠσθάνομην τὸν στόμαχόν μου γαργαλιζόμενον καὶ τὴν γλῶσσαν μου εὐδιάθετον ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε τὰς ἄνω τοῖς Γερμανοῖς πεφιλημένας νὰ προφέρῃ λέξεις, αἵτινες ἦσαν μετὰ τινῶν ἄλλων αἱ μόναι λέξεις, ἃς ἠδυνήθη ποτε νὰ μάθω τῆς Τευτονικῆς ταύτης διαλέκτου, εἰ καὶ μεγάλην, ἰσχυρὰν ἐπιθυμῶν εἶχον καὶ ἔχω τὰς ἐγκαρδίους καὶ γλυκείας ὥδας νὰ ἐννοῶ, τοῦ Schiller, καὶ τοῦ Goethe τ' ἀριστοῦργήματα νὰ γνωρίζω, ἐν ἧ ἐγράφησαν γλώσση. Ἴσως θ' ἀπορήσητε σήμερον ἀκούσασί με παντάπασιν ἀγνωστοῦντα τὴν γερμανικὴν, εἰ καὶ ἐκ Γερμανίας ἐπιστρέφω, καὶ σχέσεις πολλὰς καὶ ποικίλας μετὰ γερμανίδων ἔσχον, αἵτινες, μὰ ὄλους τοὺς ἐρατολήπτους, δύνανται θέλουσαι τὸ πᾶν νὰ ἐμπνεύσωσι τινί. Ὡς πρὸς ἐμὲ τοῦτο ὑπάρχει ἐξαιρέσεις, ὅταν μάλιστα σᾶς εἶπω, ὅτι ὁ Λαμπροκλήεις ὁμιλεῖ τὴν γερμανικὴν ὡς τέκνον τῆς γραίας Τευτονίας, προφέρων γλυκύτατα, μελωδικώτατα, πάντα τὰ εἰς schaft καὶ uog καὶ heit μακροσύλλαβα, δεκάπηχυ, ἄνοστα ὀνόματα, ἅπερ τὰ χεῖλη μου καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ὁ λάρυγξ ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ ἐκβάλλωσι σῶα, ἀκέραια καὶ μὴ τετραυματισμένα, καὶ, νομίζω, οὐδ' ὁ ἐμπειρότερος χειροῦργος ἤθελεν ἐπιτύχει παρ' ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν εἰρημένων ὀργάνων εὐτυχῇ ἐγχείρησιν. Ὅπως ἐπὶ τέλους τὰ εἰς schaft καὶ uog καὶ heit καὶ herz ὀνόματα, σῶα καὶ ἀκέραια καὶ μὴ τετραυματισμένα ἐκ τῶν χειλέων μου, ἐκ τοῦ λάρυγγός μου, τῆς γλώσσης σκιρτώσας, ἐξέλθωσιν.

Εὐθύμως κατεβρόχησα τὸ τρυφερόν μου beef-steak, καὶ γελῶν κατέπιον τὸ γαλακτώδες mélange, ὑπὲρ, ἐν Γερμανίᾳ μόνον, γνωρίζουσι νὰ σοὶ προσφέρωσι καλὸν καὶ εὐόρεκτον, ἰδὼν δὲ τὸ ὠρολόγιόν μου κατόπιν καὶ συμπεράνας ὅτι δὲν πρέπει καιρὸν νὰ χάνω, διευθύνθητι ἑλαφρὸς πρὸς τὸ θέατρον τοῦ Βάδεμ, ἀμέριμος διὰ τὸ μέλλον, εὐχαριστούμενος εἰς τὸ παρὸν, καὶ μειδιῶν πρὸς τὰ μακρὰν πετσοθέντα νσανικά, πλὴν οὐχὶ τόσον εὐφρόσυνα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἔτι.

Προχωρῶν βραδυποδῆτι ἐν τῇ πλατείᾳ ἤκουσα ψιθυρίζομενον τὸ ὄνομά μου καὶ στραφεὶς ἀεγνώρισα τὸν Λαμπροκλέα μετὰ τῆς βαρωνίδος· ἀλλὰ τὰ μέγιστα ἠπόρησα ἰδὼν ἀμφοτέρους, τὴν βαρωνίδα πρὸ πάντων, σκυθρωπὰς τὰς ὄψεις ἔχοντα· ἐπλησίασα αὐτοῖς καὶ ἐκαθίστην παρὰ τῇ φίλῃ τοῦ Λαμπροκλέους, ὃν ἠθέλησα ἀμέσως νὰ ἐρωτήσω· οὗτος ὅμως μοι ἐπέβαλε σιγὴν διὰ

τοῦ δακτύλου δεικνύων μοι τὴν Δεσποινίδα Mourschha· ἄδουσαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς μίαν ὠδὴν τοῦ Beethoven. Τὸ θέατρον ἦτο πλήρες· πᾶσαι αἱ εἰς Βάδεμ εὐρισκόμεναι ἐπισημότητες παρῆσαν, ὁ πρῶτος μέγας δούξ τῆς Τοσκάνης μετὰ τῆς ἀξιοτάτου θυγατρὸς αὐτοῦ, δυναμένης, ὡς ὁ κάλλιστος τῶν ἠνιόχων, τέτριπτον ἀφόβως νὰ ἐδηγῆ, ὁ ἀρχιδούξ Ἀλβέρτος μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐπίσης, πρὸς ἣν ἐκ τῆς πλατείας πολλὰ ἤκοντιζοντο βλέμματα, μάλιστα τὰ φλογερὰ, ὡς ἀνημμένοι ἄνθρακες, τοῦ νέου καὶ ὠραίου τῆς Βυρτεμβέργης πρίγκιπος. Ἡ D. Mourschha ἐκ Βερολίνου ἔψαλλε κάλλιστα, ἤθελε δ' ἐκάστοτε ἐνθουσιάζει τὸ ἀκροατήριον, ἐὰν εἶχε κόκκους τινὰς πλειοτέρας γλυκύτητος, — αὐτὰ ἔλεγε πλησίον μου νέος τις ἀγένειος ἔτι πρὸς τὸν κόμμητα Vimpen, γαμβρὸν τοῦ βαρώνου Σίνα.

Οὐδ' ὁ Λαμπροκλήεις, οὐδ' ἡ βαρωνίς προσεῖχον εἰς τὸ ἄσμα· αἱ τοῦ Beethoven γλυκεῖαι μελωδίαι οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῶν ἐποίησαν ἐντύπωσιν· ἐφαίνοντο ἀμφοτέρω ἐξάλλοι, εἰς σκέψεις, τίς οἶδεν ὁποῖα, βεβουθισμένοι. Τοῦτο μοι ἐφάνη πολὺ παράδοξον, καθότι πρὸ μιᾶς ὥρας ἤμην μετὰ τοῦ Λαμπροκλέους, καὶ ἐγγέλα, καὶ ἀστείζετο, καὶ ἦτον εὐθυμος. Βεβαίως, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, κἄτι τι θὰ συνέβη. Ἐν τούτοις τῆς αὐλαίας πεσοῦσας, ἡ βαρωνίς ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ φίλου μου καὶ ἐξῆλθον τοῦ θεάτρου, τοὺς ὁποίους δὲν ἐβράδυνα ν' ἀκολουθήσω. Ἐξερχόμενος εἶδον παρὰ τὴν θύραν ἄνδρα χαμηλοῦ ἀναστήματος, τὴν κοιλίαν τρομερὰ προεξέχουσαν ἔχοντα, μὲ ὑπερυψῶν τὴν ὄψιν καὶ τὴν κόμην, οὗτινος ἡ εἰς ἔλαμπεν ὡς ἐρυθρὰ πεπεριά, καὶ ἀκοντι ἦλθε μοι κατὰ νοῦν ὁ στίχος τοῦ Τίρι-Λίρι τοῦ Ὀρφάνιδου περὶ τοῦ πλοιάρχου Κούκ . . . καὶ τί δὲν κάμν' ὁ Κύβος!

Ἐἶχε μέγα δίκαιον ὁ Λαμπροκλήεις νὰ μὴ θέλῃ εἰς τὸ ἐξῆς ζῆθαι ἀφρόντα νὰ βροῦξ, καὶ πολλοὺς ἄλλους συμβουλεύω αὐτοῦ ν' ἀπέχωσιν, εἰ δυνατὸν, ἐκτὸς ἂν ἡ ὠραιότης, πρὸς ἣν ἐξ αὐτῶν τις λατρείας μαργαρίτας προσφέρει, ἀπαιτῆ ὀφθαλμοῦς στρογγύλους καὶ ἀεικινήτους, ὡς τῆς γαλῆς, εἶνα ἐρυθρὰν, ὡς τρυφερόν μήκωνα, καὶ σῶμα, ὡς βαρέλιον ἑκατὸν τόνων, λεπτὸν εὐλιγιστον, ὡς τὸν τοῦ λύκου λαϊμόν.

Προσέβασα τὸν φίλον μου καὶ ἐξ ἐφόδου ἤρχισα νὰ ἐρωτῶ αὐτὸν περὶ τῆς τοσαύτης κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν σκυθρωπότητος αὐτοῦ καὶ τῆς βαρωνίδος.

— Ἀγαπητέ μου Ἀνθόκλεις, μοι εἶπε, σοὶ εὐγνωμονῶ διὰ τὴν τοσαύτην φροντίδα σου· ὑπάρχει μὲν τι, ὅπερ κάμνει ἐμὲ καὶ τὴν φίλην μου νὰ μὴ ἡμεθα κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τοσοῦτον εὐδιάθετοι, πλὴν οὐχὶ τόσῳ μέγα, ὅσω ἡ φαντασία σου, ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη σου ἀναμφιβόλως ἐπλασε. Σοὶ παραδίδω τὴν ἐξομολόγησίν μου. Ἀφῆσας σὲ ἐπορεύθην πρὸς τὸ κατάλυμά μου, ἀντί δὲ μειδιάματος συνήθους, εὗρον τὴν βαρωνίδα εἰς χεῖρας ἐπιστολῆν κρατοῦσαν καὶ εἰς σκέψεις ἀπεράντους παραδεδομένην. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, εἰς τὰς ἐνστάσεις μου, εἰς τὰς παρακλήσεις μου, οὐδὲν ἄλλο ἀπήνητησεν ἢ προσφέρουσά μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἐκράτει. Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο ἐκ Πετροπόλεως γεγραμμένη παρὰ μιᾶς φίλης τῆς Αἰκατερίνης· ἔλεγε δὲ ταῦτα περίπου, ὅτι ὁ σύζυγός τῆς βαρωνίδος μου, ἐκ τοῦ Καυκάσου ἐπιστρέψας, ὅπου συνώδευεν ὡς ἀξιωματικὸς τῶν ἐπιτελῶν τὸν ἀρχιδούκα Μιχαήλ, μαθὼν ὅτι ἡ σύζυγός του εἰς Βάδεμ εὐρίσκετο μόνη ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ, ὠρίστη λίαν, ἀληθῶς ἐμάνη, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα, ἵνα αὐτοπροσώπως τιμωρήσῃ τὴν παράφρονα συμβίαν του. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ἡ βαρωνίς τὸ μέτωπον ἔχουσα ὑπερῆφανον ἐγγύς μου καθεσθεῖσα μοι ἐξήγησε τὰ κατ' αὐτὴν εἰποῦσά μοι, ὅτι ἐνεκα τῆς βαρβαρότητος τοῦ ἀνδρός τῆς πρὸ χρόνου δὲν ζῆ πλέον μετ' αὐτοῦ, ὅτι οὐδεὶς πλέον δεσμὸς μετ' αὐτοῦ τὴν συνδέει, καὶ προσέθηκεν, ὅτι οὐδὲν θέλει δυνηθῆ ἀπ' ἐμοῦ αὐτὴν ν' ἀποσπάσῃ. Οἱ λόγοι τῆς μὲ κῦφραναν μέγα, μὲ συνεκίνησαν βαθέως, καὶ ὡμοσα νὰ ὑπερασπισθῶ αὐτὴν μέχρι θανάτου ἐναντίον οἰουδήποτε.

— Φίλε, εἶπα ἐγὼ διακόπτων, σύγγνωθι, μίαν ἐρώτησιν σοὶ ἀποτείνω.

Ἀγαπᾷς τῷ ὄντι, ἀληθῶς τὴν βαρωνίδα;

— Καὶ μ' ἐρωτᾷς; . . . τί; ἀκόμη δὲν σοὶ τὸ εἶπα;

— Λοιπὸν, ἀγαπητέ μοι, εἰς τοιαύτας περιστάσεις πρέπει τις ν' ἀποφασίξῃ τὸν κύβον νὰ βίπτῃ. Ὀπλίσου μὲ τὴν σώφρονα τόλμην τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ διάβα τὸν Ρουβίκωνα . . .

— Δὲν σ' ἐννοῶ τὸ παράπαν, Ἀνθόκλεις.

— Δὲν μ' ἐννοεῖς; τὸ ἀπλοῦστερον τῆς ὑψηλοῦ πράγμα, νυμφεύθητι τὴν βαρωνίδα.

— Καλὴ ἰδέα! εἶπεν ὑπομειδιάσας ὁ Λαμπροκλήεις.

— Καλλίστη, ἐὰν θέλῃς· ποῦ θέλεις εὑρεῖ καλῆτερον μέρος; εἰς Ἀθήνας; Γνωρίζεις, ὅτι εἰ;

Ἑλλάς, μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς συνομολογηθείσης ἀνακωχῆς, ὁ περιουστάτος Ὀδυσσεὺς ἐγράφεν ἐκτενῆ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν μέγαν Βεζύρη καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεις (Ἐλτσιόθας) τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, ἐν ᾗ ἐκθέτων τὰ αἴτια τῆς γενομένης ἐπαναστάσεως, καὶ ἐκτραγωδῶν τὰς διαπραττομένας ὠμότητας, ἐξώρκιζε τὸν Σουλτάνον ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος ἵν' ἀνακαλέσῃ τὸν Περκόφτσαλην, ὃν ἐξεκόνιζεν ὡς τὸν ὠμότατον τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη μεγάλῃ ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τὸ διβάνιον, καὶ περὶ αὐτὴν διετάχθη ἡ ἀνάκλησις τοῦ Περκόφτσαλη, ἀποκεφαλισθέντος ἐν Αἰρίσση.

Παραθέτομεν ὡς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἐν ᾗ, ὡς περὶ τῆς διέσεως Γερβίνος, ἀγῆρ ἐμπεριεχομένη τὸ σύνολον τῶν παραπόρων τῶν βασιλέων, ἵνα καταδειχθῇ συνάμα ὅτι ὁ ἐπὶ δικτατορικαῖς σκοποῖς συκοφαντηθεὶς Ὀδυσσεὺς, πρῶτος τῶν Ἑλλήνων διεκήρυξε τὴν ὑπὸ ἀγγεμόνα Εὐρωπαϊκῶν σύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

«Ἐψηλότατε Βεζίρη καὶ Σερσκιέρη Μαχμέτ-πασᾶ Χαζιρετλερή.

Χρεὸς εἶνε ἀπαραίτητον εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ φυλάττουν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ὑπερασπίζωνται τὴν ἀνθρωπότητα, διότι εἶνε τὸ πλέον ὠραιοτέρον πλάσμα τοῦ Θεοῦ, καθὼς εἰς τὸ τεβράτι τὸ λέγει ὁ χαζιρετ Μουσσᾶς· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμῶν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ὅπου τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Θεός· διὰ τοῦτο, ὑψηλότατε, ἐπρεπε νὰ ἔχωμεν φιλελευθέρους, καὶ νὰ στοχαζώμεθα ὅτι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς· τὸ ἴδιον πλάσμα, καὶ, ὅσον δυνάμεθα, νὰ φυλάττωμεν τὰ προσταγήματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ χρεὴ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅχι νὰ γινώμεθα τύραννοι τῆς ἰδίας ἀνθρωπότητος. Δὲν ἀμφισβάλω, ὅτι ἐνθυμισθε τὰ ἀναμεταξὺ ἡμῶν διὰ συμφωνητικῶν διαπραχούσης συνθήκας· ἐγὼ, ἐνῶ ἐκαταγινόμενον περιφερόμενος διὰ τὴν κοινὴν καὶ ἀμοιβαίαν ὠφέλειαν τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς τὸ ἤξεύρετε, ὁ πασᾶς τῆς Εὐβοίας ἔκαμε μυρίας καταχρήσεις, καταπατῶν τὰς συνθήκας, διὰ νὰ ἀρπάξῃ, νὰ γδύνη, καὶ νὰ σκλαβόνη εἰς τὰ χωρία, ὅπου εἶχαν βίαιον μπουγιουρτιά καὶ νὰ κατασφάζῃ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους, τὰ ὅποια ὑπέφερα διὰ νὰ μὴ φανῶ ἐπίορκος καὶ ἄπιστος, καὶ καταπατητῆς τῆς ἱερᾶς συνθήκης· μ' ὅλα ταῦτα ἐκαταγινόμενος εἰς τὸ αἴσιον τέλος τοῦ ἔργου μου, καὶ

ἐτοιμαζόμενος νὰ εὐγὼ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ, νὰ ἀνταμωθῶμεν νὰ ξαναομιλήσωμεν, νὰ φερθῶμεν καὶ νὰ δώσωμεν ἕνα αἴσιον καὶ ἀμοιβαίον καθάρρι, ἀρξέστησα βαρέως εἰς Ἀθήνας· ἐξαφνα καὶ περ' ἐλπίδα ἀκούω καὶ βλέπω ὁ Περκόφτσαλην Ἰουσοφ πασᾶς εἰς τὰ σύνορά μου νὰ σφάζῃ, καὶ νὰ ἀρπάξῃ, νὰ κολύβῃ καὶ νὰ σκλαβόνη. Πράγμα τῆ ἀληθείας φρικτὸν, ὅπου καὶ τὰ ἄγρια θηρία δὲν τὸ κάνουν εἰς τὰ ἀδύνατα μέρη, καὶ μετὰ αὐτὸ δὲν δίδει ὁ πασᾶς αὐτὸς κανένα τέλος, παρὰ ἀπελπισίαν καὶ τουφεκί· δὲν δούλευε ἔτι τὸν Βασιλέα τοῦ με σαττακάτι· ὅτι ἀπὸ τὰ μεγάλα ζουλούμια καὶ ἀπὸ τὰς τυραννίας ἐγίνεν εἰς αὐτὸ τὸ χάλι τὸ πρᾶγμα. Ὁ λαὸς, ὅπου ἐσῆκωσε τὰ ἄρματα, τοὺς ἔκαμαν οἱ μεγάλοι καὶ ἀνυπόφοροι κουντουμέδες τόσα μέρη μουκαττά, παρσίματα καὶ φουσφέτια· τὰ ἐξοδα τὰ μεγάλα ὅπου ἐπενοῦσαν ἀπὸ τὸν ἕναν κατὰ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ τὸ συγχολληγμὰ τῶν Μαρτσουπιῶν, τὰ ἀβαρέζια, τὰ φουσφέτια καὶ συγχοῖ οἱ κουντουμέδες· ἀπέθανεν ἕνας; τοῦ ἔπερναν τὸ βίος του καὶ ἄς εἶχε καὶ δέκα παιδιὰ· ἀνυπόφοροι μπουμπασιριέδες ὅπου ἕνας εἶδεν ἐν ἀρτζι-χάλι χωρὶς ἀκριβὴν ἐξέτασιν τοῦ Βελῆ ἕνας μπουμπασιριέδες ἐδιορίζετο, πέντε, ὀκτώ καὶ δέκα χιλιάδες γρόσια χισμέτ μπουμπασιριέ ἀδίκως καὶ παραλόγως, καὶ ἂν εἶχε καὶ ὀλίγην κατάστασιν χισμέτ εἰς τὸν ζασχενέ κιοιλουμετ.λή. ἕνας βελῆς τῆς Εὐρίπου, ἐν ἔκαμε μόνον αὐτὸς αὐτὰ ὑπομονὴν, πλὴν τρεῖς καὶ τέσσαρες ἤρχοντο τὸν χρόνον ντελιμπασιριέδες τῶν γιουμουρτά τζιτσιῆ ἐξοδα μετ' ὅλους τοὺς ντελιδές του, χουσμὲτ πέντε ἐξή χιλιάδες γρόσια τουφεκιστήματα κλήσε τσιτσιῆ πέντε ἐξή χιλιάδες γρόσια χουσμὲτ μπουμπασιριέ, ἐπὶ προφάσει ἐβάλλετο ἕνα κινούριο κεραμίδι εἰς τὴν ἐκκλησίαν σας εἴκοσι χιλιάδες γρόσια εἰς τὸν χαζενέ καὶ καθεζῆς. Ὅλοι οἱ γεντικιδές τους μετ' ἐτέτοιους τρόπους ἐκατάγδυναν τοὺς πτωχοὺς· καθὼς ὁ Κιὸρ Ἰσοφ-πασᾶς ἔστειλε νὰ μὴ βόσκουν τὰ πρόβατα εἰς τόπον ὅπου ἀπενοῦν τὰ γουρούνια, καὶ ἐπῆρεν εἴκοσι χιλιάδες γρόσια μόνον εἰς Λεβαδείαν· πρᾶγμα ἀνήκουστον νὰ ἔχη γίνεαι εἰς ἄλλο μέρος. Ἐπειτα βοϊδοβάδες, κατῆδες μέχρι τοῦ παραμικροῦ, τυραννία καὶ ἀρπαγὴ· ἀφίνω πλέον ἂν εἶχέ τις κορίτσι εὐμορρον ἢ παιδί, τοῦ τὸ ἔπερναν, καθὼς ἄλογα, μουλάρια καὶ ὅσα ἄλλα τοὺς ἤρεσαν· ντεφι βέσμια, ρασιρι ἀποφάσεις ἐγχερι βελιμουσασεμιν, τὰ ἤξεύρεις ὁ ἴδιος πολλὰ καλά. Προστάζει τὸ δοβλέτι τὸν Χα-

πασᾶν Καρβέλαν, τὸν ποτὲ κασάτην, νὰ ὑπάγῃ διὰ τὸν Ἀλῆ πασᾶ, ἐρήμωσε τοὺς καζάδες, πέρνοντας λουφάδες, παξιμάδια καὶ ἄλογα, καθὼς καὶ ἄγρια, βαρίντζαις μετ' ἐκείνη ἀπὸ αὐτὰ χίλια πούγκια· ἐξοδα ὁ καθὲς καζὰς ἔκαμεν διὰ νὰ τοῦ τὰ ὑπάγουν εἰς Ἰωάννινα, ὅπου ἐδίδαν μόνον κισὰ εἰς τὸ καθὲς ἄλογον ἀπὸ ἐκτὸν γρόσια νὰ φθάσῃ ἕως ἐκεῖ ἐρήμωσε τοὺς μεν ζιλιγαρέδες, καὶ ἐπῆρε τὰ ἄλογα μαζὴ του ἐκτὸς ἐκεῖνα τῶν καζάδων. Αὐτὰ ὑποφέρονται, πασᾶ Χαζιρετλερή; τὰ προσταζέει ὁ νόμος καὶ ὁ Μωάμεθ; τὰ κήρουν εἰς κανένα ἄλλο βασιλείον ὅπου διοικεῖται ἀπὸ νόμους; Ὁ βασιλεὺς Σουλτάνος δὲν τὰ ἤξεύρει βέβαια αὐτὰ, καὶ ἂν ἦνε βασιλεὺς δὲν τὰ δέχεται· μὰ ὁ κατὰ καιρὸν Βεζίρης τῆς βούλας καὶ οἱ φιντσάλιδές του διὰ νὰ μὴν τὰ μάθῃ τὰ κακὰ τοὺς ἔκαμαν φερμάνια διὰ νὰ μὴν ἡμπορεῖ κανένας νὰ πηγαινῆ εἰς τὴν Πόλιν νὰ φανερώσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ τυραννικά τους ἀρπάγματα, χωρὶς ἄρζι τοῦ πασᾶ, ὅστις ἦτον ὁ ἴδιος τύραννός τους· ποῖος λοιπὸν ἐτολμοῦσε νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ φανερώσῃ! Ἡ ἀφεντιά σου εἶσαι ἕνας Βεζίρης μετ' ἐφείματα σαττακάτῃ πρὸς τὸν βασιλέαν, καὶ ὁ πολιτικός σου τρόπος ἤθελε κατορθώσῃ μεγάλα πρᾶγματα πρὸς ἀμοιβαίαν ὠφέλειαν καὶ ἡσυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος· ὅχι ὅμως τὴν ποτὲ μετ' ὅ τινος φέρσιμον τοῦ Περκόφτσαλη. ἐπειδὴ καὶ ἀπεφάσισεν ὁ λαὸς νὰ χαθῆ μετ' ἄρματα εἰς τὰς χεῖρας διὰ τὰ δικά σου, μὰ ὅχι μετ' αὐτὸν νὰ ξαναομιλήσῃ διὰ φίλιαν. Τὴν ἰδοῦ ποῦ σοῦ τὰ γράφω ὅλα αὐτὰ καὶ σὲ ὀρκίζω εἰς τὸ ἀγάπαι διβάνι τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐκ μέρους τοῦ φουκαρά τὸ ἴδιον αὐτὸ γράμμα νὰ τὸ στείλῃς εἰς τὸν βασιλέα διὰ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ βεβαιωθῇ τὴν κατάστασιν τῆς βασιλείας σου, καὶ τὰ τί ἐτραβοῦσαν καὶ τραβοῦν οἱ φουκαράδες ὑπήκοοί σου, καὶ αὐτὰ ἐστάθησαν τὰ αἴτια τῆς ἀποστασίας, ἢ ὅποια δὲν ἔγινε δι' ἄλλο εἰμὴ διὰ νὰ λείψουν αὐτὰ τὰ τυραννικά κακώματα, καὶ νὰ ζήσουν ὑπὸ νόμους βασιλικούς, καθὼς ζοῦν τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅχι νὰ ἐργεταί τὸ κέφι ἐνὸς νὰ εὐγάξῃ τὴν πιστόλα χωρὶς αἰτίαν, καὶ νὰ συκόνη τὴν ζῶν ἐνὸς μπεῖ ἀτέμ ἄλλος νὰ στέλλεται εἰς μίαν δουλίαν καὶ νὰ γίνεαι ἕνας τύραννος καὶ νὰ στέκῃ εἰς τὸ κέφι τοῦ τὸ πᾶν, καὶ ὁ νόμος, τὸ σεριάτι νὰ μὴν ἀκούεται. Αὐτὰ ἄλλου δὲν γίνονται παρὰ μόνον εἰς τοὺς ὑπῆκοους τῆς Βασιλείας, τοὺς Τούρκους, Ρωμαίους καὶ λοιποὺς. Ἡ δὲ ὑψηλότης σου αὐτὰ καὶ μυρίας ἄλλας κατα-

χρήσεις δὲν ἡμπορεῖς νὰ τὰς ἀρνηθῆς, ἀγαθὰ καὶ δὲν τὰς ἔκαμες βέβαια, ἀλλὰ ἐστάθης εἰς τὸ χουσμὲτι ἐκεῖνων ὅπου τὰς ἔκαμαν, καὶ χωρὶς ποῦ βλέπεις ἐκεῖνου; ὅπου τὰς ἐξακολουθοῦν.

Τώρα λοιπὸν ὅλα αὐτὰ ἔφερον τὸν κόσμον εἰς τελεῖαν ἀπόφασιν ὅπου ἢ ν' ἀποθάνουν μετὰ ἄρματα εἰς τὰς χεῖρας ἐντίμως ὑπὲρ τῆς νομίμου ἐλευθερίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τους, ἢ νὰ προστρέξουν εἰς τὰς ἀγκάλας μιᾶς Βασιλείας ὅπου νὰ τοὺς δεχθῆ διὰ ὑπῆκοους, καὶ νὰ ζήσουν μετ' ὅλους βασιλικούς, καὶ ὅχι μετ' ὅ κέφι τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μετ' ὅ τινος αὐτοθέλητον τυραννίαν του. Αὐτὰ ζήτῃ ὁ λαὸς, καὶ στέλνει καὶ τὴν ἰδίαν κούριαν εἰς τὸν βασιλέα μετ' ἕξι τῶν νομίμων τῶν Βασιλέων Ἐλιζιδων· λοιπὸν σοῦ τὰ γράφω ὅπου νὰ τὸ στείλῃς καὶ νὰ μὰς ἐλθῇ ἢ θέλῃς εἰς αὐτὰ τῆς Βασιλείας σου, ὅτι πλέον ὁ λαὸς ἀπὸ τὸ φέρσιμον τοῦ Περκόφτσαλη, δὲν δίδει πίστιν εἰς ἄλλου ἀπόφασιν παρὰ τοῦ ἰδίου καὶ ὑγείαινε θεῶθεν.

15 Νοεμβρίου 1822.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΝΔΡΟΤΤΕΟΣ.

Παραλείπομεν δὲ τὰς πολυαριθμούς ἄλλας μάχας τοῦ Ὀδυσσεῦς, διότι αὐταὶ λεπτομερῶς ἐξετέθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτόπτου Κάρπου εἰς τὴν ἔτει 1837 ἐκδοθεῖσαν Ἀνασκεινῆ του. Οἱ ἐχθροὶ του πρὸς οὗς δυστυχῶς ἠνώθη καὶ ὁ Ἰωάννης Κωλέττης, πολλάκις προσεπάθησαν ἵνα τὸν δολοφονήσωσιν· ἀποτυχόντες δὲ τούτου ἐξβαδισθῆσαν ἄγγλον τινα πλοίαρχον, ὅστις ἐν Πειραιεὶ προσκαλέσας τὸν Ὀδυσσεὺς εἰς γεῦμα, ἀνεπέτασε παραχρῆμα τὰ ἰστία πρὸς ἀπόπλουν. Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε διὰ τῆς ἀνδρείας του ἐξέφυγε τὸν κίνδυνον, ὡς λεπτομερῶς ἐκτίθεται τὸ συμβεβηκὸς ἐν τινι ἐπιστολῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ Ἀλληλογραφίᾳ τοῦ φιλέλληνος Συνταγματάρχου Στανχόπ· μὴ ἀποθαρσυνθέντες δ' ἐξηκολούθησαν τὴν κατ' αὐτοῦ λυσσάθη καταδίωξιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς βλέπων ἐκφυγεῖν τὴν κατ' αὐτοῦ κυβερνητικὴν καταφορὴν, παρεδόθη εἰς τὸν Ἰωάννην Γκούραν, ἄλλοτε πρωτοπαλλῆκαρόν του, καὶ ὑπ' ἐκεῖνου ἀναδειχθέντα, καὶ πολλάκις τὴν ζωὴν του εἰς τοῦτον χρωστοῦντα (1). Ὁ Γκούρας ἐφυλάκισε τοῦτον

(1) Ὁ Γκούρας πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως φρονεῖσεν ἐν Ἀθήναις ἐπίσημον ὀθωμανὸν συνελήθη καὶ ἐπῆγετο εἰς Εὐβοίαν πρὸς καταδίωξιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς μαθὼν τὸν κίνδυνον τοῦ προσφιλοῦς παλληκαρίου του, ἦλθεν ἀντικρὺ τῆς Εὐβοίας προσκαλέσας εἰς κρηγίαιον τρεῖς τῶν ἐπισήμων βε-

ἐντὸς τοῦ Φραγκικοῦ πύργου τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ὅπου περαινόμενος ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως διέταξε τὸν θάνατόν του, ἐκτελεσθέντα διὰ τῶν ἀπανθρωποτέρων βρασάνων κατὰ θεῖαν δὲ δίκην ὁ Γκούρας, ὃν ἀείποτε ἤλεγχε τὸ συνειδὸς, ἐφρονέθη μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ ἐχθρικής σφαιρίας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου μέρους, ὅπου πρὸ ἐλίγου ἔκειτο τὸ ἡκρωτηριασμένον πτώμα τοῦ σωτήρός του, ἅπαντα δὲ ἡ οἰογένειά του οἰκτρῶς ἐτελεύτησε καταπλακωθεῖσα ὑπὸ τοῦ καταπεσόντος ναοῦ. Οὕτω δὲ ὁ Ἕλληνας ἀγὼν προώρως ἐστερήθη τοῦ στρατάρχου του, τὸν ὁποῖον μετ' οὐ πολὺ ἠκολούθησεν εἰς τὸν τάφον ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὅστις ἂν οὐχὶ κατὰ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνδρίαν ἦτο ἐπάξιος διάδοχος τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ εὐεργέτου του.

Σήμερον, ὅτε τὰ πάθη κατηνάσθησαν, οἱ πάντες διακηρύττουσι τὸν πατριωτισμὸν, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν περινοιαν τοῦ δολοφονηθέντος στρατάρχου. Ἐγκαταλείποντες τὰς μαρτυρίας πολλῶν ξένων τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἀληθῶς γραψάντων, παρατηροῦμεν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ του, ὑπὸ τὸ πρίσμα ἐμπαθοῦς φατριασμοῦ γράψαντες τότε, ἀνήρκεσαν ἀκολούθως τὰς πρώτας φληναφίας των. Ὁ ποιητὴς Κ. Ἄλ. Σούτσος εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος γαλλιστὶ ἐκδοθεῖσαν ἱστορίαν τῆς ἐπαναστάσεως κηρύττει τὸν Ὀδυσσεά προδότην, ἀκολούθως δὲ πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων του ἐσπευσεν ἵνα διορθώσῃ τὸ λάθος κακίζων τοὺς στυγεροὺς φρονεῖς του. Ὁ Κ. Στέφανος Ξένος ἐν τῇ *Ἡρωϊδι* ὁπωσοῦν ψέξας τὸν Ὀδυσσεά, ἀκολούθως τὸν ἀνεκήρυξεν ὡς τὸν πατριωτικώτερον τῶν Ἑλλήνων, καὶ παραβάλλον τοῦτον πρὸς τὸν Γαριβάλδην τῆς Ἰταλίας ἀναφωνεῖ. «Ἡ ἐπαναστάσις τῆς Ἰταλίας πληροῖ θαυμασμοῦ καὶ ἐνθουσιασμοῦ τὰς καρδίας τῶν Ἄγγλων καὶ Γάλλων σήμερον, ὡς τὸ 1821 ἡ ἐπαναστάσις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τότε ὑπῆρχεν εἰς Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου, τὸν ὁποῖον ἐμβρόντητος ἤκουσεν ὁ Εὐρωπαῖος, ὅτι πότε κατόκει τὸ Κορύκιον ἄντρον, πότε τὰ ἐρείπια τοῦ Παρθενῶνος, ὅτι πότε ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους πλησίον τῶν Θεσπειῶν πότε τοὺς ἀνεχάτισεν εἰς τὰς Θερμοπύλας, ὅστις

δὸν τῆς νῆσου ταύτης, λίαν αὐτῷ σχετικῶς. Ἐλθόντας συνέλαβε, γράψας πρὸς τὸν παῖν τῆς Εὐβοίας, ὅτι ἂν δὲν ἐλευθερωθῇ ὁ Γκούρας, θέλει σφάζει τοὺς αἰχμαλώτους. Ὁ διοικητὴς, τοῦ ὁποῖου οἱ σπληνηθέντες ἦσαν συγγενεῖς καὶ φίλοι ἀμέσως ἀπέστειλε τὸν Γκούραν ζητῶν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων.

» ἐγνώριζε πάσας τὰς ἀτραποὺς καὶ τὰ ἄντρα καὶ τὰ καταφύγια τῶν ὀρέων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὅστις ἐστάθη εὐνοϊκὸς τοῦ Ἀλη-πασᾶ καὶ ἀνεπράφη μὲ τὸν Βελῆν καὶ τὸν Μουχτάρην, ὅστις ἐφρόνευσε τὴν Νοῦτσον καὶ Παλάσκην ἵνα ἐκδικηθῆ μίαν ἀχάριστον κυβερνήσιν, καὶ ὅστις εἶχεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τοὺς λαοὺς τῆς Βοιωτίας, Φθιώτιδος, Δωριδος κλπ. » Ἄν ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο προδότης, εἰς μόνος λόγος του ἤρκει πρὸς κατάσβεσιν τῆς ἐπαναστάσεως ἔν τινι ἐπιστολῇ, ἣν ἀνέγνωσεν ὁ Κ. Ἰω. Ζαμπέλιος, ὁ παστὴς τῆς Εὐβοίας ἔλεγεν, ὅτι *μόνον ὅταν ἐφρονέτο ὁ Ὀδυσσεὺς, ἠδύνατο οἱ Τούρκοι τὰ ἐλπίσωσι τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ τοὺς συγροτοῦντας τὴν Ἑλληνικὴν κυβερνήσιν καλαμαράδες, οἵτινες πολλὰκις τῷ ἐστειλαν διαταγὰς ἵνα παραδώσῃ εἰς τοὺς εὐνοουμένους τὸ ἴδιον ἐκυτοῦ σώμα, ὅπερ ἴδεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος ἐμισθοδότει ὁ Ὀδυσσεὺς, οὐδὲ ὀλοὸν ἀπὸ τῆς διακτατούσης κυβερνήσεως λαθῶν ποτε!*

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκτὸς τῶν γνωστῶν πλεονεκτημάτων, ἦτο καὶ μέγας ἐραστής τῆς παιδείας συνέστησε σχολεῖα, συνήργησεν εἰς τὴν σύστασιν ἐφημερίδος ἐν Ἀθήναις, καὶ συναθροίζων τὰ ἐκτεθειμένα ἀγάλματα ἐφύλαττεν ἐντὸς ἀσφαλῶν σπηλαίων. Μετὰ πάντων τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λογίῳν διετήρει τακτικὴν ἀλληλογραφίαν προτρέπων ἵνα ἔλθωσι καὶ διὰ τῶν φώτων των συνδράμωσι τὸν ἀγῶνα. Πραχθέντων ὧδε τὴν ἐξῆς πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Α. Κοραῆν ἐπιστολὴν του, ἵνα καταδειχθῇ τὸ μέγα τοῦ ἀνδρὸς φρόνημα.

«Τὸν πλειότερον καιρὸν τῆς ζωῆς σου ἀπέρασας ἐξωρισμένος ἀπὸ τὴν φιλότινην πατρίδα, μὴν ὑποφέρων νὰ τὴν βλέπῃς δουλωμένην ὑπὸ τὸν βαρβαρότατον τῶν Τούρκων ζυγόν. Ἀνεχώρησας εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη, ὅχι διὰ νὰ τρυφᾷς, ἀλλὰ νὰ κανονίζῃς τὰ πάθη σου, καὶ νὰ συλλέγῃς ὡς μέλισσα τὰς οὐσιωδιστέρας διδασκαλίας πρὸς ἀνθρώπων τῆς δυστυχῆς Ἑλλάδος. Οἱ κόποι σου δὲν ἐματαιώθησαν ἀφ' ἧς στιγμῆς σὺ ἤρχισας νὰ περιγράφῃς εἰς τὴν γλῶσσαν μας τὰ κατὰ τὰ ὅσα ἡ παιδεία προξενεῖ εἰς τὸν κόσμον, ἄρχισαν καὶ οἱ ὁμογενεῖς νὰ ὑψώνωσι τὸν νοῦν των εἰς μαθήματα ὑψηλότερα καὶ νὰ γνωρίζωσι τὴν πολιτικὴν των κατάστασιν. Ἐνὶ λόγῳ τὰ φιλελεύθερα τῶν Ἑλλήνων φρονήματα ἀρχισαν μὲν πρὸ χρόνων νὰ ἐξυπνώσιν, ἀλλὰ τὰ πανταχοῦ διαδοθέντα πρελεγομένα καὶ αἱ σημειώσεις τῶν ἐκ-

» δόσεών σου ἐγέσπειραν εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰς ψυχὰς σπέρματα μεγαλοφροσύνης καὶ προγονικῆς ἀρετῆς. Οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ ἔθνους ὅλοι σχεδὸν ὁμοφρόνως μᾶς ἐπικυρόνουν τὰς εἰρημέναις ἀληθείαις τὸ μέγα τοῦτο τῆς Ἑλλάδος κίνημα εἶνε ἀπόδειξις ἀναντιρρήτου, ὅτι καὶ οἱ τόσων χρόνων φιλοσοφικοὶ σου ἀγῶνες συνέτρεξαν καὶ αὐτοὶ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῶν μέρος, καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνίζονται ἤδη διὰ τὴν αὐτονομίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν των πράγματα καὶ τὰ δύο, ὡς τὰ ἡξέυρεις, τὰ πλέον οὐσιώδη, ἀλλὰ καὶ τὰ πλέον δύσκολα, ὡς πρὸς ἡμᾶς, ἐπειδὴ ἡ βαρβαρότης καὶ ἡ Τουρκικὴ κακοθία εἶνε εἰσέτι πολλὴ εἰς ἡμᾶς ἐξ αἰτίας τῆς πολυχρονίου συναναστροφῆς μας μὲ τοὺς τυράννους. Τῆς παιδείας αἱ βίβλαι εἶνε ἀκόμη καὶ ὀλίγαι καὶ ἀδύνατοι, καὶ ἡ ἐπαναστάσις πρὶν ἄλθῃ τέλος ἐγέννησε τὴν φιλαρχίαν καὶ φιλοπλουτίαν.

» Τὸ φιλαρχον καὶ φιλόπλουτον τοῦτο θέλον νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἔθνος, εἰς σύλλογον ἤλθεν εἰς Ἐπίδαυρον καὶ Ἄστρος, καὶ εἰς τὴν πρώτην περὶ ἄριστας καὶ εἰς τὴν δευτέραν πάντοτε ὑπερίσχυσαν ἡ ἰδιοτέλεια καὶ αἱ φατρίαι. Ὅλα ταῦτα, πατριῶτα, ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ συμβῶσιν ἀλλ' εἰς τὰ μέλλοντα βλέποντες πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν εἶπαν δημοσίως, ὅτι νέοι ὄντες εἰς τὸ στάδιον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀνάγκη νὰ προστρέξωμεν ἐν πρώτοις εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας τοὺς ὁπωσοῦν πρακτικοὺς καὶ εἰδημόνας τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας, μὲ τοὺς ὁποῖους συμβουλευόμενοι καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ στόματος, ἠμποροῦμεν νὰ διατρέξωμεν ὀλιγώτερον ἐσφαλμένως τὸ μέγα καὶ ἄγνωστον ὡς πρὸς ἡμᾶς στάδιον.

» Αἱ τωριναὶ ὁμῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμβουλαὶ, πρέπει νὰ διαφέρωσι πολὺ ἀπὸ τὰς πρότερον γραφείσας εἰς τὰ βιβλία ἐπειδὴ ἐκείναι ἂν καὶ εὐθὺς δὲν ἐννοοῦντο οὔτε εἰς πράξιν ἐβάλλοντο, ἢ πρόδοδος ὅμως τοῦ χρόνου ἦτο μέγας διδάσκαλος. Τώρα δὲ ἐπειδὴ βιαζόμεθα ἀπὸ τὴν ἀδυσώπητον ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐξολοθρευθῶμεν, ἢ νὰ ὑπάρξωμεν ὡς ἔθνος, καὶ ἔθνος ἀνεξάρτητον καὶ αὐτόνομον, πρέπει καὶ αἱ συμβουλαὶ νὰ εἶναι προσηρμοσμέναι εἰς τὰς περιστάσεις, καὶ οἱ σύμβουλοι μὲ ἀρκετὴν πολιτικὴν σύνεσιν καὶ ἀρετὴν, διὰ νὰ τελεσφορήσωσιν αἱ συμβουλαὶ των. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἄλλο τὸ ἰδεῖν, ἄλλο τὸ ἀκοῦσαι, καὶ ἡ ὄρασις ὀρθοτέρα τῆς ἀκοῆς, εἶνε οὐσιωδέστερον οἱ σύμβουλοι νὰ βλέπωσιν ὀφθαλμοφα-

» νῶς τὰ πράγματα, καὶ οὕτω θύναται ἀπταίστως καὶ ὀρθῶς νὰ ὀδηγήσωσιν εἰς τὰ καλὰ τὸ ἔθνος.

» Ὅθεν καὶ τὰς συμβουλάς σου ἐπιθυμῶ ὁμοῦ μὲ πολλοὺς ἄλλους καὶ τὴν παρουσίαν σου εἰς τὴν Ἑλλάδα θεωρῶ ἀναγκασιότατην. Ἀφοῦ ἤγωνίσθης τόσους χρόνους νὰ διδάσκῃς μακρόθεν τοὺς δυστυχεῖς σου ὁμογενεῖς, δὲν εἶνε πλέον δίκαιον σήμερον νὰ ἔλθῃς καὶ νὰ συντρέξῃς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος προσωπικῶς; Ἄν γράψῃς εἰς τοὺς ὀλίγους σου χρόνους τὰ ὑψηλότερα πράγματα καὶ ἡ Ἑλλάς πέσῃ, τίς ἡ ὀφέλεια; Ἄν ὅλοι οἱ μετὰ ταῦτα αἰῶνες στεφανώσωσι τοὺς κόπους σου μὲ τοὺς λαμπροτέρους ἐπαίνους, καὶ ἡ Ἑλλάς μείνῃ πάλιν ὑπὸ ζυγόν, ποία πλέον δόξα; Ἄν σὺ, εἰς ὀλίγα λόγια, ἀπαθανατισθῇς συγγράφων, καὶ ἡ πατρίς σου παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀγρίου τυράννου, ἢ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, τί ἐκέρδισας;

» Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀνάγκην σου καὶ ὅλων τῶν πεπαιδευμένων ὁμογενῶν. Λοιπὸν συμπαραλαβὼν ὅσους δυναθῆς μαζί σου, ἔλθε νὰ συναγωνισθῇς μὲ τοὺς ἀδελφούς σου τὸν δικαιοτάτον καὶ νομιμώτατον παρ' ὅλους τοὺς ποτὲ ἀγῶνας τοῦ κόσμου. Ὁ ἀγὼν μας εἶνε ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων δικαίων. Πολλοὶ τῶν φιλανθρώπων τῆς φωτισμένης Εὐρώπης ἔτρεξαν, καὶ ἀκαταπαύστως ἔρχονται καὶ συναγωνίζονται μὲ ἡμᾶς. Ἐλπίζομεν μαζί σου νὰ ἔλθωσι καὶ ὅσοι ἄλλογενεῖς σεβόμενοι τῶν ἔθνων τὴν μεγαλειότητα, εἶνε πληροφορημένοι, ὅτι μὲ τὴν σοφίαν των θύναται νὰ συντρέξωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν ἐνὸς ἔθνους τυραννομένου τόσους αἰῶνας, ἔχοντες ὅμως πρὸ ὀφθαλμῶν ὅλας τὰς Σωκρατικὰς σκληραγωγίας, καὶ τὴν σωτηρίαν ἐνὸς ἔθνους ἐγγὺς νὰ γενῇ θῦμα τῶν παθῶν.

Ἄστρος 20 Ἀπριλίου 1825.

Ὁ υἱός σου.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΝΑΡΟΥΤΣΟΥ.

Ὁ Κοραῆς ἀπαντῶν καὶ δικαιολογούμενος τὸ βαθὺ γῆρά του, ἐπιλέγει «δάκρυα λύπης κατέβρεξαν τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὅτι ὅλα τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος δὲν ὁμοιάζουν τὸν Ὀδυσσεά.»

Γράφων πρὸς τὸν ἐν Ἐπτάνησιν διαμένοντα τότε Ν. Βάμβαν καὶ προσκαλῶν καὶ ταῦτον εἰς συμμεθέξιν τῷ λέγει οὕτως, «Τί ἐτρούπωσας, ὀρε-

»καλόγηρε, αὐτοῦ στή Φραγγιά καὶ μὲ εὐχαίς
»καὶ κατάραις θέλεις νὰ βοηθήσης τὴν δυστυχι-
»σμένην πατρίδα· σὴν τὴν ἀγκυρᾶς ἔλα ἐδῶ νὰ
»εἶδες τὰς πληγὰς τῆς καὶ νὰ τὴν βοηθήσης πρ-
»ραστεκόμενος κλπ. (1)

Κ. ΣΑΘΑΣ.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ ΜΑΣ.

Τῆ τοῦ Λογίου Ἐρμοῦ — συγγράμματος πε-
ριοδικοῦ, οὗ τινος ὁμοιος δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποβῆ
οὐδ' αὐτὸς ὁ Εὐρωπαϊκὸς Ἐραριστὴς οὐδ' αὐτὸς
ὁ Ἑλληνογενήμων τοῦ μακαρίτου Α. Μουστοξεί-
(-ξὺ-ξί-)δου οὐδ' αὐτὸς ὁ Φιλολογικὸς συνέκδη-
μος οὐδ' αὐτὸς ὁ Φιλίστωρ — ἐθνωφελεῖ ἐκδύσει
συνέχεται, ὡς λέγει ὁ ἐπιτίμιος καθηγητὴς τοῦ
πανεπιστημίου κύριος κ. Γεώργιος Κωνσταντι-
νίδης ὁ Παπακωλιώτης, ἄλλη τις πράξις τοῦ μα-
καρίτου καθηγητοῦ τῆς ἀρχαίας, μέσης καὶ νεω-
τέρης γενικῆς ἱστορίας Θεοδώρου Μανούση τοῦ
ἐκ Σακτίστης τῆς Μακεδονίας μεγάλα ἐπ' ἴσης
συμβαλομένη εἰς ἐπαύξεισιν τοῦ φιλελληνισμοῦ
ἀνὰ τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην.

Ὁ ἔφορος τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης Κο-
πιτάρ ἐξέδωκεν ἐν ἔτει 1814 συλλογὴν δημοτι-
κῶν ἁσμάτων τῶν παρὰ Σέρβοις· ταῦτα δὲ διή-
γειραν πολλῶν τὴν προσοχὴν καὶ τὴν φιλοπε-
ριεργίαν ὡς ἀξιόλογα· φιλέλλην δὲ τις Γερμανὸς
ἐκ τῶν παρὰ τῷ Ρήνω χωρῶν εὐρισκόμενος ἐν
Βιέννῃ κατὰ τὴν μεγάλην τῶν ἡγεμόνων συνω-
στιζομένων αὐτόθι ἐν τῷ εἰρημένῳ ἔτει γενομέ-
νην συνέλευσιν καὶ τῷ ἑφόρῳ περὶ τῶν τοιούτων
διαλεγόμενος ἐμνήσθη καὶ τῶν Ἑλλήνων λέγων,
ὅτι καὶ παρ' αὐτοῖς δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι τοιαῦ-
τα. Ὁ ἔφορος εὐθὺς ἐγνωστοποίησε τὴν γνώμην
ταύτην τῷ φίλῳ καὶ ἐταίρῳ του Θεοκλήτῳ Φαρ-
μακίδῃ Θεσσαλῷ· αὐτὸς δὲ τῷ Θ. Μανούση, ὅς
τις ἔχων ἐν μὲν τῇ οἰκίᾳ τὴν προμήτορά του
πλείστων τοιούτων ἁσμάτων εἰδήμονα τυγχάνου-
σαν, ἐν δὲ τῇ πόλει πάντας τοὺς ἐκ τῶν ἐν τῇ
Τουρκίᾳ πόλεων ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ αὐτόθι ἐμπο-
ρευομένους κερδῶους ἔρμας συνέγραψε συλλογὴν
ἱκανὴν καὶ λόγου ἀξίαν, ἧς ἀντίγραφον μὲν ἐν
παρέδωκε τῷ φιλοπεριέργῳ ἐκείνῳ Γερμανῷ, ἔτε-

(1) Τοῦ Ὀδυσσοῦ σῴζεται καλὴ τύχη τὸ πρωτότυπον
βιβλίον τῆς ἀπὸ τοῦ 1824 μέγιστῆς δολοφονίας ἐκτετα-
μένης ἀλληλογραφίας του, ἣν ἄλλοτε θέλομεν δημοσι-
εῦσαι, ἵνα καταδειχθῇ ὁ ἀληθὴς χαρακτήρ τοῦ μεγάλου
ἐκείνου ἀνδρός.

ρον δ' ἐπεμψε τῷ Ἀδαμκνίῳ Κοραῖ Χίω εἰς
Παρισίους. Χρόνου δὲ παρελθόντος καὶ μηδὲν μα-
θῶν μήτε παρὰ τούτου μήτε παρὰ τοῦ ἰδικοῦ του
ἀντεπιστολέως ἔγραψε καὶ δεύτερον τῷ ἐν Παρι-
σίοις Ν. Πικκόλῳ Θεσσαλῷ ἵνα μάθῃ περὶ τοῦ
ἀπογράφου τῆς συλλογῆς του. Ἀκούσαντες δὲ τό-
τε περὶ τούτου καὶ ἄλλοι τῶν ἐν Παρισίοις μα-
θητευομένων Ἑλλήνων διελέχθησαν περὶ τοῦ
πράγματος τῷ Γάλλῳ Φωριέλῳ, ὅς τις εἶχεν ἐκ-
δώσει τότε ἐν Παρισίοις συλλογὴν δημοτικῶν
ἁσμάτων ἐκ τῶν γαλλικῶν ἐπικριτῶν. Προθύμου
δὲ εἰς τὸ ἔργον δειχθέντος τοῦ Φωριέλου γράψαν-
τες εἰς Βιένναν ἔλαβαν παρὰ τοῦ Θ. Μανούση
δεύτερον ἀπόγραφον τῆς συλλογῆς, ἣν ἐξέδωκε
τῷ ἔτει 1816 ὁ Φωριέλος μετὰ γαλλικῆς φρά-
σεως, σημειώσεων καὶ προλεγομένων ἐκτενῶν, δι'
ἧν κατέδειξεν ὅτι παρὰ τοῖς νῦν Ἕλλησι καὶ μετὰ
τοσοῦτων ἐκατονταετηρίδων ἀφόρητον δουλείαν
ἔχει μόνον δὲν ἐξέλειψε πᾶσα γνώσις τῆς πατρίδος
ἐλευθερίας, ἀλλὰ δὲν ἔπαυσαν οὗτοι εὐθὺς ἀπὸ
τῆς κατακτήσεως, ὀρμώμενοι ἀπὸ τῶν ὁρέων, νὰ
καταπολεμῶσι τοὺς ἀπηνεῖς τυράννους τῆς πα-
τρίδος τῶν.

Τινὰ τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἁσμάτων θαν-
μαστωθέντα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ περιφανοῦς ποιη-
τοῦ τῆς Γερμανίας Goethe ἐπηύξησαν τὴν περιερ-
γίαν καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν ἀνὰ τὴν Δύσιν Εὐ-
ρωπαϊῶν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅς τε καὶ ποιηταὶ ἄλλοι
ἐκαμαν ὕστερον τὰ παθήματα καὶ τὰς πράξεις
τῶν Ἑλλήνων ὑποθέσεις ἁσμάτων ἢ ὁτρυντικῶν,
ἢ θουρίων ἢ ἐλεγειακῶν.

Ἄς μας συγχωρηθῇ δὲ ἐνταῦθα ὡς ἐν ἐπιμέτρῳ
καὶ ἐπὶ τὸ παρεκθατικώτερον νὰ προσθέσωμεν
μίαν περὶ τὴν ὁτρυντικὴν περικοπὴν ἐνὸς φίλου μας
Γερμανοῦ.

«Ἀπὸ γερμανικῆς, πανηγυρίζων ἑορτῆς χριστιαν-
ικῆς μὴ λησμόνει ὅτι δεινοπαθεῖ ἄμα δὲ καὶ
ἀνδραγαθεῖ ὑπὲρ δυνάμιν λαοῦ, ὅς τις σχῶν προ-
γόνους τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καὶ τοὺς ἔπειτα
δικδότας τοῦ Εὐαγγελίου δικτελεῖ ἀπ' αἰῶνων
πολλῶν δουλὸς βαρβάρων αἰμοχαρῶν, μὴ δυνά-
μενος καὶ τὸν Θεόν του νὰ λατρεύῃ ἐλευθέρως ἢ
νὰ ἐερτάξῃ ἐν χαρᾷ τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς τᾶλλα ἔ-
θνη, παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὴν χριστιανικὴν πίστιν,
χαίρουσι καὶ ἀγάλλονται. Ὅτι ἡ ἱερά ἐκείνη γῆ κα-
τέστη πεδίον ἐρημώσεως, δι' ἣ καὶ ἀπελπισθέντες
τελευτάζον καὶ περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπάρξεώς
τῶν οἱ νέοι Ἕλληνας ὄρκια πιστὰ ἔταμον ἢ ν' ἀ-
νκατήσῃ τὴν αὐτόχθονα ἐν ἐκείνῃ τῇ γῇ ἀναφῶ-

σαν ἐλευθερίαν καὶ νὰ ζήσωσιν εἰς τὸ μέλλον ἀ-
ξίως ἑαυτῶν καὶ τοῦ ὀνόματός των ἢ κατερειπω-
θέντες καὶ αὐτοὶ νὰ συνταφῶσι τοῖς ἐρειπίοις τῶν
ἀρχαίων μνημείων, ἅτινα καὶ ἐκεῖνα μὲν ἐποίη-
σαν ὁ νοῦς καὶ αἱ χεῖρες τῶν προγόνων των μα-
κροδιώτερα ἔθνων νὰ ἦνε ἢ καὶ αἰώνια, ἐξηφάνι-
σεν ὁμοῦ σχεδὸν παντελῶς ἢ βαρβαρότης.»

Τὴν συλλογὴν ταύτην τοῦ Φωριέλου μετετύ-
πωσαν ἰδίᾳ ἕκαστος κατόπιν μετὰ τινων ἔνθεν κἀ-
κεῖθεν συγκεκαττυμένων προσεπαυξήσεως καὶ δύο
γερμανοὶ φιλόλογοι ὁ Kind καὶ ὁ Passow κατὰ
τὴν φιλολογικὴν δεινότητα καὶ ἐπιστημοσύνην
ἁλλήλων ὑπερφέροντες ὅσον ὁ Θεορίτης τοῦ Φάω-
νος. Καθὼς δὲ μᾶς ἐνηγγελίσθη διὰ τοῦ ἡμερο-
λογίου του (χρονογράφου) τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ὁ
Μαρκίνος Παπαδόπουλος Βρετὸς, οἱ κληρονόμοι τοῦ
Φωριέλου, τῇ συνεργίᾳ πολλῶν σπουδαίων ἀνδρῶν,
τὰ κάμωσιν ὅσον οὐπω ἐν Παρισίοις πληρεστέραν
καὶ ὀρθοτέραν δευτέραν ἐκδοσὴν τῆς συλλογῆς
ταύτης. Χάριν δὲ τῆς κατακαυμένης ἀληθείας
χρεωστοῦμεν ἐνταῦθα νὰ ὑποσυνάψωμεν καὶ τόδε,
ὅτι αὐτοῦ οἱ λόγοι μας οὐδεμίαν τοιαύτην συλ-
λογὴν κατώρθωσαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐπελήφθη-
σαν, ἐπεχείρησαν, νὰ κάμωσι διὰ λόγους πολλοῦς,
ὡς μακρόν ἀν' εἴῃ λέγειν, τὸ δὴ λεγόμενον.

Δ. Ι.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἡ Νύμφη Ἥχῳ καὶ ὁ Νάρκισσος.

ΕΙΣΑΓΑΓΙΟΝ

Διὰ στίχων ἀποτελούντων ἡχῶ.

Ἡ Ἥχῳ ἦτο Νύμφη ἐρασμία,
Μία

Τῶν Ὁρεάδων, μὲ τὴν συστολήν
Στολήν.

Αὐτῆς τὰ γένη τῶν φαιδρῶν Σατύρων
Ἡρών.

Δι' ἐν τῆς βλέμμα ἔδιδε τὸ πᾶν
Ὁ Πάν.

Ἡ Ἥχῳ φεύγει, ἀπωθεῖ καθένα·
Ἐνα
Ὅστις τὴν φεύγει καὶ τὴν ἀπωθεῖ
Ποθεῖ.

Νάρκισσος οὗτος· ἔτι δὲν ἠνδρύνθη·
Ἡνθεῖ
Σεμνή τις ἔτι ἐπὶ τοῦ παιδὸς
Αἰδῶς.

Μὲ πάλλον στήθος, μ' ἀκρόνος τόνους,
Στόνους,
Τὸν ἔρωτὰ τῆς τῷ διαδηλοῖ
Δειλή.

«Σὲ ἀνεζήτητον πανταχοῦ ματαίως
«Τέως,
«Γλυκεῖα πόθων τῶν παρθεναίων
«Εἰκῶν!

«Θνητῆς δὲν εἶσαι σὺ ποτὲ λαγόνος
«Γόνος,
«Θεᾶς μεγάλης παῖς ἐρατεινῆς
«Τινός.

«Θεὰ σ' ἐγέννα, καὶ θεᾶς μεγάλης
«Ἄλλης,
«Εἰς λόχμας ἴσως βαίνων σκιερᾶς,
«Ἐρᾶς.

« Καὶ ἡ ψυχὴ σου δι' αὐτὸ κλεισμένη
«Μένει
« Πρὸς πάντα ὀρθῶν, ἄχ! τῆς δυστυχῆς
« Ἠχοῦς.»

Δὲν τὴν ἀκούει, καὶ ἡ προσποιεῖται,
Εἶτε
Σοφία στήθη τὰ νεανικά
Νικᾶ.

Ἀπληπισμένη εἰς δρυμοῦς ἀβάτους,
Βάτους,
Ὅπου τὴν φέρει φεύγει σκυθρωπὴ
Ροπή.

Πυκνὰ γυρεύει νὰ διασκεδάσῃ
Δάση
Τὸ βαρὺ ἄλγος τὸ αὐτοκτονοῦν
Τὸν νοῦν.

Συντρόφους ἔχει τὰ γλαυκὰ ἢ κόρη
Ὄρη,
Καὶ τῶν σπηλαίων τὰς ἀγριωπάς
Ὀπάς.

Ἐκεῖ εἰς ὀρήνους πάντα τικρομένη
Μένει
Σκιὰ τῆς πρώτης Νύμφης ἀτυχοῦς
Ἦχος.

Ἡ τρισαθλία ὄλη ἀλλοιοῦται,
Οὔτε
Ἄλλο τι σώζει φωνῶν τώρα πλὴν
Ἀπλῆν.

Στόμα ἐκ τόπων ἀντηγεῖ ἀλάλων
Λάλον,
Ἦχῶ ἐκπέμπον ἔκτοτε κενὴν
Καὶ νῦν

Τὸ γοερόν τῆς ἐκδοῦ πᾶς βράχος
Ἄχος,
Μεθ' οὗ τὸν παῖδα τὸν περικαλλῆ
Καλεῖ.

Ἐκείνου πάντα φθόγγον ὑποθέτει
Ἔτι,
Κ' ἢ θλιβερά τῆς τῷ ἀντιφωνεῖ
Φωνῆ.

Ἄλλὰ καὶ τοῦτον, ἀναξ γῆς κ' ἀθέρος
Ἔρος,
Διὰ ταχεῖας πλῆττει ἀπηνῆς
Ποινῆς.

Τὸ ἴδιόν του ὡσπερ Νηρηίδος
Εἶδος
Ἐνδον καλλίστης, νεύων ἐπὶ γῆς,
Πηγῆς

Εἶδε κ' ἐτρόθη ἢ μορφή Χαρίτων
Ἦτον.
Κύπτει, καὶ αὐτὴ κύπτει τῆς γελαῖ,
Γελαῖ.

Ἐκεῖ τὸ σῶμα ὡς κηρὸς τ' ὠραῖον
ῤέον,
Ἰπὸ ματζίου φθίνει λυπηρῶς
Πυρός.

«Ὀἴμοι!» στενάζει κ' ἢ Ἦχῶ πενήμη,
«Ὀἴμοι!»

«Ἐρῶ!» κ' ἐκείνη φθόγγω γοερῶ,
«Ἐρῶ!»

Ὄπου δ' ὁ τάλας ἔσθυσεν ἐκπνέων,
Νέον
Ἄνθος ἐφάνη. Ἐν ὠρῶν τροπαῖς
Ὁ παῖς

Ἰπὸ νεκρίσσου σχῆμα διὰδίδει
Ἦδη
Ὀσμὴν ἠδίστην, κήπων θησαυρὸς
Ἄβρός.

I. ΚΑΡΑΣΟΥΤΣΑΣ.

Περὶ τῶν εἰς Μαγνησί, παρὰ τῇ Λευκάδι,
ἀνακαλυφθεισῶν ἐξαιρέτου ποιότητος καὶ
διαστάσεων λιθογραφικῶν πλακῶν.

Ὁ Κύριος Βουγιούκας διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ
Τυπογραφείου, λιθογραφείου, σφραγιστηρίου κλπ.
μεταβάς ἐσχάτως εἰς τὴν νῆσον Λευκάδα πρὸς ἐ-
πιθεώρησιν τῶν αὐτῶν δύο ἀλυκῶν, περὶ ὧν ὑ-
πέβαλε διεξοδικὴν ἐκθεσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν
Οἰκονομικῶν περὶ τῆς σημαντικότητος καὶ τῆς
κανονικῆς κατασκευῆς αὐτῶν καθὼς καὶ περὶ τοῦ
ἐτησίως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀλυκῶν παραγομένου
ἄλατος, ὑπολογιζομένου εἰς 7—8 ἑκατομμύρια
ὀκάδας, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐπισκεφθῇ ὁ ἴδιος καὶ
τὴν παρακειμένην τῇ Λευκάδι νῆσον *Μεγαῖσι*
καλουμένην, ἐφ' ἧς ἀνεκάλυψε κοιτεύματα ἐκτε-
ταμένα λιθογραφικῶν πλακῶν, περὶ ὧν ὑπέβα-
λεν ὡσπύτως ἐκθεσιν λεπτομερῆ εἰς τὸ ὑπουρ-
γεῖον, καὶ ἐκομίσθη ἐνταῦθα τὰς ἀναγκαίας διὰ
δοκιμασίαν πλάκας, αἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς τὰς
διαφόρους ἐργασίας τῆς λιθογραφικῆς τέχνης.

Αἱ εἰς τὴν Μάκριδα νῆσον παρὰ τῇ Νάξῳ, αἱ
τῆς Μεσσηνίας, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Μονεμ-
βασίας λιθογραφικαὶ πλάκες κατ' οὐδὲν δύνανται
νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς ἀξιολόγους ιδιότητες
τῶν πλακῶν τοῦ *Μεγαῖσι*, αἱ ὅποια, οὐδε-
μία ὑπάρχει ἀμφισβολία, θέλουσιν ἀποδειχθῆ ὑπὸ
πολλῶν ἐπόψεως πολυτιμότεραι καὶ ἐκείνων τῆς
Βακχίας, τῶν ἐξορυσσομένων ἐκ τῶν ἄνω δια-
στρώσεων τῆς Γιουρασιακῆς γεωλογικῆς διαπλά-
σεως εἰς τὰ περίεξ *Solenfen* καὶ *Pappenheim*, καὶ
τῶν θεωρουμένων τῆς ἀρίστης ποιότητος ἐκ τῶν
μέχρι τοῦδε γνωστῶν, τοῦ *Chateauroux* τῆς
Γαλλίας καὶ ἀλλαχοῦ, δι' ὃν λόγον προτιμῶνται

εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ λιθογραφικὰ καταστήματα.

Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεως τοῦ *Μεγα-
ῖσι* καλύπτεται ἐκ στρωμάτων λιθογραφικῶν
πλακῶν ἐπεκτεινομένων μεθ' ἐλαστώδη κλίσιν μέ-
χρι τῆς θαλάσσης. Τὰ διάφορα στρώματα περι-
λαμβάνουσι πλάκας πάχους ἐκ τοῦ 0,23—0,05
καὶ προχωροῦντος βαθμῆδόν τοῦ βάθους ἀυξά-
νουν καὶ αἱ διαστάσεις τῶν διαστρώσεων μέχρι
τοῦ 0,20—0,50, τοῦ μέτρου ἔχουσι δ' ἐπιφά-
νειαν ὀμαλωτάτην καὶ ἐλευθέραν στιγματῶν καὶ
ἐτερογενῶν οὐσιῶν ἐπέκεινα τοῦ ἐνὸς πρὸς ἄλλο
τετραγωνικῶν μέτρων.

Ὁ χρησιμώτατος οὗτος εἰς τὴν λιθογραφικὴν
τέχνην λίθος τοῦ *Μεγαῖσι* εἶναι λεπτοφυῆς,
ὀμοφυῆς, καὶ συμπαγῆς τιτανόλιθος μελιτόχρους
καὶ φαλόχρους κατ' ἐξίχρουν δὲ τῶν ἄλλων εὐ-
ρωπαϊκῶν μερῶν εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς νήσου τὰς
τῆς βροδόχρους καὶ μελανόχρους πλάκας αἵτινες
διὰ τὸν τοιοῦτον χρωματισμὸν τῶν θεωροῦνται
ἐπι ἐντελέστεραι καὶ εὐχρηστότεραι διὰ τὴν ἰγνο-
γράφειν ἰδίως.

Τὸ ὀμοφυῆς τῆς μάξης, ἢ παντελῆς ἑλλειψίς
ἐτερογενῶν οὐσιῶν καὶ φλεβῶν, καὶ ἢ ἀπριτουμέ-
νη διὰ τὴν χορδαίαν τῶν σκληρότης τῶν πλακῶν
αὐτῶν καθιστᾷ αὐτὰς χρησιμώτατας. Ἡ κανονι-
κὴ δὲ διάστρωσις τῶν πλακῶν καὶ ἢ μέχρι τῆς
παραλίας τῶν πολλῶν τῆς νήσου ταύτης λιμένων
ἐπέκτασις αὐτῶν καθιστᾷ τὴν ἐξόρυξιν καὶ τὴν
μεταφορὰν τῶν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὀλιγοδαπαν-
ωτέραν παντὸς ἕλλου γνωστοῦ μέρους.

Μεταξὺ τῶν σχηματῶν πλακῶν τινῶν ἀπαν-
τῶνται ἐνίοτε κομψότατα καὶ ὠραία μελανά ἀ-
πικονίσματα φυτολίθων ἢ δεινδριτῶν καλουμέ-
νων, ἅτινα σχηματίζονται ἐκ τῶν ὀξειδίων τῶν
μετᾶλλων τοῦ Μαγγανίου καὶ σιδήρου, εἰσδύον-
των ἐνίοτε κατὰ τι καὶ ἐπὶ τὰ ἐνδότερα τοῦ λί-
θου ἐν εἶδει τοιχοειδῶν φλεβῶν.

Τοιαῦτα ἀξιοπεριεργὰ δείγματα, παραδοθέντα
πρὸς τοῦ Κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου τῷ Κ.
Βουγιούκῃ, καὶ τινὰ ἄλλα ὑπὸ τούτου ἐπιτοπίως
συλλεχθέντα τεμάχια ἐστάλησαν εἰς τὸ ἐνταῦθα
φυσιολογικὸν μουσεῖον. Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον ἐ-
νεργουμένης τακτικῆς ἐξορύξεως ν' ἀνεκκαλυφθῶ-
σι καὶ ἀπολιθώματα ἰχθύων καὶ ὀστρακοδερμά-
των, ἀπαραλλάτως ὡς εἰς τὰ περίεξ τοῦ *Pappen-
heim* ἀπηντήθησαν ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν εἰδῶν
ἀπολιθωμάτων προκατακλυσμίων ὄντων.

Ἐν παρόδῳ δὲ μνημονεύομεν ἐνταῦθα, ὅτι ἔ-

παντα σχεδὸν τὰ λιθόκτιστα μέρη τῶν δύο χω-
ρίων τοῦ *Μεγαῖσι* καὶ τῆς Λευκάδος εἰσὶ κατε-
σκευασμένα ἐκ τοῦ λιθογραφικοῦ αὐτοῦ λίθου,
καὶ ἀξιόλογοι πλάκες χρησιμεύουσι δι' ἐξώστας,
τραπέζας καὶ ἄλλας πλακοστρώσεις, καὶ μολα-
ταῦτα ἢ τεχνικωτέρα τῶν πλακῶν τούτων χρῆ-
σις καὶ ὠφέλεια ἀγνοεῖται ἐντελῶς ὑπὸ τῶν ἐν-
τοπίων, ἀλλ' οὐδὲ εἶχεν ἀνεκαλυφθῆ ἐπὶ τῆς τῶν
Ἄγγλων προστασίας.

Ἡ Κυβέρνησις ἀπεδέξατο μετ' εὐχρηστῆσεως
καὶ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Κ. Βουγιούκα νέαν
ταύτην ὀρυκτολογικὴν ἀνεκάλυψιν καὶ διέταξεν
αὐτὸν νὰ ἐνασχοληθῆ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ἀνευ
βροδύτητος, ὡπως περαιώσῃ τὰς ἐργασίας τῆς
δοκιμασίας ἐν τάχει. Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων
ταύτης πεισθεῖσα περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν
πλακῶν *Μεγαῖσι* θέλει διατάξῃ τὴν συστημα-
τικὴν ἐξόρυξιν καὶ τὴν εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν κυκλο-
φορίαν αὐτῶν.

Ἰνα κρίνῃ δὲ τις περὶ τῆς ὠφελείας τῶν περὶ
ἴων ὁ λόγος πλακῶν ἀρκεῖ νὰ γνωρίσῃ ὅτι πλάξ
τις εὐχρηστος τριῶν ποδῶν μήκου, δύο πλάτους
καὶ 1 1/2 ἔως δύο δακτύλων πάχους κοσιῖζει
πλέον τῶν δρ. 100. Σημειωτέον δὲ, ὅτι μεγαλη-
τέρων διαστάσεων πλακῶν τὸ πάχος δὲν ὑπερ-
βαίνει τοὺς 2 1/2 δακτύλους, διότι τότε καθίστα-
ται ἀνεπιτήδευτος ἢ χρῆσις αὐτῶν εἰς τὰ λιθο-
γραφικὰ καταστήματα.

Διὰ νὰ δώσωμεν δὲ σύντομόν τινα γύζιν περὶ
τῶν ιδιοτήτων καὶ τῆς χρήσεως τῶν τοιούτων
πλακῶν διὰ τὴν λιθογραφίαν, τουτέστι διὰ τὴν
ἐπιχάραξιν, ἰγνογράφειν ἢ λιθογράφειν διὰ γυ-
λυθδίνων ἐργαλείων καὶ ἰδικιτέρας τινὸς μελάνης
ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἢ ὠραία λιθογραφικὴ
αὕτη τέχνη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ιδιότητος, τὴν
ὀποῖαν κέκτηται ὁ λιθογραφικὸς λίθος τοῦ ν' ἀ-
πορροῦν ὑδατῆ φρευστὰ καὶ λιπαρὰς οὐσίας μέχρι
τινὸς βάθους τῆς ἐπιφανείας του, καὶ νὰ ἐνοῦνται
στενωδὸς μετὰ τούτων, ἰδίως δὲ μετὰ τὰς τελευταίας,
οὐσας μετὰ φητινώδη μέρη μεμιγμένας. Ἐπειδὴ δὲ,
ὡς γνωστὸν, ὑδὼρ καὶ λιπώδεις οὐσίαι δὲν ἐνοῦν-
ται μετὰξὺ τῶν, ἐνοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ἢ ἐπιλι-
παρωθεῖσα θέσις τῆς πλακῆς δὲν δέχεται ποσῶς
τὸ ὑδὼρ, καθὼς καὶ τὸ βρεγμένον αὐτῆς μέρος τὸ
λίπος τουτέστι τὴν μελάνην ἐπομένως γράφοντες
ἐπὶ τῆς κελῶς ἐπιπεδωθείσης καὶ στιλπνωθείσης
πλακῆς διὰ φητινώδους τινὸς λιπαρῆς οὐσίας (χη-
μικῆς μελάνης), ἢ οὐσία αὕτη θέλει προσκολληθῆ
ἐπὶ τοῦ γεγραμμένου μέρους, ἐφ' οὗ καὶ μόνου

προσκολλᾶται ἢ διὰ τοῦ κυλίνδρου ἐπίχρισι τῆς πλακῆς διὰ λιθογραφικῆς μελάνης, ἢ δὲ οὕτω πως παρασκευασθεῖσα πλατὴ χρησιμεύει ὡς τύπος ἐπὶ τοῦ ὁποῦ δύνανται νὰ ληφθῶσι τόσα ἀντίτυπα, πανμοιότυπα τῷ πρωτοτύπῳ, ὅσα ἐπιθέσωμεν ἐπὶ τῆς πλακῆς καὶ πιέσωμεν διὰ τοῦ πιστηρίου φύλλα χάρτου.

(Ἐκ τῆς Ἑλπίδος).

ΚΡΙΣΙΣ

τοῦ Βουτωναίου ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ, γενομένη ἐν τῷ ἑλληνικῷ παρεπιστημίῳ, τῇ 9 Μαΐου 1865.

Ἡ ἐκθεσις τῶν ἐν ποιήσει δικαιοπρακτικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους προϊόντων, ἣν ἡ φιλογένεια τοῦ κυρίου Βουτωναίου κατ' ἔτος παρασκευάζει τοῖς φίλοις τῶν Μουσῶν, ματαιωθείσα πέρυσι, μεγαλοπρεπῶς, ὡς βλέπομεν, ἀνοίγεται πάλιν φέτος ἐνταῦθα.

Ἰδοὺ ἐπληρώθη τὸ θέατρον' σὺν κόσμῳ περιέσθηνται πάντες εἰς τὴν πνευματικὴν εὐωχίαν, πρόθυμοι νὰ ἀνευφημήσωσι τοὺς ἀθλοφόρους. Καὶ ὑπουργοὶ τοῦ κράτους ἐτίμησαν τὸν ἀγῶνα καὶ ἄλλοι ἄνδρες σεβάσμιοι καὶ σοφοὶ καὶ τίμιοι' καὶ ἡ φιλότιμος νεότης ἐπλήρωσε τὰ ἐδώλια καὶ τὸ τερψίβιον θῆλον γένος τὴν προεδρίαν ὡς περ στεφάνη διεκόσμησε, καλὸν προμήνυμα τοῖς ἀγωνισαμένοις' ἐτοίμη δὲ κεῖται καὶ ἡ θαλερὰ δάφνη, ἵνα μετ' ὀλίγον στολίσῃ τὸν ἄξιον.

Ἄλλὰ ποῦ εὐρίσκειται οὗτος; ποῦ ὁ χορὸς τῶν ἀγωνισθέντων ποιητῶν; λαχθάνουσι ποῦ τινες ἴσως ἐν τοῖς ἐδώλοις μεταξὺ καθήμενοι, καὶ μετὰ κτυπούσης καρδίας τὴν ἀδελφὸν ἐπι ἀπόφρασι τῶν κριτῶν περιμένοντες, οἱ δὲ αὐτῶν καὶ μακρὰν τυχὸν τῆς φίλης πατρίδος τὸν γλυκὺν βίον σώζοντες, μέλλουσι τὴν ἐκδοχὴν τοῦ ἀγῶνος νὰ μάθωσιν ὕστερα.

Ἐπρεπεν ἴσως (καὶ τοῦτο θὰ ἦτο συμφωνότερον πρὸς τοὺς ὁμοίους τῶν παλαιῶν προγόνων ἀγῶνας) οἱ ποιηταὶ αὐτοὶ δι' ἐκυτῶν νὰ ἐπιδείξωσιν εἰς ἡμᾶς σήμερον τὰ περιληπτά τέκνα τῆς διανοίας των. Οὕτω καὶ τὰ κάλλη αὐτῶν καὶ τὰναντία ἐκφανέστερα θὰ ἐγίνοντο καὶ ἡ περὶ αὐτῶν κρίσις τῶν κριτῶν ἀσφαλδέστερα, συμμαρτυροῦσαν ἔχουσα καὶ τὴν γνώμην τοῦ κοινού, ἢ ἄμεινον κρίνει κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη.

«Κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν' ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μῦθον, πάντα δὲ πάντες,» λέγει. (*)

Οὕτως ἐφιλοσόφησε περὶ τοῦ πράγματος ὁ σοφώτατος φιλόσοφος' ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ Θεουκιδίῳ ἀπαντῶμεν τὴν αὐτὴν γνώμην ἐν τινι δημηγορίᾳ:

«Ἐγὼ δὲ φημι βουλευσάμενοι ἂν βέλτεστα τοὺς ζῆνετοὺς, κρίναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλούς.»

Οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, καὶ οὕτως ἐγίνοντο συνήθως οἱ τῆς διανοίας ἀγῶνες τὸ πάλαι' οὕτω διεγωνίζοντο οἱ βραβυδοὶ ἐν τοῖς Παναθηναίοις ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ἐν ἐορταῖς' οὕτως Ἡρόδοτος ἀνέγνωσε τὰς ἱστορίας του ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ὅπου ἄλλου λέγεται' οὕτως οἱ σοφισταὶ ἐν τῷ πλήθει ἔκαμναν τὰς ἐπιδείξεις των, οἱ τε παλαιοὶ οἱ ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ οἱ νεώτεροι οἱ ἐν τοῖς χρόνοις τῶν Ῥωμαϊκῶν καὶ σάρων, ὅτε καὶ θέατρα πρὸς τοῦτο οἰκοδομοῦντο, οἷον καὶ τὸ ἐνταῦθα ἐπὶ Ρίγιλλῃ τοῦ Ἡρόδου' καὶ σεμνοὶ φιλόσοφοι τὸ πλῆθος ἐπεκαλοῦντο κριτῆν τῶν ἔργων των' καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ ἐν Πειραιεὶ τὸν περὶ ψυχῆς ἀνέγνωσε διάλογον, ὡς λέγεται.

Ἄν δὲ οὕτως ὁ ἀγὼν καὶ νῦν παρ' ἡμῖν ἐγίνετο προσεκτικώτεροι θὰ ἦσαν καὶ οἱ εἰς αὐτὸν καταβαίνοντες καὶ φιλοτιμότεροι, οὐχὶ τοῦ κέρδους ἕνεκεν, ἀλλ' ἀρχαίως καὶ ἑλληνικῶς, τῆς δάφνης χάριν καὶ τῆς δόξης.

Νῦν δὲ εἰς ὀλίγους ἀνατιθεμένης τῆς κρίσεως καὶ τούτους πολυασχόλους καὶ μὴ δυναμένους διὰ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου τῆς κρίσεως νὰ ἐγκύψωσιν εἰς λεπτομερῆ τῶν ἔργων ἐξονύχισιν, ἐπισφαλῆς ἐνδέχεται νὰ γένη ἡ κρίσις, οὐχὶ πρὸς βλάβην τῶν κρινόμενων, ἀλλὰ τῶν κριτῶν, καὶ δυνατὸν νὰ συμβῇ ποτε, ὥστε νὰ λάβῃ τὸν στέφανον ποιητῆς, ξένους πτεροῖς κεκοσμημένος κατὰ τὸν τοῦ μύθου κολοῖον, ἢ καὶ ὅλον ξένον ποίημα ἐν ἑλληνικῷ χιτῶνι ὑποβελών, καὶ μάλιστα ἀφοῦ οὐδὲ σταθεροὶ εἰσιν οἱ κριταὶ, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλοι ὑπὸ τῆς ἀκαδηματικῆς συγκλήτου ἐκλέγονται, καὶ τὸ ἔργον πάντα μετὰ δυσκολίας οἱ πλείστοι ἀναδέχονται, ὡς ἄχαρι καὶ μέλλον ἀντι εὐγνώμονος ἀποδοχῆς ἀδίκους καὶ πικρὰς ἐνίοτε μέρψεις νὰ ἐπισύρῃ παρὰ τινῶν ἀποτυχόντων ποιητῶν, ὅτινες, ὑπὸ φιλαυτίας μεθύοντες, ἀποστέλλουσιν οὐχὶ

(*) Ὅρα τὴν πρώτην σημείωσιν ἐν τῷ τῆς ἐκθέσεως

εἰς κρίσιν, ἀλλ' εἰς βράβειον τὰ ἔργα των, καὶ πίπτοντες ἀκλεῶς, ἀντὶ νὰ ἐρθῶσιν αὐτοὶ ἐκυτῶς, κατὰ τῶν κριτῶν, ὡς αἰτίων δῆθεν τῆς πτώσεως. ἀνοίγουσι τὴν φαρέτραν τῆς ἐργῆς, ἐν ὕβρει δεινότεροι ἢ ἐν ποιήσει φαινόμενοι' ὁ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνεταί, ὡς περ οὐδ' ἐν ἄλλοις ἡμέροις ἔθνεσι συμβαίνει' ἀλλ' ἀφ' οὗ τις ἐκούσιως ὑπέβαλε τὸ ἔργον του εἰς κρίσιν, ἐπιεικῶς πρέπει νὰ στέργῃ καὶ τὴν ἐκδοχὴν, καὶ ἀοργήτως ἐν ἐαυτῷ νὰ ζητῇ τὰ αἰτία τῆς ἀποδοκιμασίας' οὕτω κάμνουσιν οἱ ὀρθῆς παιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς τυχόντες.

Καὶ σεῖς δὲ νῦν, ὦ νέοι, (νεοὶ δὲ τὴν ψυχὴν εἰσι καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν ποιητῶν) μιμούμενοι τοὺς παλαιοὺς ἐν Σπάρτῃ νέους, ὧν τὰ σώματα οἱ ἔφοροι ἀπογομνόνοντες δημοσίᾳ ἐξέταζαν καὶ τοὺς μὲν εὐπαγεῖ καὶ Ῥωμαλέα καὶ λαγαρά αὐτὰ ἔχοντας ἐπαινοῦσαν, τοὺς δὲ παχεῖς καὶ πλατεῖς ἐκόλαζαν, καὶ σεῖς τώρα ὅταν βλέπετε τοὺς κριτὰς ἔργων ἐφόρων εἰς ἡμᾶς ποιούντας, καὶ ἀντὶ τῶν σωμάτων τὰ ποιήματα ὑμῶν μὲ τὸν κανόνα τῆς κριτικῆς ἐξετάζοντες, φέρετε ἀνδρικῶς τὴν βράσανον καὶ δέχεσθε σπαρτιατικῶς τὴν διόρθωσιν' διότι ἡ κρίσις ἀνάγκη κατὰ τὰ εἰθισμένα νὰ γένη καὶ σήμερον.

Δεκαπέντε ποιήματα εἴτε συλλογὰ ποιημάτων ἤλθον φέτος εἰς τὰ γόνατα τῶν κριτῶν.

Τούτων τέσσαρα μὲν ἦσαν τοῦ λυρικοῦ εἶδους, τὰ ἐξῆς:

α' Στίχοι. β'. Εἰκόνες. γ'. Ἰα, δ'. Ὁ δῦσελπις εὐελπις καὶ συνερβραμμένον τούτῳ εἰ. Στόνοι.

Ἐπτὰ ἐπικά μετὰ λυρικῆς ἐπιχρώσεως, ἦτοι:

1 Σαπφῶ καὶ Φάων. 2 Σοφία. 3 Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος. 4 Πίστις, πατρις, ἔρως. 5 Ἐξομολόγησις. 6 Λυδία, πόθος εἰς ποταμόν. 7 ἀνεπίγραφον. Τρία δραματικά. Α'. Οἰνῶνη. Β'. Φίλιππος ὁ Μακεδών. Γ'. Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης.

Ὡστε ἐκ γε τοῦ ποσοῦ τῶν ἔργων καὶ τῶν ὀνομάτων καλλιπικῆς φαίνεται ὁ φρενὸς τρυγητὸς τῆς ποιήσεως καὶ πλήρης ἐλπίδων' ἀλλὰ καὶ τὸ ποιὸν αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καλὸν εἰς γεῦσιν ἀποβαίνει διαλεγόμενον καὶ ἀποκοσμιζόμενον' διότι ἀνουσίων τινῶν ἐξαιρουμένων, ἃ οὐδὲ λόγου τινὸς ἄξια ἔκριναν οἱ κριταὶ, τὰ λοιπὰ κατὰ τεκμήρια παρέχουσι τῆς διανοητικῆς τοῦ ἔθνους ἐν ποιήσει προόδου' μάλιστα δὲ ἡ δραμάτων ἐμφάνισις χαρᾶς ἐπλήρωσε τοὺς κριτὰς, δι' οὓς ὕστερον θὰ εἴπωμεν λόγους, ὅταν εἰς τὴν κρίσιν αὐτῶν καταγνήσωμεν. Νῦν δὲ τὴν φυσικὴν ἄδὸν ἐν

τῇ ἀναπτύξει τῆς ποιήσεως ἀκολουθοῦντες ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ ἀπλουστέρων, ὡς περ καὶ τὰ ἐτάξαμεν.

Α'. Λυρικά ποιήματα.

α. στίχοι.

Τῶν πέντε λυρικῶν ποιημάτων οἱ στίχοι καλούμενοι σύγκειται ἐξ ἑννέα δικφῶρων ποιημάτων, φερόντων τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς.

1 Ἀναμνήσεις. 2 εἰς νέαν κόρην. 3 Τί θέλω. 4 Ἡ τροπή. 5 εἰς τὸ κάτοπτρόν της. 6 Ἡ ἀναισθησία μου. 7 εἰς χειμῶν. 8 Ἀστασία. 9 ἔρωτος μνημόσυνον.

Εἰς τὰ ποιημάτια ταῦτα, ἃ καὶ μετὰ ἐξωτερικῆς φιλοκαλίας εἰσὶ γεγραμμένα, ἐνορᾷ τις πολλὴν στιχουργικὴν εὐχέρειαν καὶ τέχνην μετ' ἐπιπρεχοῦσιν χάριτος, ἥτις ὅμως δὲν φαίνεται καὶ ἐζητημένης ἐπιτηδεύσεως ἀπὸ ἀπληγμένη, μάλιστα εἰς ἰδιοτρόπους στίχων κατακλειδίας, ὅπου, ὡς περ πεισματωδῶς, προτάσσονται ἀντωνυμίαι ἐγγλινόμεναι, ὡς προκλητικαὶ τῶν ἐπιφερομένων λέξεων, ἐνῶ εἶναι κτητικαὶ τῶν ἡγουμένων, καὶ ὅπως νοηθῶσιν ἀναγινωσκόμενοι οἱ τοιοῦτοι στίχοι, δὲν πρέπει νὰ γένη ἡ ἀναγκαία χρονικὴ καμπὴ ἐν τῇ μεταβάσει τοῦ βυθμοῦ' ἄλλως ἀποβαίνει ψυχρὰ καὶ ἀσαφὴς ἡ ἐννοια. οὕτως ἐν τῷ τετάρτῳ μάλιστα ποιηματίῳ τῷ ἐπιγραφόμενῳ « ἡ τροπή » ἀπαντῶνται τοιοῦτοι στίχοι αὐτοτελεῖς οἱ ἐξῆς.

μου ἀμοιβή
μου μετετρέπη
σου ἐγεννήθη
σου παρειᾶ.

Ἐν οἷς τὰ μου, μου, σου, σου, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν λέξεων.

ἵνα δὲ γένη καταληπτότερον τὸ ἰδίωμα τοῦτο καὶ ἅμα δώσωμεν δείγμα τῆς τέχνης τοῦ ποιητοῦ, ἃς ἀναγνώσωμεν ὀλόκληρον τὸ ποιημάτιον.

Ὅταν σ' ἐκάλε
θερμὴ ἀγκάλη
καὶ εἰς παλμῆς,
ἀδικφῶρει
σοῦ, νέα κόρη
ὁ ὀφθαλμός.

δὲν σὲ εἰκίνει
πάθος ὀδύνη,
ἦσο βιωτή.
ἢ γέλωις μόνον
ἦτο τῶν πόνων
μου ἀμοιβή.

Παρῆλθε τόρα
ἐκεῖν' ἢ ὦρα
τῶν πρὶν ἐτῶν.
ὄλ' ἢ ἀγάπη
μου μετετρέπη
εἰς παγετὸν,

καὶ σοῦ τὸν πρῶτον
πάγον ἐρώτων
ἔλυσε πῦρ,
καὶ εἰς τὰ στήθη
σου ἐγεννήθη
φλογῶν κρατήρ.

Φῦ! παρακαίρωις!
ὄψιμος ἔρωις
τί ὠφελεῖ;
εἶναι πῦρ καῖον
ἀλλ' ὄπερ πλέον
δὲν πυρπολεῖ.

πρὶν φύγουν εἶτι
τὰ νέα ἔτη
καὶ ἡ γαρά,
κ' ἔλθῃ βαρεῖα
κ' ἡλικία
ἢ παγερά,

πρὶν ἢ φυτῆση
βορῆας καὶ σβύση
διὰ μῆα
τ' ἀνθος τῆς νέας
τῆς πρὶν ὠραίας
σου παρεΐας

πρὶν ἔλθ' ἢ δειλῆ,
ἔπρεπε, φίλη,
νὰ αἰσθανθῆς,
πῶς ὦρα ἦτον
μεστὴ χαρίτων
καὶ οὐ ν' ἀνθῆς.

οὐ τορ' ἀγάπην
ζητεῖς κ' ἐτρέπη
αλλοῦ ἐγώ.
εἰς σὲ τοῦ γήρωις
ἔπεσ' ὁ κληρὸς
κ' ἐγὼ σφρίγγω.

οὐ θ' ἀποθάνης
γραῖα νεάνις
ἢ μοναχῆ,
κ' ἐμὲ ἀγκαλαί
θὰ κάμουν ἀλλὰ
τρισευχή.

καὶ ἐκ τούτου δὲ μόνον τοῦ δοκιμίου καταφαί-
νεται ἡ στιχογραφικὴ εὐχέρεια τοῦ ποιητοῦ καὶ

ἡ γνώσις καὶ χρῆσις τῆς γλώσσης, ἐν ἣ μόνον τὰ
γλωσσηματικά, τ. ἔ. αἱ ἀρχαῖαι καὶ ἀκατανόη-
τοι λέξεις, ὧν ἱκανὴν κάμνει χρῆσιν μεμπτὰ μᾶς
φαίνονται· διότι ἐπισκοπεῖσαι τὸν καλὸν ἄλλως
λόγον, ὡσπερ σκωρία τις ἐπὶ καλῆς εἰκόνας ἐν
ἀρχαίῳ ἀγγεῖῳ, ἢν διὰ χημικῶν μέσων ἐκβάλλου-
σιν οἱ ἀρχαιολόγοι· γελοῖον δὲ καὶ ἀηδὲς εἰς τὴν
ὄψιν θὰ ἦτον, ἂν τις ἐπὶ καλῆς εἰκόνας σημε-
ρινῆς, οἷαι ζωγραφίζονται ἐπὶ πορφυρίων μάλιστα
σκευῶν, ἐπέθετε σκωρίαν, οἷον κόσμημα· ὁμοίαν
ἐντύπωσιν κάμνουσιν εἰς ἡμᾶς τὰ γλωσσηματικά
ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ, καὶ ὁ δυνάμενος ὄλωις νὰ
τὰ ἀποφεύγῃ ἐπαινετὸς μᾶς φαίνεται. Ὁ δὲ ποιη-
τῆς τῶν στίχων ἔχει νομίζομεν καὶ ταύτην τὴν
ἱκανότητα, ἀφ' οὗ ἔχει τὴν σπανίαν δύναμιν ἐν εὐ-
κολίᾳ νὰ ἐκφράξῃ πᾶν ὅ,τι ἂν θέλῃ καὶ νὰ κατα-
τασκευάσῃ στίχους τόσον καλῶς ἐσφυρηλατημέ-
νους, ὥστε νὰ μὴ φαίνονται τὰ ἴχνη τῆς σφύρας,
ὡς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χαλκίνων σκευῶν τῶν Ἑλ-
λῆνων. Οὕτω δὲ ποιήσας ἡδύνατο νὰ γένη καὶ
τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτῷ κατακληπτότερος· λέγομεν
δὲ καὶ ἑαυτῷ, διότι φαίνεται ὅτι ἀβασανίστως
ἐνίοτε εἰσάγει τὰς ἀρχαίας λέξεις· οὕτω π. χ.
τοὺς *ιοῦλους* ἐν τῷ β'. ποιήματι *εἰς νέαν κόρη*.

Ὅταν τοὺς χρυσοὺς *ιοῦλους* τῆς ξανθῆς σου κεφαλῆς
ἔλθ' εἰς καστανοὺς βοστρύχους ὁ καιρὸς νὰ μεταβάλῃ

ἐνθα φανερώς ὁ ποιητῆς *ιοῦλους* λέγει τὰς τρί-
χας τῆς κεφαλῆς, τὴν κόμην, εἴτε ὄλην εἴτε
μέρος αὐτῆς· διότι αὕτη ἀπὸ ξανθῆς δύναται
νὰ μεταβληθῇ εἰς καστανόχρουν, χωρησάσης
τῆς ἡλικίας, εἰλαίῳ λιπαρῶς ἀλειφομένῃ. Ἴουλοι
ὁμοῦς λέγονται αἱ τοῦ προσώπου ὑπὸ τοὺς κρο-
τάφους καὶ ἐξῆς πρῶται τρίχες τῶν νέων, τὸ
κοινῶς χνούδι λεγόμενον, τὸ ὅποιον εἰς μὲν τὴν
ἀρσενικὴν νεότητα τῷ χρόνῳ μεταβάλλεται εἰς
γένειον, εἰς τὰς γυναῖκας ὁμοῦς, πλὴν ἐν παρεκ-
τροπῇ τῆς φύσεως, μένει πάντα χνούδι, καὶ τὸ
πολὺ δύναται τὸ ἄνω προσκροτάφιον μέρος νὰ
χρησιμεύσῃ εἰς κατασκευὴν τῶν ἐρωτικῶν ἀγκυ-
στρίων καλουμένων, οὐδέποτε δὲ εἰς βοστρύχους·
μᾶλλον δὲ πταίει ὁ ποιητῆς, ὅταν καὶ αὐτὸς
ποιῇ τοιαύτας λέξεις οἷα ἡ *θροή* του.

Ἄλλας λεκτικὰς ἀμαρτίας ἐν τῇ καθαρᾷ γλώσ-
σῃ τοῦ ποιητοῦ δὲν παρετηρήσαμεν ἀνορθογρα-
φιῶν καὶ ἄλλων γραμματικῶν κακιῶν εἶναι ὄλωις
ἐλεύθερα τὰ ποιήματά του, πλὴν τῆς ἐκθλίψεως
τοῦ ἄρθρου ἀντὶ κράσεως μὲ λέξεις ἀπὸ φωνήεν-
τος ἀρχομέναις, ἥτις ὁμοῦς κοινὸν, ὡς φαίνεται,

ἀμαρτήμα κατήντησε, καὶ ἀφορμῆς ἐνταῦθα δο-
θεῖσης τὸ ἐκρίζομενον, ἐν ἐπισημειώσει τοῦ λόγου
ὑποβάλλοντες τὸν γραμματικὸν κανόνα, ἵνα μὴ
γένωμεν τῶρα ὄχληροὶ τοιαῦτα διδάσκοντες.

Καὶ ξενισμῶν ἀππληγμένος φαίνεται ὁ ποιη-
τῆς τῶν στίχων, πλὴν εἴπου τις διέφυγεν αὐτὸν
διὰ τὴν πολλὴν ξενικὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ξενί-
ζουσαν καθ' ἡμέραν χρῆσιν· οἷον «*ἡ τακτικὴ τοῦ
ἔρωτος*» ἀντὶ ὁ τρόπος ἢ τοιοῦτόν τι· διότι τὸ
τακτικὴ καὶ εἰς τὴν παλαιὰν καὶ εἰς τὴν νέαν
ἑλληνικὴν, ἄλλο σημαίνει. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ
σθηροῦν παρόν, ἐν τῷ πρώτῳ ποιήματι, καὶ τὸ
παρόγραμμα αὐτόθι, ἃ ἐγερμανιζόμενα ἢ ὑπὸ γερ-
μανιζόντων καταλαμβάνονται.

Σκολιὰς συντάξεις, σκοτιζούσας τὰς ἐννοίας,
ἐπιτηδεύεται συχνότερα ὁ ποιητῆς· οἷον ἐν τῷ γ'
ποιήματι λέγει περὶ τοῦ νοσοῦντος στήθους του
ὅτι

«*θ' ἀποθάνῃ, ὡς τήκεται θηῆσκον
ἐπὶ βράχων ἐν χόρτον φυέν,
δρόσου ζῶν καὶ νικρὸν δάκρυ ἐν
μὴ εὐρίσκον.*»

ἔρωτῶμεν τῶρα τοὺς ἀκούσαντας, ἂν τις ἐδυνήθη
νὰ μαντεύσῃ τὴν ἐννοίαν τοῦ ποιητοῦ ἐν τοιαύτῃ
συντάξει τῶν λέξεων, ἀνευ χρήσεως τῆς ὄψεως
καὶ ἐπιστασίας τῆς διανοίας!

Τὸ αὐτὸ δὲ χωρίον ἔστω παράδειγμα καὶ τοῦ
περὶ τῆς ἐννοίας σοφιστικῶς ἐζητημένου τρόπου·
ἄλλως δὲ ἐξεταζόμενον τὸ ποίημα τοῦτο ἵνε ἐν τῶν
κυρίων ἐν τῇ συλλογῇ πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ ποι-
ητοῦ· διότι ἀναίσθητος τῷ ὄντι φαίνεται, ὡς καὶ
ἄλλοι καὶ ἡ φίλη του τῷ τὸ εἶπε, κατὰ τὴν ἐξο-
μολόγησιν του, καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν νὰ τὸ κυ-
ρώσωμεν. πλὴν ὅποια ἄρα γε ἵνε ἡ ἀναισθησία τοῦ
ποιητοῦ; ἵνε τάχα εὐφυΐας ἔλλειψις; πολὺν ἀπέ-
χει ὁ ποιητῆς ἵνε λίαν εὐφυΐας ἢ ἀναισθησίας του
καίτοι ἐν τούτῳ, ὅτι οὐδὲν γενναῖον, οὐδ' ὑψηλὸν
αἰσθημα ἐβρίζωσεν ἀκόμα εἰς τὴν ψυχὴν του· οὔτε
ἔρωις, οὔτε πατρὶς, οὔτε θρησκεία, οὔτε ἀλήθεια,
οὔτε χαρὰ, οὔτε λύπη, οὔτε ἄλλο τι τῶν κινούν-
των τὰς ψυχὰς εἰς μεγάλα ἔργα· ἀλλ' ἐπιπολαιό-
της τις καὶ ὑδαρότης αἰσθήσεως κατέχει αὐτὸν
καὶ ἀδιαφορία ἐν πᾶσι, καὶ τις εἰρωνεία δι' ὅλης
διαπνέει τῆς ποιήσεως· τὰ δὲ τοιαῦτα ἂν δὲν εἶναι
νεανικῆς ἀσταθείας γνωρίσματα, πάντως εἰσὶν
ἀποτελέσματα ἀναγνώσεως βιβλίων σκεπτικῶν,
ἢ μιμήσεως τῶν ἰδιωμάτων τοῦ περιφήμου Γερ-
μανοῦ ποιητοῦ Heine· πλὴν νομίζομεν ὅτι τὸ
ἄρτυμα τῆς ποιήσεως ἐκείνου ἐξεχειλίσει ἐνταῦθα
πολύ.

Εἰς τὰς ἀναμνήσεις του, ὡς κυριώτερον ἔσως
ἢ τοῦλάχιστον ὡς διεξοδικώτατον τῶν ποιημά-
των του, πρόσωπον τῆς συλλογῆς ἔταξεν ὁ ποιη-
τῆς, ἀναμνησκαται παλαιὰς τάχα ἡμέρας του,
ὧν ὁμοῦς δὲν φαίνεται πολὺ ἀπέχων περιγράφει
μετὰ παιδιᾶς τὰς πράξεις τῆς παιδικῆς του καὶ
ἐφηβικῆς ἡλικίας, πῶς ἐμάνθανε γράμματα, πῶς
ἐπαίξε, πῶς ἐχόρευε μὲ καλὰς κυρίας, πῶς ἔγραφε
ποιήματα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν οἷς εἶχομεν τινα νὰ
ψέξωμεν, ἂν ὁ καιρὸς τὸ ἐσυγχώρει, δηλοῦντα ἱ-
κανῶς τοῦ ἀνδρωθέντος νέου τὸ ἦθος καὶ μετὰ
τὴν ἐκ Γερμανίας ἐπάνοδον εἰς τὴν φίλην πα-
τρίδα, ἥς τὸ ὄνομα ἄπαξ μόνον εὐρέθη ἐν τῇ
ποιήσει του καὶ δὴ ἐν τῷ στόματι τοῦ γελοιο-
γραφουμένου διδασκάλου του.

Ἄλλὰ καὶ τοιοῦτος ὧν ὁ ποιητῆς, οἷος φαίνε-
ται ἐν τῇ ποιήσει, παιδίον ἄτακτον καὶ ἀπαιδα-
γώγητον, ἵνε ἐράσμιος. ἔχει κάλλος μορφῆς μετ'
εὐφυΐας, καὶ ἡμεῖς οἱ ἑλληνότροπα ἦθη ἔχοντες,
θελγόμεθα ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ Σωκράτης ὑπὸ τοῦ
Ἀλκιβιάδου· ἵνα δὲ καὶ ἄλλους κάμωμεν μετόχους
τῆς ἀπὸ τῶν καλῶν ἡδονῆς, ἀναγινώσκομεν εὐ-
θὺς ὀλόκληρον τὸ εἰρημένον δεῦτερον ποίημα,
ὅπερ ἵνε τῶν μᾶλλον ἐπιτυχημένων.

Εἰς νέαν κόρη.

Διατί ἐν ᾧ παιδίον δύνασ' εἶτι νὰ κληθῆς
τῆς χρυσῆς σου ἡλικίας θέλεις, κόρη, νὰ προτρέχης,
καὶ τὸ ἀγνωστον ποθεῖς,
καὶ ἀφίνεις ὅ τι ἔχεις;
διατί τὸν καστανόν σου δὲν ἀφίνεις ὀφθαλμὸν
τῆς παρθένου σου καρδίας τὸ κενὸν νὰ κατοπτρίξῃ,
ἥτις ἔρωτος παλμὸν
δὲν μαντεύει δὲν γνωρίζει;
διατί ἐπὶ τὰ ῥόδα τῆς λευκῆς σου παρεΐας
δὲν ἀφίνεις ἀβιάστως τὴν χαρὰν σου ν' ἀνατέλλῃ,
διατί δὲν μειδίᾳς,
ὅταν ἡ ψυχὴ σου θέλῃ;
διατί τὸ παιδικόν σου χεῖλος λέγει σοβαρῶς
ὅ τι ἐνδὸν διαψεύδει ἡ σκιρτώσα σου καρδία;
ἦλθε, λέγεις, ὁ καιρὸς
νὰ γενῆς καὶ οὐ κυρία;
οὐ κυρία, ἦν γῆθες εἶτι ὠνομάζομεν παιδί,
καὶ γυνὴ βρενθυομένη δεκαεὶς Μαίων κόρη;
ὄχι, μὴ τόση σπουδῆ,
τῶν ἐτῶν σου μὴ προχώρει.
ὅταν τοὺς χρυσοὺς *ιοῦλους* τῆς ξανθῆς σου κεφαλῆς
ἔλθ' εἰς καστανοὺς βοστρύχους ὁ καιρὸς νὰ μεταβάλῃ
κ' ἐκ τῆς κόρης τῆς δειλῆς
ἢ νεάνις ἀναθάλῃ,
ὅταν τῆς μεταξὺς πλέον ἢ θ ρ ο ἢ δὲν θὰ θ' ἀρχῇ,
οὔτε τρίχα καὶ κόσμοι, ταινιῶν καὶ πτελῶν πλήθῃ,

ὅταν αἰσθημα γλυκὺ
τὰ ἀγνά σου σείση στήθη,
ὅταν αἰσθανθῆς πῶς εἶνε ἡ καρδία σου κενή,
καὶ ζητήσῃ νὰ μαντεύσῃ ἡ ψυχὴ σου τί τῆς λείπει,
ὅταν μυστικὴ φωνὴ
« ἔρωσ εἰν' αὐτὸ » σοῦ εἶπῃ,
ὅταν, κόρη, ἀγαπήσῃς, ὅταν ἀνταγαπηθῆς,
τότε θὰ ἰδῆς πῶς αἰφνης ὀριμάζει ἡ καρδία,
πῶς ἡ κόρη πρὶν, εὐθὺς
γίνεται γυνὴ τελεία.
Τότε πόσα θὰ σὲ μάθῃ ἡ ἀγάπη θὰ ἰδῆς,
σοβαρὰ θὰ ᾄσαι δίχως ἡ ψυχὴ σου νὰ τὸ θέλῃ,
κ' εἰς τὰ χεῖλη σου ψευδῆς
ἴσως γέλωσ θ' ἀνατέλλῃ.
θὰ φρονῆς πολλάκις ἄλλα, ἐνθ' ἄλλα θὰ λαλήσῃ,
θὰ σ' ἀρκῆ ἐκεῖνος μόνον μυστικὰ νὰ σὲ μαντεύσῃ
καὶ θὰ θέλῃς ὁ πολὺς
ὄμιλος νὰ σὲ πιστεύῃ.
τῆς ἀγάπης θὰ νήσῃς ποῖα εἶν' ἡ τακτικὴ
τῶν βλεμμάτων σου τὴν γλῶσσαν τότε πλέον δὲν ἔφθινε
εἰς παλμὸς νὰ διοικῆ,
κ' ἔρωτότροπος θὰ γείνησ.
Τώρα πλὴν, ὅτε παιδίον δόνασ' εἶ νὰ κληθῆς,
μὴ ζητῆς τῆς ἡλικίας τῆς χρυσῆς σου νὰ προτρέχῃς,
μὴ τὸ ἀγνωστον ποθῆς,
καὶ ἀφίνεις θ' εἶχες. »

Εἰς τὰ μέτρα ἴνε ποικίλος ὁ ποιητῆς καὶ καλὸς
τεχνίτης. μεγαλοπρεπῆς καὶ ἀρχαϊκὸς ἴνε ὁ ρυθ-
μὸς τοῦ σ' ποιήματος ἄς ἀναγνώσωμεν καὶ τοῦτο
ὀλόκληρον, διότι ἐν τῇ ἀναισθησίᾳ του φαίνεται
ὅτι ἀνέπτυξε τὸ πλεῖστον αἰσθημα ὁ ποιητῆς.

Ἡ ἀναισθησία μου.

« Μ' εἶπον ὅλοι ἀναισθητον φθάνει,
μὴ τὸ λέγῃς, ὦ φίλη, καὶ σύ
ἀν τὸ στήθος μου τόρα νοσῆ,
θ' ἀποθάνῃ. »

θ' ἀποθάνῃ, ὡς τήκεται θνήσκον
ἐπὶ βράχων ἐν χόρτον φυῆν,
δρόσου ζῶν καὶ νεκρὸν δάκρυ ἐν
μὴ εὐρίσκον.

ἄνθος ἐμελλεν ἴσως νὰ δούσῃ,
μία ἔλλειπε μόνῃ βράνις,
δὲν τὴν ἔχυσεν ὅμως κανεῖς,
κ' ἦσαν τόσοι !

ἀδιάφορος πᾶς ἀπειράπη·
ἀν νοσοῦν ἤδη κείται χαμαί,
δρόσος λείπ' εἰς αὐτό — εἰς ἐμέ
φεῦ ! ἀγάπη.

ὅταν κύκλω ἐγέλα τὸ πλῆθος,
καὶ μ' ἐκάλει ἀναλγητον ὄν,
παγερὰν κεφαλὴν καὶ κενὸν
ἔχον στήθος,

σὺ ἐξ ὄλων αὐτῶν μόνῃ μία
δὲν ἐγέλας, δὲν ἦσο κακῆ,
καὶ τὸ χεῖλός σου μόνον γλυκὺ
ἐμειδία.

Τίς συνέθη τροπὴ ; ἐξηράνη
τὸ νοσοῦν τότε χόρτον λοιπόν ;
ὄχι ! ζῆ, ἔχ' εἰσέτι ὄπον
διὰ ἄνθη.

ἔχει, . . . θέλει πλὴν ὄροσον ἀκόμα,
καὶ ἡ ὄροσος θὰ ᾄηται πολλῆ,
ἐὰν ὅπως ἐλάλει λαλή
σοῦ τὸ στόμα.

ἄς με λέγουν ἀναισθητον ἄλλοι,
μὴ τὸ λέγῃς, ὦ φίλη, καὶ σύ,
ἀν τὸ στήθος μου εἶ νοσῆ,
ὅμως πάλλει.

Ἐνταῦθα τὸ στήθος τοῦ ποιητοῦ πάλλει τῶ
ὄντι, ἀλλ' ἡ καρδία του δὲν λαχταρίζει ἀκόμα
ὅταν δὲ τοῦτο ποτὲ συμβῆ, ὅταν ὁ ἐφήμερός του
ἔρωσ, μεθ' οὗ τῶρα παίζει ὡς μετὰ παιδίου συν-
τρόφου, λάθη εἰσδύσας ἐντός του, ὅταν ἀπὸ τῶν
βλεφάρων λυγηρῆς τινος ὁ ἡμέρος ἐκτοξεύσῃ τὸν
ἀδελφόν του Πόθον εἰς τοὺς θαλάμους τῆς καρ-
δίας του καὶ τὸν στενοχωρῆ καὶ βασανίξῃ, ὅταν
τὸ παιδίον παύσῃ νὰ ᾄῃται ἀφροῦτι, καὶ ὁ νεκνίας
δὲν ᾄῃται πλέον ὁ ποθῶν καὶ μὴ ποθῶν, ὁ ἀπο-
λαύων καὶ μηδέποτε δακρῶν (ὡς λέγει περὶ ἑαυ-
τοῦ ἐν τῷ σ' ποιήματι), ὅταν τοῦτο συμβῆ, καὶ
εὐχόμεθα νὰ συμβῆ ποτε, τότε ἄλλα ἐλατήρια θὰ
κινῶσι τὰ νεῦρα τῆς διανοίας τοῦ ποιητοῦ, καὶ
ἄλλως θὰ ἀρμοσθῶσιν αἱ χορδαὶ τῆς λύρας του,
ἐπὶ τὸ φυσικώτερον δηλαδὴ καὶ ἀνθρωπινώτερον
καὶ ἡμεῖς τότε, μᾶλλον συγκινοῦμενοι ὑπὸ τῶν
φθόγγων καρδίας πασχούσης, θὰ συμπάσχωμεν
αὐτῶ ἀρχαία παθήματα ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν
μνήμην.

β'. Εἰκόνες.

Αἱ εἰκόνες εἰσὶ πῶς ἀντίθετοι τῶν στίχων, βα-
ρυθυμία μέχρις ἀπελπισίας καὶ βλασφημίας ἴνε
ὁ χαρακτηριστὴρ αὐτῶν καθόλου.

« Μόνον θεὸν ἀνέκφραστον τοῦ κάτω τούτου κόσμου,
« θεὸν βλέπει τὸν θάνατον ὁ κλαίων ὀφθαλμὸς μου.
« φρικτὸς ἐδῶ παρίσταται τοῦ σύμπαντος δεσπότης
« καὶ εἶναι τούτου ἀτυρμα ἡ σύμπασ' ἀνθρωπότης.

ἴνε ἐκφρασις ἐκ τῆς δευτέρας εἰκόνης τοῦ ποιη-
τοῦ εἰσὶ δὲ ἅπασαι ἐπτὰ, με ζοφερὰ χρώματα
ἀπεικονίζουσαι τὸν ἀνθρώπινον βίον, εἰς γλῶσ-
σαν ἀνώμαλον γεγραμμέναι, ὅτε μὲν ὑψηλὴν, ὅτε

δὲ μέχρι χυδαῖσμων ταπεινουμένην ἡ αὐτὴ δὲ
ἀνωμαλία εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ τεκτονικῇ τῶν
στίχων, οἵτινες ὅτε μὲν εἰσιν εὐτεχνοὶ καὶ ἐπιτυ-
χεῖς ὅτε δὲ πλημμελεῖς καὶ ἀκομφοὶ καὶ αἱ
ιδεαὶ τοῦ ποιητοῦ τὸ αὐτὸ πάθος πάσχουσιν
ἐνίοτε μὲν εἰσι βαθεῖαι καὶ συγκινητικαὶ ἐκφρά-
σεις, ἄλλοτε ψυχραὶ καὶ δυσσεβεῖς. Τὸ τελευταῖον
μάλιστα γνώρισμα, ἡ δυσσέβεια, ἴνε ἐπικρατέ-
στερον τῶν ἄλλων καὶ πρὸς ἐξλιέωσιν, ὡς φαί-
νεται, προσετέθη ἐν τέλει ἡ σ' εἰκὼν, ἀντίθετα
χρώματα ἔχουσα τῶν προτέρων, οἷον ἐπάνοδοσ
καὶ μετάνοια, εἴτε εἰλικρινῆς εἴτε καὶ μὴ.

Ἀλλὰ τοιαύτας ἐλλείψεις ἔχων ὁ ποιητῆς, ἐνέ-
χει καὶ δυνάμεις οὐ τὰς τυχοῦσας ἔχει νεῦρα εὐ-
τονα καὶ γραφίδα ἀσφαλῆ, ἐμβαπτομένην ἐν τῇ
καρδίᾳ αἰσθάνεται τὰ γραφόμενα καὶ συγκινεῖ
τὸν ἀναγνώστην μέχρι δακρῶν ἐνίοτε
Ἄς γνωρίσωμεν τὸν ποιητὴν διὰ μιᾶς τοῦ ὀλο-
κλήρου εἰκόνας, τῆς τετάρτης.

(α) Ἀγνὴ ὡς δάκρυ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἡ πλειὰς ὠραία,
γλυκεῖα κόρη, συμπάθης, νόμφη θεοῦ ἀρχαία,
εἰς τοὺς ἀλγούντας βάλσαμον θερμὸν καὶ μελιβρῆμον,
εἰς τοὺς πτωχοὺς παρήγορος· φιλάτη κ' ἐλεήμων
ἡ Ἑρμιόνη ἦτον,
καὶ ὅμως ἦτο ναυαγὸς τρικυμιῶν ἀρρήτων.

(β) ἄγρον, ὠραῖον αἰσθημα, ὡς μύρον τοῦ ἀνθῶνος,
κατέτηχε τὰ σπλάγχνα τῆς τὰ εὐαγῆ ἀφώνως·
εἰς νύκτας σεληνοφεγγεῖς τὸ πᾶν ἀπεκοιμᾶτο
καὶ αὐτ' ἠγρύπνει, ἔκλαιεν . . . ἡ ἀτυχῆς ἡρᾶτο ! . . .
κ' ἠγάπα φεῦ ! ὅποσον
ποθεῖ τὸ ἄνθος τὴν αὐγὴν, φλεγόμενος τὴν ὄροσον.

(γ) Τὰ μαγικά τῆς ὄνειρα οἱ τρυφεροὶ τῆς πόθοι
ἐπέφθησαν ἐν φίλημα κ' ἐν « σ' ἀγαπῶ » — ἐδόθη·
ἀλλ' ὡς ἐκ ὄροσου πρῶνινης πλασθεῖσα καὶ ἀνθέων
εἰς τὰ σφοδρὰ αἰσθηματα νὰ ὑπομένη πλέον
ἀδυνατεῖ καὶ κλίνει,
ὡς κλίνει καὶ μαραίνεται ἡ πράσινη μυρσίνη.

(δ) με λόγους, ἔπη Χερουβείμ, ἡ φθισιῶσα κόρη
τὸν τεθλιμμένον Φίλιωνα γλυκὰ ἐπαρηγόρει . . .
κ' ἐκεῖνος εἰς τὰ χεῖλη τῆς τὰ χεῖλη του ἀρμύζων,
νὰ νεκρωθῆ ἐφώνει,
προτοῦ εἰς τὴν ἀγκάλην του ἐκπνεύσ' ἡ Ἑρμιόνη.

(ε) ὦ, μὴ . . . ὦ Ἑρμιόνη μου, ὦ μὴ . . . μὴ με ἀφίνεις,
ἐγείρου πάλιν τοῦ Χριστοῦ σκία ἐδῶ νὰ μείνῃς !
ἐγείρου κρινὸς ! ἀκούσε . . . μὴ στένεις Ἑρμιόνη,
ὦ Ἑρμιόνη ἀστρὸν μου, ὦ ἀδελφὴ μου μόνῃ !
φεύγεις ; θεότης στήθι !
καὶ φέρε εἰς τὰ στήθη μου τὰ ἄγια σου στήθη !

(ς) φεῦγ' ἡ ἐλπὶς τοῦ πένητος, τῶν δυστυχῶν ἡ φίλη.

καρδία πᾶσα δι' αὐτὴν εὐχῆς ἀνοίγει χεῖλη,
πλὴν δὲν ἀκούει ὁ θεὸς ἡμῶν ἐδῶ τὸ ῥῆμα . . .
ἡ φθισιῶσα ἡρεμος προδραίνει εἰς τὸ μνήμα
κ' ἐκεῖ ἐν ᾧ ἐγγίζει,
τὸ πρόσωπόν τῆς ἡ Ἑδέμ ἀφάτως χρωματίζει . . .

(ζ) Εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἔρωτος ἐσθέσθη καθὼς σβύνει
εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ λαμπὰς λευκὴ κηρίνη.
ἡσθάνθη τὴν νεότητα εἰς νεκρικὴν κοιλιάδα
καὶ τάφου ἔλαβε σεμνὴν γαμήλιον παστάδα . . .
λυπούσα δάκρυ μόνον,
εἰς τὴν χαρὰν ἀπέθανε καὶ ἔζη εἰς τὸν πόνον !

(η) Ἐτάφη αὕτη . . . ἔκλαυσε ἐγνωμένων τις καρδία,
κ' ἐλησμονήθη ἡ νεκρὰ, καὶ πάλιν ἠρημία·
ἀλλὰ ποῦ εἶνε ποῦ πλανᾷ τὸ βῆμά του ὁ Φίλιων ;
εἰς τὰς χρυσὰς ἐλπίδας του τὴν κόμην του ἐκτίλλων,
ποῦ ἔφυγεν ὁ τάλας,
ὠραῖος ὡς χρωμάτος πληγὰς λαδῶν μεγάλας ;

(θ) Ὅποταν εἶδε δύσμορος τὴν φίλην ἐρωμένην,
εἰς τοῦ θανάτου τὴν στρωμένην νεκρὰν ἐξηπλωμένην
καὶ τὰ φλογώδη χεῖλη τῆς ψυχρὰ καὶ σιωπῶντα,
τὰ στήθη τὰ γλυκύτατα μὴ τὴν ζωὴν κτυπῶντα
συνέχρυσε τὰς χεῖρας,
κ' ἐτράπη κεραυνόπληκτος, φωνὴν ἀγρίαν σύρας.

(ι) Εἰς βράχους ἔκτοτε γυμνοὺς, μέσῳ νεκρῶν ἐρήμων,
ὡς φάντασμα εἰσέρετο, βωθὸς καὶ μελανεῖμων.
Ὅταν τὴν νύκτα ἔλαμπε τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
αὐτὸς προσήλου εἰς αὐτὸν φρενήρους φλέγον ὄμμα . . .
ἐζήτηε τὴν φιλάτην,
ἢ μὴ κατάραν ἐβρίπτε κατὰ τοῦ πλάστου μάτην ;

(ια) Θεέ ! θεέ ! ἀν ἔπαισαν προπάτορες ἀρχαῖοι,
κ' ἐτιμωρήθη ὁ θνητὸς νὰ στένη καὶ νὰ κλαίῃ,
πλὴν ἕως πότε ἡ σκληρὰ θὰ τρέχῃ τιμωρία ;
δὲν ἐκορέσθη ἡ ὀργή ; . . . δὲν ἤρκεσε ἡ θυσία ;
ὦ μάρη καταδίκη,
αἰώνια . . . αἰώνια δεσμά . . . πικρία . . . φρίκη . . .

(ιβ) Φέρετ' ὁ κόσμος, ῥίπτεται εἰς τὸ κενὸν πλανᾶται
κ' ὡς πλοῖον εἰς τὸ πέλαγος βυθίζεται, κτυπᾶται·
δέχεται οὕτως κεραυνούς, κατακλυσμούς ἀνέμους,
καὶ ὅμως δὲν νεκροῦται !
ἢ τιμωρία ἀπαυστος καλλίτερον πληροῦται.

(ιγ) Τὰ ἄστρα ἐπιτέλλουσιν εἰς σκοτεινοὺς αἰθέρας,
σεπτοὶ καὶ φίλοι θεαταὶ εἰς θεάτρον ἐσπέρας,
καὶ πρὸς τὰ κάτω βλέπουσι ὡς ἐν σκηνῇ μοιραία
τὸν κόσμον, δρᾶμα φοβερὸν — δεσμῶντην Προμηθεῖα
φεῦ ! ἄστρα, σ' εἶς ὀρνεῖτε,
καὶ τὴν πρῶτην φαίνονται δακρῶν μαργαρίται.

(ιδ) Παρῆλλον χρόνοι, ἔφυγον, ἤλθον αἰῶνες τόσοι,
καὶ ὅμως δὲν ἐδόθησε συγχώρησιν νὰ δώσῃ !
ὦ λύσσης νόμος ! ὁ υἱὸς νὰ κλαίῃ, νὰ στενάξῃ,
τί τοῦ πατρὸς τὸ ἐγκλήμα εἰς τὸν λαμὸν βρατάζει !
παρὰ τοιοῦτος νόμος
προτιμότερα πλάστα μου, ἐφάπαξ λαίματομόμος.

(14) Βαβαί ! ἀνεκάλυπτον — εὐχὴ μου πεφιλμένη !
 τὸ νῆμα, ὅθεν κρέμαται ἡ γῆ προσδεδεμένη (!)
 παράφορος καὶ ἀτρομος θὰ ἔκοπτον τὸ νῆμα,
 τοῦ πεπρωμένου σύμπαντος θὰ ἤνοιγον τὸ μῆμα,
 τὸν κόσμον νὰ βυθίσω
 καὶ εἰς ἀβύσσων τάρταρα τὰ πάθη του νὰ κλείσω !

(15) Δὲν κύπτω δούλος δεῖλαιος ! ἔχω κερδίαν στήθη,
 καὶ ἡ ψυχὴ μου, σοῦ εἰκὼν, θεέ, ἐπλαστουργήθη.
 ὡς πρὸς πικτέρα ἄφοδος πρὸς σέ υἱὸς ὀρθοῦμαι
 καὶ σ' ἐρωτῶ ὡς νήπιον, καὶ σοῦ παραπονοῦμαι . . .
 ὦ πάτερ φώτισόν με,
 συνέτισον τὰς φρένας μου, υἱὸν ὁδήγησόν με !

(16) Τοῦ τάρου, πάτερ, κλείεται μὲ μάρμαρον τὸ στόμα.
 τοῦ σιρανοῦ ἔαν γελᾷ, πλὴν δὲν λαλεῖ τὸ χρῶμα . . .
 ποῦ εἶμαι ; τί προῶρισμαι ἐδῶ ; ποῦ τρέχω ; μόνον
 ἀπὸ τὸν κόσμον σύμπαντα ἐγνώρισα τὸν πόνον !
 καρδιά μου ὀμιλεῖ
 καὶ γράρε τὰς εἰκόνας σου, ἂν ἀσθεῖν τὰ χεῖλην .»

Τοῦ ποιήματος τούτου, ἐκ δεκαεπτὰ στροφῶν συγκειμένου, αἱ μὲν δέκα πρώται ἐν συνεχείᾳ στροφῶν εἰσὶ δέκα λάθη ποικίλα, τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν ὡς γῆ μόνον ἀρμολία, ἐξ ἧς ἐφύτρωσαν αἱ ἑπτὰ τελευταῖαι στροφῶν αἱ μετὰ τὰς δέκα, ὡς ῥόδα ποιητικὴν ἀποπνέοντα εὐωδία· ἡ κατὰ δεῖξις πάντων τούτων τῶν σφαλμάτων θὰ μᾶς ἀπασχολοῦσε πολὺ· ὀλίγα δὲ μόνον χάριν παραδείγματος παρατηροῦμεν. Εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ τῆς πρώτης στροφῆς τοῦ ποιήματος ἡ παρομοίωσις τῆς ἀγνότητος τῆς Ἑρμιόνης του μετὰ τὸ δάκρυ, καὶ μάλιστα μετὰ τὸ δάκρυ τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἵνε ἐπιτυχῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ παρομοίωσις τῆς ὠραιότητος αὐτῆς μετὰ τὴν τῆς πλειάδος ἀνάρμοστα μᾶς φαίνεται· ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος στίχος.

«γλυκεῖα κόρη, συμπαθῆς, νύμφη θεοῦ ἀρχαία» πᾶτατος λέξεων ἵνε καὶ οὐδὲν πλέον, τὸ νὰ ἦ νε δὲ ἡ Ἑρμιόνη του καὶ νύμφη θεοῦ ἀρχαία δὲν γνωρίζομεν τί τιμὴν ἢ κόσμον αὐτῇ περιποιεῖ καὶ πῶς συμβιβάζεται μετὰ τὴν ἀγνότητά, ἣν ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ παρομοίωσε μετὰ τὸ δάκρυ τοῦ Χριστοῦ ὡσαύτως ἀργὸς στίχος ἵνε καὶ ὁ τρίτος, ἔχων καὶ νέαν ἀρχαιομορφὴν σολοικικὴν λέξιν τὴν *μελιρρημον*. Τοιαῦτα δὲ ἀνάρμοστα ἢ ἐσφαλμένα ἐνέχουσι καὶ αἱ λοιπαὶ δέκα πρώται στροφῶν τοῦ ποιήματος, καὶ περισσότερα εὐρίσκονται εἰς ἄλλας εἰκόνας τοῦ ποιητοῦ πρὸ πάντων ὅμως ἀπαρέσκει εἰς ἡμᾶς ἡ χοῆσις παραβολῶν ἐκ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν τῆς θρησκείας, ὡς πάλιν ποιεῖ ἐν τῇ στροφῇ τοῦ αὐτοῦ ποιήματος, ἐνθα ἀνκακτῶναι βωμὸν ἔρωτος καὶ εἰκόνα Χριστοῦ καὶ τοῦτο

μὲν μικρὸν ἴσως κκόν' ἀλλ' ὅταν ἀλλαχοῦ ἀποκοτᾷ νὰ ἐρωτᾷ τὸν Χριστὸν οὕτω.

«πλὴν πῶς ; δὲν σ' ἐδουκάλισεν ἡ μάγισσα νεότης ;
 »Χριστέ, δὲν σ' ἐσυγκίνησε σεπτὴ τις ὠραιότης ;
 »δὲν ἤνοιξε τὰ χεῖλη σου χαρᾶς ποτε ὁ γέλως ;
 »δὲν ἔδωκες ἐν φιλῆμα ; δὲν ἐψάλες ἐν μέλος ;
 ὦ ! . μόνη ἐρωμένη,
 »μόνη χαρὰ ἦτο εἰς σέ, Χριστέ, ἡ οἰκουμένη !»

ἵνε αὐτόχρομα ἀπέδειξα, ἦτις δύνανται πῶς νὰ ἐκληρωθῆ καὶ ὡς εἰρωνεία διὰ τῶν δύο τελευταίων στίχων τῆς στροφῆς, δι' ὧν τάχα ἀπαλείφει τὴν προτέραν ἐντύπωσιν. καθαρὰν δὲ βλασφημίαν ἐκφράζει καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ εἰκόني του λέγων τὴν Παναγίαν θεότητα *γλυκεῖαν*.

Τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμάζουσιν οἱ κριταὶ καὶ παραινῶσι τὸν γράψαντα ν' ἀπέχη ὅσον δύναται τοῦ νὰ ἀναμιγνύῃ ἀνθρώπινα μεθεῖτα, τοῦλάχιστον εἰς τὰ ποιήματα τὰ ὅποια θέλει νὰ βραβευθῶσιν ἐνταῦθα, ὑπενθυμίζοντες αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ χοροῦ ἐν τῇ Ἀντιγόνη Σοφοκλέους (ὅθεν καλῶς τὰ Αἰμόνος εἰς τὸν Φίλωνα μετέδωκεν ὁ ποιητής), ὅτε ἡ Ἀντιγόνη ἐτόλμησε νὰ συγκρίνη τὰ πάθη τῆς μετὰ τῆς Νιόβης. (τ. 884 ἔ π.)

ἀλλὰ θεός τοι καὶ θεογεννῆς,
 ἡμεῖς δὲ βροτοὶ καὶ θνητογενεῖς.
 καὶ τοι φθιμένοι τοῖς ἰσοθέοις.
 ἔγχερα λαχρῆν μὲγ' ἀκούσαι.

μέγα καὶ παράτολμον ἵνε κατὰ τὴν γνώμην τῶν κριτῶν νὰ μιγνύονται τὰ θεῖα οἰκιδήποτε θρησκείας μετὰ πάθη ἀνθρώπινα· ἐκεῖνα πρέπει νὰ κῆνται ὑψοῦ σελοκτὰ καὶ ἄθικτα.

Ἄλλα τινὰ σφάλματα τοῦ ποιητοῦ ἀποταμιεύομεν εἰς τὰς σημειώσεις ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ λόγου· ἐνταῦθα δὲ τοῦτο μόνον ἀκόμα σημειόνομεν ὡς ἀναγκαῖον· ὅτι ἐν μόνον εἶδος ῥυθμοῦ μετεχειρίσθη ὁ ποιητής εἰς ἀπάσας τὰς εἰκόνας· μία ὁμοίμορφος στροφή ἐπαναλαμβάνεται ἐν ἐκάστη ὡς ἐν πάσῃ καὶ γίνονται οὕτω πᾶσαι ὁμοίμορφοι καὶ ἀτεροπαῖς εἰς τὴν ὄψιν· ἀλλ' ἴσως ὁ μελαγχολικὸς χαρακτήρ τῆς ἐλεγγείας του ἵνε τὸ αἷτιον τῆς ῥυθμικῆς μονοτονίας.

(ἔπειτα ἡ συνέχεια).

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Εἰς τὸ σῶμα σου ὑπάρχων κ' εἰς τὰ σώματα τῶν ζώων,
 εἰς τὸ φεγγῆτόν με θέτεις ἢ ὀλίγον ἢ ἄλλοθόν·
 Ἄν τὰ δύο μου τὰ πρώτα ἢ μικρὰ σου χεῖρ ἐκβάλῃ,
 ῥόδα θέλουν σὲ στολίσαι, ἀχρῶν θέλει σοῦ ψάλει.
 Καὶ ἡ φύσις θὰ σκιρτήσῃ εἰς τὰ τόξα τῆς τῶ κάλλη.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ προηγούμενῳ φυλλαδίῳ αἰνίγματος. —

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Ἡ ΕΠΑΥΛΙΣ ΤΗΣ ΟΖΕΡΑΙΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ φυλ. 57)

Καὶ ἐκρυψε τὸ πρόσωπόν της εἰς τὸ στήθος τῆς γραίας τροφῆς τῆς ὀλολούζουσα.

— Δυστυχῆς ! ὑπετονθόρισε ἡ Κ. Λαμβέρτου. Ἴδου ὅ,τι ἐφοβούμην ! αἱ φροντίδες καὶ προσπάθειαι μου δὲν ἐπέτυχον νὰ ἐμποδίσωσι τὸ δυστύχημα τοῦτο.

Καὶ ἀπήθυσεν πρὸς αὐτὴν τὰς τρυφερωτέρας θωπείας, τοῦ περιπαθεστέρου λόγου. — Ὅτε δὲ εἶδε τὴν νεάνιδα ὀλίγον πραῦνηϊσαν, ὑπέλαθε μελιχίως.

— Ἄς ὁμιλήσωμεν ἑρῶς, τέκνον μου· διὰ νὰ σὰς βοηθήσω νὰ θεραπεύσῃτε τὰ δεινὰ σας, πρέπει νὰ γνωρίζω καλῶς ὅλα τὰ συμπτώματα αὐτῶν, καὶ θέλετε μὲ συγχωρήσει, ἂν ἀναξίω τῆς πληγᾶς τῆς καρδίας σας, ἀναγκάζομαι ν' ἀνανεώσω πρὸς σιγῆν τοὺς πόνους σας. Λοιπὸν, φιλιότη μου Ἀδελαΐς, ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς αὐτὰ τὰ μίση, ἅτινα γεννῶνται ἀναίτιως καὶ προέρχονται ἐκ πνεύματος ἀσθενοῦς. Γνωρίζω ὅτι αἱ λεπτοθήεις γυναῖκες τῶν πόλεων ἀποδίδουσι τὰς ἰδιοτροπίας ταύτας εἰς μυστηριώδεις ἐνεργείας τῶν νεύρων των, εἰς ἀντιπαθείας αὐτομάτους καὶ παραδόξους· ἀλλὰ δὲν πιστεύω ταύτας τὰς δικαιολογίας ἐγὼ ἢ χωρική ἐπομένως σεις, ἢ μαθήτριά μου, θὰ ἔχητε διὰ τὸ μῖσος τοῦτο τὸ ὅποιον ἐξεφράσατε μετὰ τσαούτης ἐνεργείας ἄλλας αἰτίας, πρὸς τὰς ματαιὰς ἰδιοτροπίας τῆς φαντασίας σας. Ἔστε λοιπὸν πάντῃ εἰλικρινῆς πρὸς ἐμὲ, Ἀδελαΐς, καὶ συνομολογήσατε ὅτι ὁ σύζυγός σας διέπραξε πρὸς ὑμᾶς λάθη, περὶ ὧν οὐδέποτε μοι εἶπατε, λάθη πραγματικά, θετικά, ὑλικὰ . . . Ὁμιλήτατε ἔνευ ἐπιφυλάξεως. Ὁ Γρανσὰμ σὰς προσέβαλεν εἰς τὴν γυναικίαν φιλοτιμίαν ; σὰς παρώργισε δι' ἀδίκων πράξεων ; σὰς ἐβασάνισε δι' ὑπονοῶν ζηλοτύπων ; εἶπατέ μοι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἂν σὰς ἔδωσεν αἰτίας σπουδαίας διὰ νὰ τὸν μισήτε, ἴσως ἢ ἐπιρροή μου δὲν εἶνε ἀνωφελὴς διὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὰ καθήκοντά του. Γνωρίζετε ὅτι δύναται νὰ πεισθῆ εἰς ὀρθὴς παρατηρήσεις, καὶ ὅτι ἐπέτυχον καὶ ἄλλοτε νὰ τὸν πείσω νὰ μετατρέψῃ ὀλεθρίαν ἀπόφασιν.

— Ναί, ναί, ἐνθυμοῦμαι, Σουσάννα, εἶπεν ἡ Ἀδελαΐς, ἦτις ἴσως δὲν ἐφρόντιζε ν' ἀποκριθῆ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἄς ἡ γραία τῇ ἀπήθυσεν. Ἡξεδύρω

ὅποιαν παράδοξον ἐπιρροὴν ἐξασκίτε ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τοῦτο δὲν εἶνε ἡ ἐλαχίστη τῶν βασάνων μου . . . Διὰ νὰ ὑποτάσσητε τὸν ἐγωϊστικὸν ἐκείνον καὶ ἀκαμπτον χαρακτήρα, πρέπει νὰ ἔχητε φρικῶδες καὶ ἀπροσπέλαστον τι μυστήριον, εἰς τὸ ὅποιον ὁ νοῦς μου δὲν τολμᾷ νὰ διεισδύσῃ. Γνωρίζω ὅποιαν ἄπειρον θέσιν κατέχετε ἐν τῇ ζωῇ του ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνεχωρήσαμεν ἐξ Ὀζεραϊκῆς, καὶ σεις μόνη δύνασθε, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ν' ἀποκαλύψῃτε τὸ αἷτιον τῆς θλίψεως, ἦτις τὸν κατατῆκει. Τὴν νύκτα ἐν μέσῳ ὀνειρῶν φρικωδῶν ταρασσόντων τὸν ὕπνον του προφέρει τὸ ὄνομά σας, ἢ ἀνάμνησίς σας τὸν καταδιώκει ὡς ἐλεγγὸς τις συνειδήτος, καὶ ἴσως . . .

— Δὲν ἀποκρίνεσθε, Ἀδελαΐς, διέκοψεν ἡ Κ. Λαμβέρτου θέλουσα νὰ ἀποστρέψῃ τὴν συνδιάλεξιν ἀπὸ τοῦ ἀκανθώδους ἐκείνου ἀντικειμένου.

— Τί νὰ σὰς εἶπω, καλὴ μου μητέρα ; Οὐδὲν ἔχω νὰ παραπονεθῶ κατ' αὐτοῦ, ἰδίως ἀπὸ τινος χρόνου, οὔτε διότι με κακομεταχειρίζεται, οὔτε διότι φέρεται δυσπίστως πρὸς ἐμὲ, οὔτε διότι μοι λέγει λόγους πικρούς ! Νομίζω μάλιστα, ὡς σὰς προείπον, ὅτι με ἀγαπᾷ ἀκόμη, μ' ὅλον ὅτι δὲν κατέχω πλέον ἀποκλειστικῶς τοὺς λογισμοὺς του, καὶ ὁ ἔρωτος του μοι προξενεῖ φόβον. Ὅταν με πλησιάσῃ, αἰσθάνομαι αἴφνης αἰσθημὰ τι ἀηδίας καὶ δυσαρσεκειίας, πρὸς ὃ δὲν δύναμαι ν' ἀντιστῶ. Τρέμω τότε καὶ παγετώδης ψυχρότης εἰσδύει μέχρι τῆς καρδίας μου. Δὲν δύναμαι νὰ περιπτύχθω τὸν υἱόν μου, ὅταν ἐκείνος ἀσπασθῆ αὐτόν, καὶ ὅταν νομίζω ὅτι εἰς τοὺς χαρακτήρας του ἀνευρίσκω ὁμοιότητά τινα τοῦ πατρός του, ἀποστρέφω τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς φρικώσα . . . Μὴ δυσπιστήτε, Σουσάννα, πρὸς ὅ,τι εἶνε λυπηρὰ καὶ καταπληκτικὴ ἀλήθεια. Τὰ αὐτόματα ταῦτα μίση δὲν εἶνε οὐδὲ τόσον σπάνια, οὐδὲ τόσον παράλογα, ὅσον φαντάζεσθε· εἶνε τούναντιον μυστηριώδη προκισθήματα, τὰ ὅποια δὲν ἀπατώσι πάντοτε, προειδοποιοῦσι δ' οὕτως εἰπεῖν τὸν εἰς ὃν ἐμπνέονται. Ἐνὶ λόγῳ, Σουσάννα, διὰ νὰ σὰς εἶπω τὰ πάντα, ἐγγὺς αὐτοῦ ἔχω φρικτὰς ὑπονοίας ἐγκλήματος, προδοσίας, ἐκδικήσεως σκυθρωπῆς καὶ ποικιλομελέτης, καὶ ἀγνοῶ διατί ἐνίοτε ὑποθέτω ὅτι εἶνε ἱκανὸς νὰ με φονεύσῃ.

Ἡ καλὴ Γυναικὶς ἠγέρθη σίρηνιδίως.
 — Δυστυχῆς ! εἶπε, ποῦ σὲ παραφέρει ἡ φαντασία ; αὐτός, νὰ σὲ φονεύσῃ ; ἰὼ ! ὄχι, εἶνε . . . Ἄλλ' αὐτὰ εἶνε μανία, προσέθηκε καθηζομένη, καὶ

οί ανεξήγητοι αὐτοὶ φόβοι μὲ ἀναγκάζουσι νὰ υποθέσω, Ἀδελαΐς, ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὀφείλετε νὰ μοὶ ὁμολογήσετε ἀμέσως. . . Ὅ,τι δηλαδὴ ἔχετε καὶ ὑμεῖς ἐλλείψεις πρὸς τὸν σύζυγόν σας, καὶ φραβεῖσθε μὴ προσελκύσητε ἐφ' ὑμᾶς τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ.

Ἡ Κ. Γρανσάμ ἐχαμήλωσε τὴν κεφαλὴν σιωπηλῶς.

— Ἴδου ἡ ἀλήθεια, ὑπέλαβεν ἡ Σουσάννα μετὰ θερμότητος, ἰδου ἡ αἰτία τοῦ μίσους τούτου εἰς τὸ ὅποιον δίδετε τόσας παραλόγους αἰτίας. Ὁμολογήσατε, Ἀδελαΐς, ὅτι ὁ,τι σᾶς καθίστα τὸν σύζυγόν σας ἐπαχθὴ εἶνε ἡ σύγκρισις πρὸς ἄλλον τινά, οὗ δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ τὰ καλὰ καὶ ποικίλα προτερήματα. Αἱ ἀρχαῖαι ἀναμνήσεις ἀνεγεννήθησαν καὶ ἡ ἀντίθεσις τῆς εὐδαιμονίας ἦν ἐδύνασθε ν' ἀπολαμβάνητε πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασίν σας, ἀνεζωπύρησε τὴν φαντασίαν σας, καὶ ἴσως συνεντεύξετε συνεχεῖς καὶ κρύφει μετ' ἀνθρώπου, ὅτι τρέχει εἰς καταδίωξίν σας. . .

Ἡ Ἀδελαΐς ἠρυθρίσεν ἐκ συγχύσεως, ἀλλ' ἐσιώπα πάντοτε ἡ δὲ Σουσάννα ἐνόμισε καλὸν νὰ ὁμιλήσῃ σαφέστερον.

— Μὴ θέλετε νὰ κρυφθῆτε. Γνωρίζω ὅτι ὁ Κ. Ἀλφρέδος ἦτο εἰς Παρισίους κατὰ τὸν αὐτὸν μὲ ὑμᾶς χρόνον, καὶ ὅτι ἴσως θὰ τὸν ἴδατε πολλάκις.

— Τί λέγετε Σουσάννα; τίς σᾶς ἐπληροφόρησεν.

— Ἀδιάφορον εἶνε αὐτὸ ἀληθές;

— Λοιπὸν, ναι, ἀνέκραζεν ἡ Κ. Γρανσάμ, ῥιπτομένη ἐκ νέου εἰς τοὺς βραχίονας τῆς Σουσάννης. Συγχωρήσατέ μοι ἂν δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ σᾶς τὸ εἶπω. Ναι, ἦλθεν εἰς Παρισίους, προσεκολλήθη εἰς τὰ βήματά μου, τὸν εἶδον, τῷ ὠμίλησα, τῷ ἐξήγησα ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν θλίψεών μου.

— Ἄφρων! καὶ ὁ σύζυγός σας! εἶπεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετ' ἐκπλήξεως ἅμα καὶ λύπης, βλέπουσα τὴν Ἀδελαΐδα πεσοῦσαν εἰς τὴν παγίδα, ἣν τῇ ἔστησε διὰ νὰ τῆς ἀποσπάσῃ τὴν ἀλήθειαν.

— Ὁ σύζυγός μου ἀγνοεῖ τὰ πάντα, διότι ἡ κκὴ κατάστασις τῆς υγείας του καὶ ἡ μελαγχολία του δὲν τῷ επέτρεπον νὰ μὲ συνοδεύῃ παντοῦ, ἐγὼ δὲ ἤμην εὐτυχῆς μακρυνομένη αὐτοῦ, ὅτε αἱ περιποιήσεις μου δὲν τῷ ἦσαν ἀπολύτως ἀναγκαῖαι, καὶ ὅτε εἶχεν ἀνάγκην μοναξίας. Συνήντησα. . . τὸν νέον ἐκεῖνον μίαν φορὰν ἐκ τύχης, καὶ ἡ πρώτη μου ἐπιθυμία ἦτο νὰ τὸν ἀποφύγω· ἀλλ' ἐδειξε τόσα ἴσχυρα γενναιοφροσύνην τὴν

ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἦλθεν εἰς τὸν πύργον ἵνα σώσῃ τὴν ζωὴν ἀνθρώπου, ὃν ἐμίση. . . Ἄλλως τε ἐνθυμούμην ὅτι ἦτο φίλος τοῦ Γουστάδου. Τὸν ἐπανεῖδον λοιπὸν πολλάκις, τὸν ἐπανεβλέπον καθ' ἐκάστην, μὲ ἠκολούθει παντοῦ, τὸν εὕρισκον εἰς ἐκάστην οἰκίαν ἐν ἣ ὑπήγεινον, δὲν ἐδυνάμην ν' ἀρνηθῶ νὰ τὸν ἀναγνωρίσω καὶ νὰ τῷ ὁμιλήσω. Καὶ ἐν πρώτοις προσεπάθησα ν' δειχθῶ ψυχρὰ πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἡ ψυχρότης αὐτῆ ἐτάκην ἀκουσίως μου· ἐμάντευσε τὰς ὀδύνας, αἷς ἤθελον νὰ τῷ κρύψω καὶ συνεμερίσθη αὐτὰς τοσούτω ζωηρῶς, ὥστε ἠσθανόμην θείλγητρόν τι ἐκμυστηρευομένη τὰ δεινὰ μου εἰς τὴν καρδίαν ἐνός φίλου! Σαῖς δὲν εἶσθε ἐκεῖ, Σουσάννα, ἐγὼ δ' ἐβόλεπον ἐμαυτὴν μεμονωμένην ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ εἶχον ἀνάγκην νὰ διαχύσω τὰς θλίψεις. . . . Τί νὰ σᾶς εἶπω τέλος; ἀγνοεῖτε ὅποιαις ἐυκολίαις εὕρισκει τις εἰς τοὺς ἀχανεστάτους ἐκεῖνους Παρισίους νὰ βλέπῃ καὶ ὁμιλῇ πρὸς οἰονδήποτε, χωρὶς νὰ διεγείρῃ ὑπονοίας. Εἰς τὰς συναναστροφάς, ἐνῶ ψυχρὸν μειδιάμα συνέστελλε τὰ χεῖλη μας ἀντηλλάσσομεν χαμηλοφώνως τὰς θλίψεις καὶ τὰ παράπονά μας. . .

— Καὶ σᾶς ὠμίλει περὶ τοῦ ἐρωτός του Ἀδελαΐς; Συνετῆρει ἐν τῇ καρδίᾳ σας τὸ ἔνοχον αὐτὸ μίσος κατ' ἐκεῖνον πρὸς ὃν ὠρκίσθητε καὶ σεβας; Ἐξήτει ν' ἀποπλανήσῃ τὸ λογικόν σας; Σᾶς ἐλεγεν ὅτι δικαιοῦσθε νὰ προδώσητε τὰ καθήκοντά σας;

— Ἐν πρώτοις ἐδειξεν οἶκτον πρὸς τὰ δεινὰ μου· ἔπειτα ἐτόλμησε νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τῶν ματαιωθεισῶν ἐλπίδων του. Καὶ τὴν μὲν πρώτην φορὰν τοῦ ἐκλείσα τὸ στόμα καὶ ἀπεσύρθη· ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἀπεθαρβύθη, μὲ ἐξεβίασε διὰ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης του καὶ ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλος νὰ τὸν ἀκούσω ἄνευ ὀργῆς, τί λέγω; . . Ἀνέγνωσε μάλιστα εἰς τὴν καρδίαν μου εὐχαρίστησιν τινα ὅταν μοὶ ἐξέφραζεν ἀφοσίωσιν τοσοῦτον εἰλικρινῆ, τοσοῦτον διάπυρον, τοσοῦτον σταθεράν. . .

Ἡ Σουσάννα Λαμβέρτου ἐφάνετο τοσοῦτον τεταραγμένη, ὅσον δὲν ὑπῆρξεν οὐδ' εἰς αὐτὰς τὰς κρισιμωτέρας στιγμὰς τῆς ζωῆς τῆς.

— Μίαν λέξιν, Ἀδελαΐς, μίαν λέξιν σᾶς παρακαλῶ, ἠρώτησε μὲ φωνὴν ἠλλοιωμένην. Εἰσθ' ἔνοχος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον τοῦ συζύγου, ἐνώπιον τοῦ τέκνου σας;

Ἡ νεᾶνις ἀνύψωσε ζωηρῶς τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ

τὴν κατεβῆσθε σχεδὸν παραχρῆμα ὑπὸ τὸ ἐταστικὸν βλέμμα τῆς γραίας.

— Δὲν εἶμ' ἔνοχος, ἐψιθύρισε, καὶ ἐν τούτοις δὲν τολμῶ νὰ καυχθῶ ὅτι ὑπῆρξα πιστὴ εἰς τὸ καθήκον μου· ἡ τύχη ἢ μᾶλλον ἢ θεῖα Πρόνοια μὲ ἔσωσε!

Καὶ διέκοψε τὸν λόγον τῆς, ἡ δὲ Σουσάννα περιέμεινεν ἵνα τῇ ἐξηγήσῃ τὰς ἐκφράσεις ἐκεῖνας.

— Θὰ μὲ περιφρονήσητε, ὑπέλαβεν ἡ Κ. Γρανσάμ χαμηλοφώνως, ἀλλὰ θὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν μοὶ ὑπέμνησεν ἐνεργητικῶς ὅτι ὅλα μου τὰ δεινὰ προέρχονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐκορύφωσε τὴν καρδίαν αὐτοῦ δυσαρέσκειάν μου, προσεπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ἔνοχόν τινα πρότασιν, καὶ μὲ συνεβούλευσε νὰ φύγωμεν.

— Καὶ ἀπεκρούσατε τὴν πρότασιν ταύτην μετὰ φρίκης;

— Ὁ! ἐδίστασα. . . δὲν τῷ εἶχον ὅμως εἰσέτι ὑποσχεθῆ, ὅτε μυστηριώδης τις ἰδιοτροπία τοῦ συζύγου μου, μὲ ἠνάγκασεν αἴφνης νὰ παραιτήσω τοὺς Παρισίους.

— Ἀλλὰ ἠθέλατε ἀρνηθῆ· δὲν εἶνε οὕτως, Ἀδελαΐς, τέκνον μου; δὲν ἠθέλατε ἀρνηθῆ;

— Τίς οἶδε, μητέρα μου, μέχρι τίνος ἐδύνατο νὰ μὲ παρσῶρῃ ἡ συμπάθειά μου πρὸς τὸν μὲν, καὶ ὁ ἀποτροπισμὸς μου πρὸς τὸν ἕτερον;

— Ἀλλ' ἔπρεπε ν' ἀναλογισθῆτε τὸ καθήκον, τοὺς ἱεροὺς ὅρκους σας.

— Ἐγὼ ἐσκέφθην μόνον τί ἤθελον ἀπογίνει ὁ υἱός μου, ἂν ἔμενεν εἰς χεῖρας τοιοῦτου πατρός.

— Ὁ! Θεέ μου! Θεέ μου! εἶπεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετ' ἀπελπισίας ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν ἐγκατέλειψες λοιπὸν!

— Ὅχι, ἀκόμη, Σουσάννα, ὑπέλαβεν ἡ Ἀδελαΐς ἐν παραφορᾷ ὀδύνης, δὲν μ' ἐγκατέλειπεν ὁ θεὸς ἀκόμη, ἂν θείητε νὰ ἔλθῃτε εἰς βοήθειάν μου. Εἶμαι ἀσθενὴς καὶ σεῖς εἶσθε ἰσχυρά. Συνδράματέ με λοιπὸν καὶ θὰ ἀντιστῶ.

— Καὶ τί δύναμαι νὰ πράξω ἐγὼ, ὅταν σεῖς ἐγκαταλίπετε αὐτὴν ἑαυτήν;

— Μὴ μὲ ἀποθῆτε, Σουσάννα, καὶ μὴ μὲ βαρύνετε μὲ τὰς ἐπιπλήξεις σας, αἰτινες μοῦ σχίζουσι τὴν καρδίαν. Σᾶς εἶπον ἤδη, ἐπάκουσα ἐπὶ μακρὸν, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξηνητέθησαν, τὸ φορτίον ὅπερ βαρύνει ἐπ' ἐμὲ εἶνε λίαν δυσβάστακτον, θέλει μὲ καταρτίψῃ, καὶ ἀγνοῶ μέχρι τίνος ἀκόμη θὰ ἔχω τὴν δύναμιν νὰ τὸ φέρω. . . Σουσάννα,

φίλη μου, εὐεργέτριά μου, ἀγαθὴ μου ἀγγελε, ὁ κίνδυνος δύναται νὰ παρουσιασθῇ ἐκ νέου ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς ἄλλην, μὴ μὲ ἀφήσητε μόνην μὲ αὐτόν. . . Σουσάννα, δύναται νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, ν' ἀνανεώσῃ τὰς παρακλήσεις, τὰς ἀπειλὰς του, καὶ ἂν ὑμεῖς δὲν ἦσθε, πῶς θὰ δυνηθῶ ἐγὼ νὰ τὴν ἀποκρούσω. Τὸν ἀγαπῶ. . .

— Τί τολμᾶτε νὰ εἴπητε;

— Τὸν ἀγαπῶ! τὸν ἀγαπῶ! τὸν ἀγαπῶ! ἐπανελάθεν ἡ νέα γυνὴ μὲ εἰδὸς τι ἐξάψεως.

Ἀδύνατον εἶνε νὰ μεταδώσωμεν τὴν σκηνὴν, ἥτις παρεκκολύθησε τὴν μακρὰν ταύτην ἐξομολόγησιν. Αἱ δύο γυναῖκες ἐνηγκαλίζοντο ἀλλήλας, ἐκλαίον, ἀντήλλασον ἀσυνεπεῖς λόγους. Ἡ δὲ Ἀδελαΐς εἶχεν ἐξαρθῆ μέχρι παραφροσύνης, διότι τὰ αἰσθηματὰ τῆς, ἐπὶ πολὺν χρόνον συγκαταρούμενα, ἐξήστραψαν μετ' ἀξρότου σφοδρότητος καὶ ἡ Καλὴ Γυναῖκα αὐτὴ διέκειτο, ὡς εἶπομεν, εἰς ταραχὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδέποτε αἱ προσωπικαὶ τῆς δυστυχίαι τὴν ἐξέριψαν. Ἡ σταθερότης, ἡ ἀταρξεία, ἡ συνήθεια ὀρθοφροσύνης τῆς τὴν εἶχον ἐγκαταλείψει. Ἡ διήγησις τῶν ὀδυνῶν τοῦ θεοῦ τέκνου τῆς, τῶν ἀγίωνων του, ἡ ἀπόλυτος εἰλικρινεὶς τῆς ἐξομολογήσεώς τῆς καὶ ἴσως ἰδιαιτέρως τις αἰτία, ἥτις τῇ καθίστα τὴν νεάνίδα ἥττον ἔνοχον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς, ταῦτα πάντα ἐκαμψαν τὴν τῶς ἀκκμπτον αὐστηρότητα τῶν ἀρχῶν τῆς· δι' ὃ λόγους μόνους ἐπεικειᾶς καὶ ἀγαθότητος εἶχεν ὑπὲρ τῆς Ἀδελαΐδος.

Τέλος αὐτῆ ἐπραύθη ὀλίγον, καὶ ὅπως συμβαίνει πάντοτε μετὰ τὴν ὁμολογίαν σπουδαίου σφάλματος, ἐφάνη ἐκπληκτος καὶ πεφοβισμένη ἅμα δι' ὅ,τι εἶχεν ἤδη ἀποκαλύψει.

— Τί θὰ σκεφθῆτε περὶ ἐμοῦ ἀγαθὴ μου μητέρα; ἐψιθύρισε κρύπτουσα τὸ πρόσωπον αὐτῆς.

Ἡ Κ. Λαμβέρτου ἐπωφελήθη τῆς στιγμῆς ταύτης ὅπως ἀναλάβῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἐπιβλητικὸν αὐτῆς ἦθος ἐπὶ τῆς νεάνιδος. Τῇ ὠμίλησε λοιπὸν λόγους ἁρεθῶς καὶ δικαίους, ἡ δὲ πειστικῆ καὶ εὐπρεπῆς αὐτῆς ῥητορεία ἐπέτυχεν νὰ πραύνη τὴν τεταραγμένην ἐκεῖνης καρδίαν. Ἡ Ἀδελαΐς τὴν ἤκουσε μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ προσοχῆς.

— Κόρη μου, τῇ εἶπεν ἡ Σουσάννα ἐγειρομένη, ἡ μεγαλήτερά δυστυχία κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας, εἶνε ν' ἀπελπίζητε καὶ περὶ ὑμῶν αὐτῶν. Ἐχετε πεποιθήσιν εἰς τὴν δύναμίν σας καὶ θέλετε ἰσχύσει νὰ καταφρονήσητε πᾶν συμβᾶν, θέλετε ἰσχύσει κατ' αὐτῆς τῆς καρδίας σας. Ἐγὼ ἀφ' ἑτέρου θὰ

σας συνδράμω διὰ τῶν συμβουλῶν μου, διὰ τῆς πείρας μου, διὰ τῆς φιλίας μου. Φεῦ! πόσα, κακὰ ἠθέλατε ἀποφύγει, ἂν δὲν εἶχον τὴν δλεθρίαν ἰδέαν νὰ μᾶς ἀποχωρίσωσιν!

— Ὡ! εὐχαριστῶ! εὐχαριστῶ! φιλάττη μου Σουσάννα, ὑπέλαβεν ἡ νέξ γυνὴ μὲ τόνον βαθείας εὐγνωμοσύνης. Ἦδη ὅτε ἐνεπιστεύθη τὰ λυπηρὰ μυστικά μου εἰς τὴν καρδίαν σας, αἰσθάνομαι ὅτι ἀνεκουφίσθη ἀπὸ μέγξ βάρους. Πολλάκις ἠθέλησα νὰ τρέξω ἐδῶ, ἐκνυτίον τῆς αὐστηρᾶς ἀπαγορεύσεως ἐκείνου, τοῦ ὁποίου φέρω τὸ ὄνομα, διὰ νὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα, διὰ νὰ κλαύσω μεθ' ὑμῶν διότι ἤμην βεβία ὅτι ἠθέλατε μὲ ἐνθαρρύνει καὶ ἐνισχύσει.

— Τὸ θάρρος σας πρέπει νὰ ἔχητε εἰς μόνον τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐκυτὴν, Ἀδελαῖς. Ἐν τούτοις θὰ σκεφθῶ περὶ τῶν λυπηρῶν ἐξομολογήσεων, τὰς ὁποίας μοὶ ἐκάματε, θὰ σκεφθῶ περὶ τῶν μέσων δι' ὧν δύνασθε νὰ ἐξέλθητε νικηφόρος τῶν σκληρῶν τούτων δοκιμασιῶν. Παρκαλεῖτε τὸν Θεόν, τέκνον μου! Πρέπει νὰ ὑποφέρητε ὡς ἐμὲ, διὰ νὰ ἴδῃτε ὁποῖαν δύναμιν εὐρίσκει τις ἐν τῇ προσευχῇ.

— Δὲν θὰ τὸ λησμονήσω, Σουσάννα, καὶ ἡ ἰδέα αὕτη ὅτι θ' ἀγρυπνῆτε ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι θὰ ἀσχυλῆθῃτε περὶ τῆς εὐδαιμονίας μου καὶ τῆς ἀναπαύσεώς μου, μοὶ ἀποβάνει λίαν παρήγορος καὶ γλυκεῖα. Ἀρκεῖ μόνον, ἐξηκολούθησε μετὰ φρικιάσεώς τινος, νὰ μὴ ἔλθῃ ἐνταῦθα καὶ ταραξῆ τὴν ἡσυχίαν μου, καὶ καταστρέψῃ τὸ ἔργον σας. Ἄν ἔλθῃ ἐνταῦθα, ἐγάθη! Σώσατέ με ἀπ' αὐτοῦ, Σουσάννα. Νὰ μὴ τὸν ἴδω πλέον, νὰ μὴ τὸν ἀκούσω ἀνανευόντα τὰς ἐνόχους ἐκλιπαρήσεις του, διότι τὸ βλέμμα του μὲ μαγνητίζει καὶ ὁ ἦχος τῆς φωνῆς του καταστρέφει τὰς ἀρχαδαντοτέρας ἀποφάσεις μου.

— Δὲν θὰ ἔλθῃ, Ἀδελαῖς, δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα. . . Ἄλλως τε εἶν' ἄνθρωπος ἀξιοτίμος καὶ εὐκόλως δύναται τις νὰ τῷ ἐξηγήσῃ πόσον κακὸν εἶνε νὰ προσπαθῆ νὰ σᾶς πείσῃ ὅπως διακινδυνεύσητε τὴν ὑπόληψίν σας δι' ἐνόχων προτάσεων. Ὅχι, ὄχι, δὲν θὰ ἔλθῃ, τὸ ἐγγυῶμαι. Ἀποβάλλετε τὴν ἰδέαν ταύτην, ἥτις ἐπαυξάνει τὰς ἀγωνίας σας. . . Ἀλλὰ συγχωρήσατέ μοι, τέκνον μου, ἐξηκολούθησε περιπαθῶς, ἂν πρέπει νὰ σᾶς παρατηρήσω ὅτι καιρὸς ἦλθεν ὅπως χωρισθῶμεν. Ἡ συνομιλία μας ὑπῆρξε μακροχρόνιος καὶ ἀπουσία τοσοῦτο παρατεταμένη δύναται,

νὰ διεγείρῃ τὴν δυσπιστίαν τοῦ συζύγου σας. . . Ἐξαλείψετε τὰ ἴχνη τῶν δακρύων σας, εἰρηνεύσατε, καὶ μὴ δεῖξητε οὐδὲν σημεῖον σφοδρᾶς συγκινήσεως, διότι ἂν τὸ παρατηρήσῃ ἐκεῖνος, ἴσως δυσχεροστούμενος μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ βλέπωμεθα, ἐνῶ τούναντίον πρέπει, Ἀδελαῖς, νὰ βλέπωμεθα συχνὰ, πολὺ συχνὰ.

— Καθ' ἐκάστην, Σουσάννα, διὰ ν' ἀντικαθίστατε παρ' ἐμοὶ ἀγαθὴν καὶ τρυφερὰν μητέρα. Αἱ δυστυχίαι μου ἤρχισαν ἀπ' ἧς ἡμέρας ἔχασα ἐκείνην.

Ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἐστέναξεν εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην ἡ δὲ Κ. Γρανσάμ λαβοῦσα τὸν πῖλον τῆς ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ. Αἱ δύο γυναῖκες ἐπισαν ἄλλῃ ἄλλῃ εἰς τὰ ἀγκάλια ἀλλήλων.

— Ὑγίαινε λοιπὸν, τέκνον μου, ὑπέλαβεν ἡ Σουσάννα, ἐπιστρέψατε αὐριον, καὶ ἴσως ὁ Θεὸς μὲ ἐμπνεύσῃ συνετὴν τινὰ ἀπόφασιν ὅπως σᾶς ἀποδώσω τὴν γαλήνην τῆς καρδίας σας. Δὲν σᾶς συνοδεύω μέχρι τῆς παρόδου, διότι δύνανται νὰ μᾶς κατασκοπεύσωσι, καὶ ἡ μεγάλη σχέσις εἶνε πιθανὸν νὰ ἐμβάλῃ ζηλοπύτους ὑπονοίας εἰς τὸν σύζυγόν σας. . . Ἀγαπάτέ τον, Ἀδελαῖς, μὲ ὅλα τὰ σφάλματά του, ἀγαπάτέ τον, ἂν θέλητε νὰ ἦσθε καὶ σεῖς ἀξία τῆς ἀγάπης τῶν ἄλλων.

Ταῦτα εἰπούσαι, ἐξῆλθον τῆς οἰκίας, χωρὶς οὐδὲν νὰ προσθέσωσι διὰ τὸν φόβον θεραπευνιδῶν τινῶν ἐξωθεν ἰσταμένων. Ἀντήλλαξαν λοιπὸν τελευταῖον χαιρετισμὸν καὶ ἀπεχωρίσθησαν καὶ ἡ μὲν Κ. Γρανσάμ, ἔλαθε ταχέως τὴν πρὸς τὸν πύργον πάροδον ὅπως διαφύγῃ τὰς περιέργους παρατηρήσεις τῶν γυναικῶν τῆς ἐπαύλεως, ἡ δὲ Σουσάννα ἐπενήλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της ὅπως σκεφθῆ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἅτινα ἤκουσε.

Μόλις ὁμοῦς εἶχε συνέλθει ἐκ τῆς ταραχῆς της, καὶ ἤρξατο ψυχρῶς ἐξετάζουσα τὴν νέαν κατάστασιν τῆς Ἀδελαῖδος, ὅτε ἠκούσθη εἰς τὸ μαγειρεῖον τὸ βραδύ καὶ βραῦ βῆμα τοῦ υἱοῦ της ταυτοχρόνως δ' ἐφάνη καὶ ὁ Διονύσιος. Εἶχε δ' οὗτος τὸ ἦθος τεταραγμένον καὶ κατηφές, ἡ δὲ καλὴ τῶν ἐορτῶν ἐνδυμασία του ἦτο ῥερυπωμένη ἕνεκα τοῦ περιπάτου, ὃν εἶχε κάμει διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν, καὶ εἶτε ἐκ τοῦ κόπου εἶτε ἐκ μερίμνης, τὸ πρόσωπόν του ἦτο πλήρες ἰδρώτος. Εἰσελθὼν δὲ ἠκούσθησε τὴν στιβαρὰν βράβδον, ἣν ἔφερε πάντοτε κατὰ τοὺς περιπάτους του εἰς τινὰ γωνίαν, καὶ ἐκάθησεν ἡ μάλλον ἐπῆσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τινος ἔδρας, λέγων.

— Καλ' ἡμέρα! μητέρα μου.

— Καλ' ἡμέρα! Διονύσιε, ἐπανελάβεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μὲ ὕφος συνεσταλαγμένον.

Ὁ Διονύσιος ἐξήγαγε τὸν πῖλον του, ἐσπόγγισε διὰ τοῦ ῥινομάκτρου τὸ πρόσωπόν του, ἐσταύρωσε καὶ ἐξεσταύρωσε τὰς κνήμας, καὶ ὑπέλαβε τέλος ζῆτων νὰ δεῖξῃ ἀδιαφορίαν.

— Λοιπὸν, μητέρα μου, δὲν μ' ἐρωτᾶτε πόθεν ἔρχομαι;

— Καὶ πόθεν ἔρχεσαι, Διονύσιε;

— Α! δὲν δύναμαι νὰ σᾶς τὸ εἶπω.

Ἡ Σουσάννα ἐμειδίασε διὰ τὴν φαιδρότητα τοῦ υἱοῦ της καὶ παρεδόθη αὐτῆς εἰς τὰς σκέψεις της κατὰ τὴν ἐπελθούσαν δὲ σιγὴν, ἡ δυσθυμία τοῦ Ἀκμβέρτου ἤξησεν. Ἐκνεῖτο θορυβωδῶς διὰ νὰ ἐλύσῃ τὴν προσοχὴν τῆς μητρὸς του, ἔκρουε διὰ τῶν δακτύλων τὴν τράπεζαν, ἐτάρασσε τὸν πόδα του μὲ ῥυθμὸν. Βεβαίως ὁ πτωχὸς ἀγρονόμος εἶχε τι εἰς τὴν καρδίαν, τὸ ὁποῖον ἐφοβείτο νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τὴν Σουσάνναν, ἀλλ' ἡ συνείδησίς του ὑπηγόρευε νὰ τὸ εἶπῃ καὶ οὕτως ἐκυμαίνετο περὶ τοῦ πρακτέου βλέπων τέλος τὴν μητέρα του σιωπηλὴν καὶ περιεσκεμμένην, ἐρείδουσαν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὴν χεῖρα καὶ οὐδεμίαν προσοχὴν δίδουσαν εἰς αὐτὸν, ὑπέλαβε,

— Φαίνεται, μητέρα μου, ὅτι ἔχετε εἰς τὴν κεφαλὴν κατὰ τι τὸ ὁποῖον σᾶς σκοτίζει. Καθὼς ἐγὼ εἶμαι πολὺ ἐσκοτισμένος.

— Καὶ τί ἔχεις τὸ ὁποῖον σὲ βασανίζει, Διονύσιε;

— Ἐγὼ; τίποτε. . . φλυαρία.

Ἡ Καλὴ Γυναῖκα παρετήρησε τέλος τὸ σύνοφρον τοῦ υἱοῦ της, καὶ τότε μόνον ἐνεθυμήθη τὰς μυστηριώδεις περιστάσεις, συνεπεία τῶν ὁποίων ἐξῆλθε πρό τινων ὥρων. Ἡ ἰδέα λοιπὸν τῆ ἐπῆλθεν ὅτι τὸ διάβλημα τοῦ Διονυσίου δὲν ἦτον ἀλλότριον πρὸς τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ ἀπετέλει τὰς ἰδίας αὐτῆς σκέψεις. Ἠρώτησεν ὅθεν μετὰ φωνῆς μειλιχίου,

— Τί συμβαίνει, λοιπὸν πτωχέ μου Διονύσιε; Σὲ βλέπω σήμερον ὅλως διαφορετικόν μὴ ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποῖαν ἔλαβες σοὶ ἀνήγγειλε λυπηρὸν τι συμβάν;

— Ποία ἐπιστολή; εἶπεν ὁ ἀγρονόμος ἐκπληκτος.

— Ἐκείνη τὴν ὁποῖαν ἔλαβες πρὸ δύο ὥρων καὶ σὲ προσεκάλει εἰς Πεσχερίαν.

— Ὁ διάβολος νὰ μ' ἐπάρῃ! ἀνέκραξεν ὁ Διονύσιος ὀργιζόμενος ἅμα καὶ γελῶν, ἂν ἡ μητέρα μου δὲν ἔχη φίλον κἀνὸν δαιμόνιον, τὸ ὁποῖον νὰ τῇ εἶπεν ὅτι ἐπράξα! . . . Καὶ πῶς ἰμάθατε ὅτι ἔλα-

βα μίαν ἐπιστολὴν καὶ ὅτι ἔρχομαι ἐκ Πεσχερίας; — Σὲ εἶδον διευθυνομένον πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, Διονύσιε! περὶ δὲ τῆς ἐπιστολῆς μοὶ εἶπεν ἡ Λουίζόνη. . .

— Σ' τὸν διάβολον νὰ πάγῃ! εἶνε ἐν μυστικὸν τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη νὰ φυλάξω, καὶ ἕνεκα τῆς φλυαρίας αὐτοῦ τοῦ ζώου, ἀναγκάζομαι τὴν νὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα. . . Τέλος πάντων ἀργὰ ἡ σύντομα πρέπει νὰ μάθητε τί τρέχει, διὰ νὰ μοὶ δώσητε τὰς συμβουλὰς σας, πῶς θ' ἀπαλλαχθῶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. . . Τοῦλάχιστον, μητέρα μου, βλέπετε ὅτι δὲν ἀρχίζω ἐγὼ νὰ σᾶς ὀμιλήσω διὰ τὸ μυστικὸν μου.

Βεβαίως ὁ Διονύσιος ἦτον ὀλιγώτερον τεταραγμένος διὰ τὴν μὴ ἐγεμυθίαν του ταύτην, ἀρ' ὅτι ἤθελε νὰ δεῖξῃ ἡ δὲ Σουσάννα, ἀμφιβάλλουσα περὶ τούτου, τῷ εἶπε ψυχρῶς.

— Ἄν ὑπεσχέθητε νὰ σιωπήσητε, Διονύσιε, καὶ ἐδώσατε τὸν λόγον σας, δὲν θέλω νὰ μάθω τὸ μυστικὸν σας. Ὁ λόγος ἐνὸς τιμίου ἀνθρώπου πρέπει νὰ ἦνε ἱερός.

— Ναί, ναί, ἀλλ' ὁμοῦς ἐπιθυμῶ καλλίτερον νὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα, ὑπέλαβεν ὁ ἀγρονόμος ἐν σπουδῇ. Μὲ ὅτι γνωρίζετε δὲν θὰ δυσκολευθῆτε ν' ἀνακαλύψῃτε τὰ ἐπίλοιπα, καὶ προτιμῶ νὰ σᾶς διηγηθῶ στρογγυλὰ τὸ πρᾶγμα. . . Λοιπὸν, δὲν μαντεύετε παρὰ τίνος ἐστάλη ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη; Στοιχηματίζω ὅτι θέλετε, ἂν δυνηθῆτε νὰ τὸ εὑρητε.

— Καὶ πῶς νὰ γνωρίζω, υἱέ μου;

— Παρὰ τοῦ Κ. Ἀλφρέδου, τοῦ ἀρχαίου φίλου τοῦ Κ. Γουστάβου, ἤξεύρετε. . .

— Τοῦ Κ. Ἀλφρέδου Δουκλέρκ! ἐπανελάβεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετὰ τρόμου! Θεέ μου! τί σὲ ἤθελε;

— Μοὶ ἔλεγεν ὅτι μ' ἐπερίμενον εἰς Πεσχερίαν νὰ ὑπάγω ὅπως μοὶ λαλήσῃ, χωρὶς νὰ εἶπω τίποτε εἰς κἀνένα.

— Καὶ εἶν' ἐδῶ! ἐπιθύρησεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετὰ βαθείας ταραχῆς.

— Τοῦτο σᾶς ταραττεῖ, ὑπέλαβεν ὁ ἀγρονόμος, παρατηρῶν τὴν συγκίνησίν της, καθὼς ἐτάραξε καὶ ἐμὲ. . . Ἐγείνα τὰ πάντα διὰ τὴν καλὴν κυρίαν τοῦ πύργου. . . ὥστε ἔσπευσα νὰ ἐνδύθω καὶ ὑπάγω εἰς Πεσχερίαν.

— Καὶ τὸν εἶδες.

— Διάβολε! ἂν τὸν εἶδον! ἀκόμη εἶνε εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μισότου, τοῦ κλητοῦ ἐκείνου τῶν νησ-

σων, ὅστις κατοικεῖ δύο βήματα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. . . Ἦτο καὶ αὐτὸς ἐνδεδυμένος ὡς χωρικός, καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Μισότου δὲν ἐπίστευε νὰ ᾔνε ἄνθρωπος τόσον ὑψηλῆς θέσεως.

— Τοιοῦτος μεταμορφισμὸς ὑποκρύπτει ἔνοχα σχέδια, εἶπεν ἡ Σουσάννα, ἡμισεία τῆ φωνῆ. Λοιπὸν, Διονύσιε, πῶς σ' ἐδέχθη;

— Μὲ ἐνηγκαλίσθη ἐγκαρδίως ὁ ἀξιόλογος νέος, τέλος μετέβημεν ἐκτὸς τῆς οἰκίας διὰ νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ ἐπειδὴ οἱ Μισότοι, πατὴρ καὶ υἱός, ἦσαν ἐκεῖ καὶ ἦνοιγον τὰ ὠτά των. Μοὶ εἶπε δὲ τόσα πράγματα. . .

— Ἀλλὰ τί σοὶ εἶπεν;

— Ἐν πρώτοις ὅτι μὲ ἠγάπα πολὺ, ὅτι εἶμαι ἄνθρωπος εὐθύς, τίμιος, ὅτι ἔχει πᾶσαν ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμὲ, μ' ὄλον ὅτι ἐνίστε ἐξάπτομαι, ὡς τὴν ἡμέραν ἐκείνην. . . ἐνθυμείσθε; Ἐγὼ δὲ ἐπερίμενα νὰ ἴδω ποῦ θὰ τελειώσουν ὅλα αὐτά. Τέλος ἀπεφάσισε καὶ μοὶ εἶπεν ἐμπιστευτικῶς ὅτι ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ μίαν ὑπηρεσίαν, ἐξ ἧς κρέμεται ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς του. «Εἶμαι ἰδικός σας τῷ ἀπεκρίθη, καὶ ὀρεῖμαι μάλιστα νὰ σὰς ἱκανοποιήσω δι' ὅτι ἀκούσιώς μου σὰς ἐποίησα ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς Σαιντέθης. Τί πρέπει νὰ κάμω; » Ἐν πρώτοις ἐφάνη τεταραγμένος, ἔπειτα δ' ἀπεφάσισε νὰ μοὶ ὁμολογήσῃ ὅτι ἀγαπᾷ ἀκόμη τὴν κυρίαν μας, ὅτι νομίζει ὅτι ἀνταγαπᾶται, ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτον ἀνυπόφορος ὅτι αὐτὴ ἐξῆ δυστυχῆς, μετ' αὐτοῦ, ὅτι εἶχεν ἀπόρραξιν νὰ τὴν κλέψῃ, καὶ ὅτι τέλος ἂν ἦθελον νὰ τὸν συνδράμω, θὰ ἀπετέλουν εὐδαίμονας δύο ἀνθρώπους, οἵτινες μὲ ἀγαποῦσι πολὺ.

— Καὶ σὺ ἠρνήθης βεβαίως, Διονύσιε; Δὲν εἶχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ δεχθῆς τὴν πρότασιν ταύτην.

— Δύνασθε νὰ τὸ πιστεύσητε, μητέρα μου. Ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ ἀξιολόγου κυρίου μας δι' ἐμὲ, ὅταν ἔκαμα τὰς ἀνοησίας ἐκείνας, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ ἐπιτρέψω νὰ τοῦ ἀρπάσωσι τὴν σύζυγον. Ἐγὼ εἶπα καθαρῶς εἰς τὸν Κ. Ἀλφρέδον τότε ἐκεῖνος ὠργίσθη κατ' ἐμοῦ, μ' εἶπεν ὅτι θὰ εὖρη ἄλλους νὰ τὸν βοηθήσωσιν, ὅτι εἶν' ἐλεύθερος νὰ τῷ ἀρνηθῶ τὴν χάριν ἣν μοῦ ἐξῆτε, ἀλλ' ὅτι ἐκτοτε δὲν μ' ἐθεώρει πλέον φίλον του. Τέλος ἐζήτησε τὴν ὑπόσχεσίν μου, νὰ μὴ ὁμιλήσω περὶ τούτου εἰς κανέναν καὶ ἀπεχωρίσθημεν ἐχθροί· καὶ ἐκεῖνος μὲν ὑπῆγεν εἰς τὸν οἶκον τῶν Μισότων, ἐγὼ δὲ ἐπέστρεψα. Ἰδοῦ!

Κατὰ τὴν διήγησιν ταύτην, ἡ Σουσάννα Λαμ-

βέρτου κατειχετο ὑπὸ μεγάλης ἀγωνίας, διότι οἱ λόγοι τῆς Ἀδελαΐδος ἦσαν ἑναυλοὶ, εἰς εἰς τὰ ὠτά της «Ἄν ἔλθῃ ἐνταῦθα ἐχάθην.»

— Λοιπὸν, μητέρα μου, ἠρώτησεν ὁ Λαμβέρτος μὲ τόνον παιδίου περιμένοντος ἐπαίνους, εἶσθε εὐχαριστημένη; Ὁμολογῶ ὅτι ἴσως δὲν ἔπρεπε νὰ σὰς εἶπω αὐτά. . . ἀλλὰ. . .

— Ἐφέρθης ὡς τίμιος ἄνθρωπος, Διονύσιε· ἀλλὰ τόσα τί πρέπει νὰ κάμω, δικαίαι θεέ;

— Α! αὐτὸ τόρα! τί νὰ κάμωμεν; Ἰδοῦ ὅτι ἐσκεπτόμην ἐρχόμενος, καὶ δὲν βλέπω διόλου ἐδῶ τί μέλλει γενέσθαι· ὥστε ζητῶ τὴν συμβουλήν σας, διότι ἐγὼ δὲν εὐρίσκω τίποτε.

Ἡ Σουσάννα ἔπεσεν εἰς βαθὺν βεβηχισμὸν.

— Διονύσιε, ὑπέλαβε τέλος μὲ ὕψος ἀποφασιστικόν· τήρησον βεβαίαν σιωπὴν περὶ ὅλων τούτων· ἐγὼ δὲ θὰ προσπαθῶ παντοιοτρόπως νὰ διασκεδάσωσιν αἱ δυστυχίαι, τὰς ὁποίας προεβλέπω.

Καὶ ἠτοιμάσθη ὅπως ἐξῆλθη.

— Ἀλλὰ ποῦ θὰ ὑπάγητε, μητέρα μου;

— Εἰς τὴν Πεσχερίαν, υἱέ μου, δὲν πρέπει νὰ χρονοτριβῶμεν, διότι εἴμεθα ὑπεύθυνοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διὰ τὰ δεινὰ, ἅτινα ὀρεῖλομεν νὰ ἐμποδίσωμεν.

Καὶ ἐξῆλθε κατεσπασμένος χωρὶς νὰ δεχθῆ ὅπως τὴν συνοδεύσῃ ὁ υἱός της· ἐπέστρεψε δὲ τὸ ἑσπέρας, ἐξηνητημένη ὑπὸ κόπου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ καταβεβλημένη.

— Λοιπὸν, μητέρα μου, ἠρώτησεν ὁ Διονύσιος μετὰ σπουδῆς;

— Οὐδὲν ἐδυνήθη νὰ ἐπιτύχω παρ' αὐτοῦ, εἶπεν ἐκείνη στενάχασα. «Ὅλη μου ἡ ἐλπίς στηρίζεται, πλέον εἰς ἐκείνην. . . Δὲν θὰ ὀπισθοδρομήσω ἐνώπιον οἰουδήποτε κινδύνου, ὅπως ἐμποδίσω τὴν Ἀδελαΐδα δὲ Σαινσομὸν νὰ πράξῃ τί ὅπερ ἐδύνατο νὰ τὴν ἀτιμάσῃ.»

Τὴν ἐπιούσαν ἡ Ἀδελαΐς ἐναντίον τῆς ὑποσχέσεώς της, δὲν ἤλθεν εἰς τὴν ἑπαυλίαν ὅταν δ' ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν πύργον, τῆ εἶπον ὅτι ἡ κυρία εἶχεν ἐξέλθει.

VII.

Τρεῖς ἡμέραι παρήλθον, ἀφ' οὗτοῦ ἡ Σουσάννα Λαμβέρτου εἶχεν ἰδεῖ τὴν Κ. Γρανσάμ κατὰ μόνας· ἐφαίνετο δ' ὅτι ἐπίτηδες ἀπέφυγε πλέον αὐτὴν, καὶ ἡ περίστασις αὕτη τῆ ἐνέπνεε τὰς θλιβερωτέρας σκέψεις. Ἐν πρῶγμα ἐν τούτοις τὴν ἐνεθάρρουν ἀκόμη μεταβάσα εἰς Πεσχερίαν, πρὸς

εὐρασίαν τοῦ Λουκλέρκ καὶ ὅπως τὸν παρακαλέσῃ ν' ἀπομακρυνθῇ, ἔμαθε παρὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων οἵτινες εἶχον δώσει ἄσυλον εἰς τὸν ἀρχαῖον μνηστῆρα τῆς Ἀδελαΐδος, ὅτι ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεώς της, ὁ νεκνίας, ὃν ἐζήτη, ἀνεχώρησεν, ἀφοῦ γενναίως ἀντήμειψε τοὺς ζηνίσαντας αὐτὸν, καὶ πιθανὸν εἶχεν ἀφήσει τὸν τόπον· Ἡ Σουσάννα ὁμως δὲν ἐδύνατο νὰ μαντεύσῃ ἂν ἡ ἀναχώρησις ἦτο πραγματικὴ, ἢ ἂν ὁ Ἀλφρέδος ἐξελέξατο ἕτερόν τι κρυσφύγετον εἰς τὰ περίε. Ἡ Καλὴ Γυναῖκα ὑπέθετε προσέτι ὅτι ἂν ἡ Ἀδελαΐς ἤρνετο νὰ τὴν ἰδῆ, τοῦτο προήρχετο ἢ διότι ἐροθεῖτο τὰς δικαίας ἐπιπληξείας της, ἢ διότι ὑπέκρυπεν εἰς ἐχθρικήν τινα ἐπιβρόχην· ὅπως δὴποτε δὲ ἡ ἐπιμονὴ αὐτῆ τοῦ νὰ κρύπτηται ἦτον ἀπαίσιος οἰανός.

Τοιοῦτοι ἦσαν ἀναμφισβόλως οἱ λογισμοί, οἵτινες κατεῖχον τὴν Κ. Λαμβέρτου, τὴν ἑσπέραν τῆς τρίτης ἡμέρας, μετὰ τὸ τέλος τοῦ δείπνου, ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ αἰθούσῃ τῆς ἐπαύλεως, ἣν γνωρίζομεν ἤδη. Ἦτο νύξ σκοτεινὴ καὶ δύο λαμπτήρες ἐφώτιζον τὰ λείψανα λιτῆς τινος τραπέζης, τὴν ὅποιαν ὁ Διονύσιος ἐτίμησε μὲ τὴν συνήθη αὐτοῦ ὄρεξιν. Πολλάκις προσεπάθησε διὰ τε τῶν συμβουλῶν καὶ τοῦ παραδείγματός του νὰ πείσῃ τὴν μητέρα του ὅπως τὸν μιμηθῇ, ἀλλ' ἡ Σουσάννα ἤρνετο νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς ἐπιμόνους ἐκλιπαρήσεις τοῦ υἱοῦ της. Σκεπτικὴ καὶ περίλυπος ἐφαίνετο ὅτι ἐκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν ἐκ συνθηρίας μᾶλλον, καὶ διὰ νὰ ἦνε πλησίον τοῦ υἱοῦ της, παρὰ ἵνα φάγῃ κατὰ τὸ δείπνον δὲ ἐπρόφερε μόνον ὀλιγοσυλλάβους τινὰς λέξεις ἵνα διατηρήσῃ τὴν ὁμιλίαν πρὸς τὸν υἱὸν της, καὶ τὰ πάντα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ αὐτῆς ἀνήγγελλον τὴν κατάπτωσιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὅποιαν ὑπόκεινται καὶ τὰ ἰσχυρώτερα πνεύματα, καὶ αἱ μᾶλλον ἀράδαντοι καρδίαι, μέχρις οὗ νέον τι συμβεβηκὸς ἐπελθὸν τῆς ἀποδῶσῃ νέαν ἐνεργητικότητα καὶ ζωὴν.

Ὅταν ἡ Λουίζὼν ἀπεσύρθη διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ δειπνήσῃ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ὑπηρετῶν τῆς ἐπαύλεως, ὁ Λαμβέρτος, τὸν ὅποιον ἡ μελαγχολία τῆς μητρὸς του ἐπ' ἀληθείας ἐτάραττε, τῆ εἶπε περιπαθῶς,

— Λοιπὸν, μητέρα μου, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σὰς βλέπω οὕτω μὴτ' ἐρχάγετε, μὴτ' ἐπίστετε ἀπὸ τὸ πρῶν. Τί διάβολον, δὲν πρέπει πάλιν κανεὶς ν' ἀποθνήσκῃ ἀπὸ τὴν λύπην του! Αὐτὸ τὸ ἡξούρητε καλλίτερον ἀπὸ ἐμὲ, σεὶς ἢ ὅποια ἡξούρητε

τόσα πράγματα. Στοιχηματίζω ὅτι σκέπτεσθε διὰ τὴν νέαν κυρίαν μας. . . Γενναϊότης λοιπὸν, καὶ θὰ ἔλθῃ πάλιν. . . ἴτωσ' ἔχει ὑποθέσεις. . . — Δὲν μοῦ λείπει ἡ γενναϊότης, Διονύσιε, ὑπέλαβεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετὰ στεναγμοῦ· ἀλλ' ὁμως ἐμάντευσας ὀρθῶς. Τῷ ὄντι ἡ τύχη τῆς πτωχῆς μου Ἀδελαΐδος μὲ κάμνει ἀδικόπως νὰ σκέπτομαι.

— Ἀλλὰ δὲν ἔχετε αἰτίας νὰ σκέπτεσθε· μήπως δὲν ἐφυγεν ὁ ἄλλος ὁ ἐρωτόληπτος; θέλετε, μητέρα μου, νὰ σὰς εἶπω ἐν πρῶγμα; Στοιχηματίζω ὅτι ὁ κύριός μας μετενόησε καὶ δὲν τὴν ἀφῆσε πλέον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑπαυλίαν.

— ἴσως! εἶπεν ἡ Σουσάννα μὲ ἦθος περισκεμμένον, καὶ εἶθε νὰ ἦνε αὐτὸ μόνον τὸ αἴτιον τῆς ἀπομακρύνσεως τῆς Ἀδελαΐδος. . . Ἀλλ' εἶπέ μοι, Διονύσιε, ἐξηκολούθησε μὲ τόνον διάφορον, δὲν ἔτυχε νὰ ἀκούσῃς ἐξω τίποτε περὶ τοῦ πύργου καὶ τῶν κατοίκων του;

— Τίποτε ἄλλο, μητέρα μου, εἰμὴ ὅτι ὁ αὐθέντης ὑπῆγε χθὲς ἀκόμη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ραβινότου, καὶ ἐπέστρεψε τόσον ἀσθενῆς, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς κλίνης του, καὶ ὅτι ὄλην τὴν νύκτα εἶχε σφοδρότατον πυρετόν. . . Μὰ τὴν ψυχὴν μου, ἂν ὁ Κ. Γρανσάμ δὲν ἐδεικνύετο τόσον γενναῖος τότε εἰς τὴν ὑπόθεσίν μου θὰ ὑπόπτειον ὅτι κατ' ἐνεργεῖ μὲ αὐτὸν τὸν δολερὸν Ραβινότον. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι συμβαίνει τι μεταξὺ των. Ὁ θαλαμηπόλος τοῦ κυρίου, ὁ Ἰάκωβος, μοὶ ἔλεγε σήμερον τὸ πρῶν, ὅτι δὲν εἶνε μόνος ὁ κόπος ὅστις κατήνησεν τὸν Κ. Γρανσάμ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἀλλὰ ἐδοκίμασε ταραχὴν τινα σφοδρὰν χθὲς ἵνα πάθῃ τοσοῦτον.

Ἡ Καλὴ Γυναῖκα τὸν ἤκουε μετὰ προσοχῆς.

— Πιστεύεις, Διονύσιε, ἠρώτησεν, ὅτι ὁ αὐθέντης ἐπληροφορήθη παρὰ τινος ἀνοήτου τὴν ἀφίξιν τοῦ Ἀλφρέδου εἰς Ὀζεραίν;

— Πᾶ! τοῦτο εἶνε πιθανόν, μ' ὄλον ὅτι οὐδεὶς γνωρίζει τί ἐγένετο αὐτὸς ὁ Κ. Λουκλέρκ. . . Ἀλλὰ περιμεῖνατε μητέρα μου, καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖτε νὰ πληροφορησθε πᾶν ὅτι συμβαίνει ἐν τῷ τόπῳ, πρέπει νὰ σὰς ὁμιλήσω περὶ πραγμάτων τινος, περὶ τοῦ ὁποίου ἐφλυάρουν σήμερον ὅλοι οἱ γεωργοὶ καὶ αἱ ὑπηρετήριαι μας. Τὸ πρῶν, ἐφθασεν μίαν ταχυδρομικὴν ἀμαξά εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Μαύρου Ἄετου, ὁποῦ κεῖται εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας λεύγης ἐνευθεν ἐπὶ τῆς μεγάλῃς ὁδοῦ. Κύριος δὲ τις, ὁμοῖος πρὸς ὑπηρετὴν μεταμορφωμένον κατέβη

τοῦ ὀχήματος, διέταξε νὰ εἰσαγάγῳσιν αὐτὸ ἐν-
τός καὶ κατέλυσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, λέγων ὅτι
ἔχει ὑπόθεσιν τινὰ εἰς τὰ περίχωρα· οἱ δὲ φλύα-
ροι τοῦ μαγειρείου ὑπέθεσαν ὅτι τοῦτο τὸ γεγο-
νὸς ἔχει σχέσιν πρὸς τοὺς κυρίους τῆς Ὀζερκίης.

— Καὶ πῶς ὑποθέτουσιν αὐτὸ Διονύσιε;

— Μὰ τὴν πίστιν μου, ἀγνοῶ ἴσως διότι ὁ Χον-
δρογιάννης εἶδεν αὐθημερὸν τὸν κύριον αὐτὸν νὰ
περιφέρηται πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἄλλως τε ταχυ-
δρομικοὶ ἵπποι διαμένουσι διηλεκτῶς εἰς τὸν Μκυ-
ρον Ἀετὸν, ἔτοιμοι ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ στιγ-
μῆς εἰς στιγμῆν.

Ἡ Σουσάννα ἐσκέφθη σοβαρῶς ἐπὶ τοῦ ἀντικει-
μένου τούτου, ὅπερ κατ' ἐπιφάνειαν ἦτο τοσοῦτον
μικροῦ λόγου ἄξιον.

— Τίς οἶδε, μὴ ὁ κύριός μας ἐπληροφόρηθῃ τὴν
δικαιολογίαν τοῦ Δουκλέρκ ἐνταῦθα, εἶπε τέλος ὡς εἰ
ἐλάλει καθ' ἑαυτήν, καὶ θέλει ν' ἀναχωρήσῃ αἰφι-
δίως, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὴν Ἀδελαιίδα ἀπὸ τὰς
καταδιώξεις τοῦ αὐθάδους ἀντιζήλου του; Τοῦτο
εἰκάζω τέλος ἐκ τῆς χειροτερέσεως τῆς ἀσθε-
νείας του καὶ ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως τῆς Ἀδε-
λαίδος . . . Διονύσιε, ἐξηκολούθησεν ἐγειρομένη,
ἐξέτασε καλῶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ
ἐγὼ ἐπίσης θὰ λάβω ὅλας τὰς δυνατάς πληροφο-
ρίας περὶ τῆς ἀμάξης καὶ τοῦ περιγητοῦ ἐκεῖνου.
Ἰσως τὸ συμβᾶν τοῦτο ἐνδιαφέρει τοὺς κυρίους μας
πλέον ἀφ' ὅτι φρονοῦμεν.

Καὶ ἐν ταύτῳ ἠτοιμάζετο ἵνα ἐξέλθῃ, ὁ δὲ
Διονύσιος ἠκολούθει ἐκπληκτος ὅλας τὰς κινήσεις
τῆς.

— Δὲν θέλω νὰ σᾶς προσβάλω, μῆτερ μου, εἶπε
τέλος· ἀλλὰ ποῦ ὑπάγετε κατὰ ταιαύτην ὥραν;
Εἶνε ἀργὰ, ἡ νύξ σκοτεινὴ καὶ ὁ καιρὸς δὲν εἶναι
ἀσφαλής.

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ἐξέλθω υἱέ μου, ὑπεσχέθην
τὸ ἑσπέρας τοῦτο νὰ ὑπάγω εἰς μίαν ἀσθενῆ, ἣτις
ἔχει ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς μου.

— Ὁ τὸν διάβολον οἱ ἀσθενεῖς καὶ αἱ ἀσθενεῖαι!
εἶπεν ὁ Διονύσιος ἀσχάλλων.

Ἄλλ' ἰδὼν τὴν Σουσάνναν συνορρωθεῖσαν,
— Καὶ με ὅλον τὸ σέβας, μῆτερ μου. ἠρώτησε
μειλιχίως, δύναμαι νὰ μάθω ποῖα εἶνε αὐτὴ ἡ ἀ-
σθενής;

— Ἡ πτωχὴ Αἰκατερίνη Ῥαβινότου.

— Κύριε ἐλέησον! ἀνέκραζεν ὁ ἀγρονόμος, θὰ
ὑπάγετε εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ῥαβινότου, τὴν δεκά-
την ὥραν τῆς ἑσπέρας δι' ὁδῶν ἐρήμων καὶ δυ-

σβάτων, καὶ ἐνῷ ἔχετε τοσοῦτους λόγους νὰ δυ-
σπιστῆτε πρὸς αὐτόν . . . Ὁ διάβολος νὰ μ' ἐπάρῃ,
ἂν σᾶς ἀφήσω νὰ κάμῃτε τὴν ἀνοησίαν ταύτην!

— Καὶ ὅμως πρέπει, Διονύσιε! διότι ὑπεσχέθην.
— Εἰς ποῖον μῆτερ μου!

— Εἰς τὴν Ῥάπτριαν Φανσέτταν, ἣτις, ὡς ἠξού-
ρεις, εἶνε ἡ πλησιετέρα γειτόνισσα τῶν Ῥαβινό-
των. Ἡ Φανσέττα ὑπήγαινε νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ τινὰς
ἡμέρας εἰς τὸν πύργον τῆς Τραβέλλης, καὶ διερ-
χομένη ἐνταῦθεν, μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ Αἰκατερίνη Ῥα-
βινότου ἦτον εἰς ἀπελπιστικὴν κατάστασιν, καὶ
ὅτι εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ με ἴδῃ καὶ μοὶ
ὁμιλήσῃ, ὅτι ἂν ἐπιθῶμεν νὰ ὑπάγω τὴν ἑσπέραν
ταύτην περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, ὁ σύζυγός της ἦτον
ἀπὸν, καὶ με παρεκάλει τέλος εἰς ὅτι ἔγω ἱερώ-
τερον νὰ μὴ λειψῶ τοῦ νὰ ὑπάγω, διότι πρόκειται
νὰ μοὶ ἀνακοινώτῃ σπουδαιότατα πράγματα. Ἐν-
νοεῖς λοιπὸν, υἱέ μου, ὅτι δὲν δύναμαι ν' ἀποκρού-
σω τὴν ἱκεσίαν τῆς πτωχῆς ταύτης γυναικὸς,
διότι αἱ θελήσεις τοῦ θνήσκοντος εἶναι πάντοτε
ἱεραί.

— Καὶ ἐγὼ σᾶς λέγω, μῆτερ μου, ὅτι ὅλα αὐτὰ
εἶνε ψεῦδη, διότι δὲν ἐννοῶ πῶς νὰ ζητῶσιν αὐτὴν
τὴν συνέντευξιν κατὰ ταιαύτην ὥραν καὶ οὕτω πῶς
κατεσκευασμένως; . . . Πιστεύσατέ με, μῆτερ μου,
καὶ μὴ ἐξέλθητε, διότι ὑποπεύω ὅτι σᾶς εἰσάκουσι
παγίδας . . . Ὁ Ῥαβινότος εἶνε εἰς φαυλόβιος καὶ
τὰ πάντα δύναται νὰ πράξῃ.

— Καὶ τί συμφέρον ἔχει νὰ με κακοποιήσῃ; Ἀλλὰ
καὶ ἂν εἶχε κακὰς προθέσεις κατ' ἐμοῦ, νομίζεις
ὅτι ἠθέλε λάβει συνεργὸν τὴν πτωχὴν ἐκείνην Αἰ-
κατερίνην, ἣτις εἶνε τόσον τιμῖα, τόσον ἀγαθὴ;

— Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον, μῆτερ μου· ἀλλ' ὅπως
δήποτε, ἂν ἐπιμένητε νὰ ὑπάγετε ταιαύτην ὥραν
εἰς τοῦ Ῥαβινότου, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς συνα-
δεύσω.

— Ὁχι, ὄχι, Διονύσιε, κριμήσου καὶ μὴ φροντί-
ζης δι' ἐμέ· ἠξούρεις ὅτι πολλὰκις ἐξῆλθον ἀργό-
τερον ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ ἀθλιεστέρῳ ἢ σήμερον . . .
Ἄφες με νὰ ὑπάγω, Διονύσιε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σοὶ
δώσῃ ὑπνον ἐλαφρόν. Ἐχεις ἀνάγκην νὰ κοιμηθῆς,
διότι ἐκοπίσας πολὺ ὄλην τὴν ἡμέραν . . . δι'
ἐμὲ δὲ μὴ ἔχῃς καμμίαν ἀνησυχίαν . . . Θὰ ἐπιστρέ-
ψω ἅμα μάθω τί με θέλει ἡ πτωχὴ ἐκείνη γυνή.

Ὁ Διονύσιος ἠθέλησε νὰ ἐπιμένῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ
του τῷ ἐπέβαλε σιγὴν διὰ νεύματος μεγαλοπρε-
ποῦς, εἰς τὸ ὅποιον ὁ εὐπειθὴς ἀγρονόμος ἦτο πάν-
τοτε συνειθισμένος νὰ ὑπακούῃ.

(ἀκολουθεῖ)